

**Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta**

Ústav autorského práva, práv průmyslových a práva soutěžního

AUTORSKOPRÁVNÍ UŽITÍ V INFORMAČNÍCH SÍTÍCH

Rigorózní práce

Mgr. Jakub Fröhlich

2013

„Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracoval samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.“

.....
podpis

AUTORSKOPRÁVNÍ UŽITÍ V INFORMAČNÍCH SÍTÍCH

OBSAH

I. ÚVOD.....	6
1.1. Informační společnost.....	6
II. GLOBÁLNÍ INFORMAČNÍ SÍŤ	8
2.1. Internet	8
2.2. Vznik Internetu	8
2.3. Přenos informací v síti Internet	9
2.4. Domain Name System a doména	10
2.5. Služby Internetu.....	17
2.6. Obsah webových stránek.....	18
III. AUTORSKÁ PRÁVA V INFORMAČNÍCH SÍTÍCH.....	19
3.1. Právní problematika Internetu.....	19
3.2. Autorské právo jako součást práv k nemotným statkům.....	19
3.3. Internet a autorská práva	21
3.4. Prameny práva	21
3.5. Druhy autorských děl na Internetu	23
3.6. Autorskoprávní ochrana webové stránky.....	23
IV. ZPŘÍSTUPNĚNÍ AUTORSKÉHO DÍLA NA INTERNETU	24
4.1. Autorskoprávní ochrana zpřístupňovaného obsahu.....	24
4.2. Věcná působnost autorského zákona	24
4.3. Zpřístupňovaný obsah jako autorské dílo	26
4.4. Negativní vymezení autorského díla.....	26
4.5. Výjimky z ochrany ve veřejném zájmu.....	27
4.6. Ochrana databází.....	27
4.7. Užití díla jeho zpřístupněním na Internetu	28

4.8. Rozšiřování a vystavování díla	28
4.9. Rozmnožování díla.....	29
4.10. Sdělování díla veřejnosti.....	29
4.11. Volné dílo.....	31
4.12. Omezení práva autorského	31
4.13. Digitální knihovny a spor o Google Books	33
V. „STAHOVÁNÍ“ AUTORSKÉHO DÍLA.....	36
5.1. „Stahování“ díla z Internetu	36
5.2. Technické kopie.....	37
5.3. Užití díla pro osobní potřebu	38
5.4. Náhradní zpoplatnění	40
5.5. Stažení počítačového programu nebo elektronické databáze	42
VI. PROBLEMATIKA INTERNETOVÝCH ODKAZŮ (HYPERLINKS)	44
6.1. Poskytování odkazu – surface link a deep link.....	45
6.2. Zahraniční judikatura v oblasti poskytování odkazů.....	45
6.3. Odkazování na neoprávněně zpřístupněný materiál.....	48
6.4. Posouzení poskytování odkazu podle českého práva.....	49
6.5. Využívání odkazu – inline link (inlining), frame link (framing).....	50
6.6. Porušení nemajetkových práv autora v souvislosti s využíváním odkazu	54
VII. PEER TO PEER SÍŤ	57
7.1. Peer to peer síť s centralizovaným vyhledáváním dat, případ Napster	58
7.2. Decentralizované peer to peer síť.....	60
7.3. Peer to peer síť z pohledu českého autorského práva	62
7.4. Zahraniční judikatura v oblasti odpovědnosti za sdělování na Internetu	66
7.5. Závěr k otázkám odpovědnosti za užití díla prostřednictvím peer to peer sítí.....	77
7.6. Poskytovatelé file-hostingových služeb	78
7.7. Odpovědnost „administrátorského kontaktu“	80
VIII. PRÁVNÍ PROSTŘEDKY OCHRANY	82
8.1. Soukromoprávní prostředky ochrany.....	82

8.2. Veřejnoprávní prostředky ochrany	89
8.3. Střet práva na ochranu osobních údajů a práva duševního vlastnictví	96
IX. VÝCHODISKA ZE STÁVAJÍCÍ SITUACE PORUŠOVÁNÍ AUTORSKÝCH PRÁV V INFORMAČNÍCH SÍTÍCH	103
9.1. Imunita pro oprávněné subjekty?	103
9.2. Placené internetové archivy	103
9.3. Filtrace obsahu	104
9.4. Technické prostředky ochrany práv a informace o identifikaci práv, Digital Rights Management (DRM)	104
X. ZÁVĚR	113
XI. SEZNAM VYBRANÉ POUŽITÉ LITERATURY	116
XII. ABSTRAKT (ČESKY)	119
XIII. ABSTRACT (ENGLISH)	119
XIV. RESUMÉ (ENGLISH)	120
XV. KLÍČOVÁ SLOVA – KEYWORDS	122

I. ÚVOD

Vědeckotechnický rozvoj v oblasti informačních technologií prošel od sedmdesátých let dvacátého století do dnešní doby takové úrovně, že v oblasti přijímání, vyhledávání a šíření informací již není pochyb, že se nacházíme v nové éře informační společnosti. Elektronický signál se šíří v podstatě stejnou rychlostí jako světlo, a proto je například při splnění dalších předpokladů¹ možné zprostředkovat vnímání výsledků tvůrčí činnosti prostřednictvím globálních počítačových sítí v čase a místě podle volby koncových uživatelů těchto sítí. Vliv technických prostředků a technologických postupů používaných při tvorbě, šíření a ochraně proti šíření výsledků duševní tvůrčí činnosti staví společnost před celou řadu nových otázek. Smyslem této práce je upozornit na některé otázky související s požadavky, které informační společnost klade na stávající autorské právo a posoudit některé způsoby nakládání s autorskými díly v informačních sítích z hlediska autorského práva. Rovněž judikatura v oblasti užití autorských děl v prostředí Internetu se stále vyvíjí, a proto si tato práce klade za cíl upozornit rovněž na rozhodovací praxi českých a některých zahraničních soudů týkající se autorskoprávních sporů souvisejících s globální informační sítí Internet.

1.1. Informační společnost

Díky vytvoření globálních sítí výměny informací, jako je Internet, došlo k vytvoření nového prostředí označovaného anglickým termínem cyberspace (kyberprostor). Toto prostředí se stále rozšiřuje především díky snaze o zjednodušení a zrychlení některých lidských činností, které se z reálného světa přesouvají do světa počítačových sítí. Jako příklad lze uvést provádění burzovních operací prostřednictvím elektronických sítí, elektronické bankovníctví (e-banking), on-line aukce, on-line poradenství, elektronické obchodování (e-commerce) nebo přenesení části výkonu státní správy do prostředí počítačových sítí (e-government). Výsledek této cílené snahy o dosažení stavu optimálního přijímání, vyhledávání a využívání informací, tedy stavu „informační ekonomie“, nazýváme informační společností. Svým způsobem se jedná o logický důsledek vývoje společnosti od agrárního typu, přes typ průmyslový až po postindustriální-informační společnost.² Informace je základní předmět právní ochrany

¹ zejména podmínka dostatečné propustnosti sítě

² více in Heckmann D., „Einführung in das Internetrecht“, Přednášková série na Universität Passau, 2003 nebo na www.einfuehrung-internetrecht.de

v informační společnosti. Může se jednat o ochranu tajemství, osobních údajů, datových nosičů, investice a v neposlední řadě také o ochranu tvůrčí činnosti.

Technický vývoj v posledních patnácti letech je charakteristický jistou konvergencí v oblasti nosičů informací a přenosových sítí. Analogovou techniku, která se vyznačovala tím, že pro jednotlivé druhy signálu byly použity různé přenosové sítě a nosiče (audiokazety, videokazety), nahrazuje technika digitální, která umožňuje existenci jednotných multimediálních terminálů. Nejuniverzálnějším nástrojem pro výměnu informací se stávají počítače a jimi tvořené sítě. Vzhledem k tomu, že globální počítačové sítě tvoří specifické prostředí, bylo by de lege ferenda možné uvažovat o jednotné právní úpravě pro tyto sítě. Úvahy o vhodnosti či nevhodnosti takové kodifikace by se pak odvíjely od odpovědi na otázku, zda jsou tradiční právní instituty snadno aplikovatelné na právní vztahy vznikající v informačních sítích či zda by charakteru globálních počítačových sítí vyhovovala jednotná speciální právní úprava. Takto obecná diskuse však není předmětem této práce.

V souvislosti s rozvojem informačních technologií, počítačových a telekomunikačních sítí dochází v současné době k výraznému posunu v principech a možnostech ochrany autorských práv. Přechod od analogového záznamu k digitálnímu, možnosti zařízení zpracovávajících data v digitální podobě a masové uplatňování informačních technologií ve společnosti umožňují, že díla vyjádřená v digitální podobě nemusí být vázána na konkrétní typ nosiče, jako třeba LP deska, audiokazeta, CD atd., nýbrž je lze v jejich digitální podobě uchovávat a kopírovat na většinu moderních typů záznamových médií včetně pevných disků počítačů či vestavěných pamětí mobilních telefonů, navigací atp. Počítače a jiná vhodná zařízení pak vzhledem ke své „multifunkčnosti“ umožňují takto vyjádřená díla přenést na jiná záznamová média nebo je dále šířit prostřednictvím globálních informačních sítí. Používání Internetu v celosvětovém masovém měřítku způsobuje, že autorská díla se stávají všudypřítomnými a mohou být kdykoli současně i následně vnímána a užívána neomezeným počtem subjektů. Takzvaná potenciální ubiquita autorských děl se stala realitou.³

³ pojem „potenciální ubiquita“ použil pro tento znak autorských děl, vyjadřující nezávislost působení autorského díla na uživatele na daném konkrétním místě, švýcarský právní teoretik A. Troller, *Immaterielgüterrecht*, Basel 1959, sv. I, str. 49 an.

II. GLOBALNÍ INFORMAČNÍ SÍŤ

2.1. Internet

Vzhledem k tomu, že cílem této práce je poukázat na autorskoprávní aspekty nakládání s díly v informačních sítích, je třeba začít výklad u globální informační sítě Internet, neboť ta dnes tvoří základ pro výměnu informací v digitální podobě mezi uživateli po celém světě. Podle statistik mělo v roce 2002 přístup k Internetu 670 miliónů obyvatel Země, což představuje asi 10% celkové světové populace. V roce 2011 činil počet obyvatel s přístupem k Internetu přibližně 2,45 miliardy. V roce 2013 mělo přístup k Internetu přibližně 39 % obyvatel Země. Růst počtu obyvatel s přístupem k Internetu je rychlejší než se očekávalo. Například odhady z roku 1999 očekávaly v roce 2002 pouze 205 miliónů lidí s přístupem k Internetu (tedy více než třikrát méně). Dříve než bude pojednáno o autorskoprávních otázkách spojených se sítí Internet, považuje autor této práce za vhodné stručně vylíčit podstatu Internetu a jeho fungování.

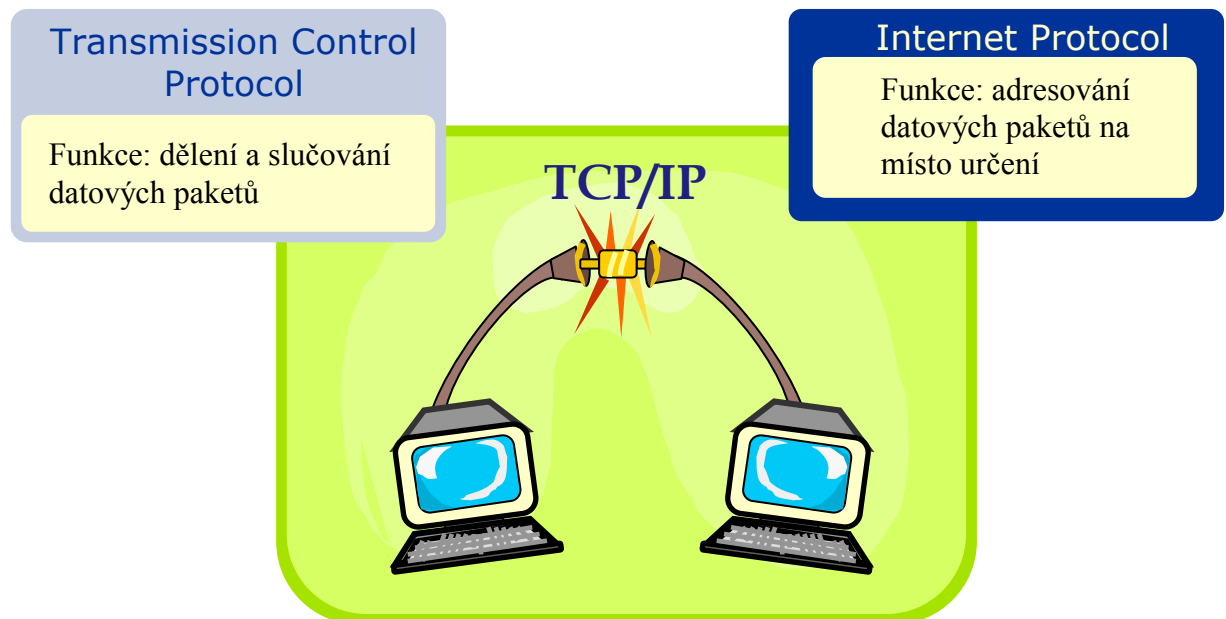
2.2. Vznik Internetu

Internet, jak již plyne z jeho názvu, je celosvětová síť vzájemně propojených počítačů s ambicí stát se vůdčím prostředím pro globální počítačovou komunikaci v 21. století. Internet vznikl v 60. letech 20. století jako produkt počítačového výzkumného programu pod záštitou americké vládní organizace pro výzkum v oblasti obrany (United States Defense Advanced Research Project Agency – DARPA) a vzdělávacích institucí jako Massachusetts Institute of Technology (MIT). Jeho původním úkolem bylo vytvoření vysoce rozptýlené komunikační počítačové sítě, která by mohla přežít atomový útok na USA a zajistit výměnu informací uvnitř sítě a mezi armádou a akademickými či jinými institucemi. Zpočátku byla vytvořena síť čtyř počítačů a v roce 1971 byla síť ARPANET rozšířena na 15 propojovacích uzlů. Svoji funkci vysoce rozptýleného komunikačního prostředku si Internet zachoval. Skupiny pro vytváření internetových standardů jako je například World Wide Web Consortium, vytvářejí protokoly pro přenos informací po Internetu, nicméně Internet nepodléhá žádné centrální autoritě ani zde neexistuje žádná ústřední monitorující organizace. V 70. letech 20. století se do Internetu zapojily školy a vzdělávací zařízení v USA. V 80. letech započaly na University of Wisconsin práce na technologii doménových jmen. V průběhu 90. let pak Internet zaznamenal obrovský

rozmezích v komerční i nekomerční sféře a v dnešní době pokrývá za použití drátových i bezdrátových technologií spojení území všech kontinentů.

2.3. Přenos informací v síti Internet

Počítače zapojené do sítě, ať již trvale nebo dočasně, jsou v síti identifikovány prostřednictvím přidělené IP adresy. Součástí sítě jsou propojovací uzly, které komunikujícím počítačům umožňují najít nejrychlejší cestu pro výměnu informací. Přenos informací probíhá prostřednictvím protokolů TCP (Transmission Control Protocol) a IP (Internet Protocol).



Přenosový protokol TCP má za úkol rozložit data do jednotlivých datových paketů vhodných pro přenos prostřednictvím sítě, které po dosažení cíle opět složí. Internetový protokol slouží pro přesnou identifikaci jednotlivých počítačů v síti. K jednotlivým datovým paketům doplní odesílatele a cílovou adresu. Při přenosu datových paketů je odesílatel a příjemce na jednotlivých uzlech sítě rozpoznán a zasílaná nebo přijímaná data jsou dopravena nejrychlejší možnou cestou k cíli. V cíli ověří internetový protokol úplnost dat a přenosovým protokolem jsou pakety opět složeny do původní informace.

2.4. Domain Name System a doména

Jednotlivé počítače připojené do sítě mají přidělenou konkrétní IP adresu. Adresy počítačů v sítích používajících protokol TCP/IP jsou buďto 32 bitová čísla, zapisovaná jako čtyři oktety (čísla v rozmezí 0-255) v případě protokolu verze 4 (IPv4) (Př.: 192.148.129.157) s celkem 4 miliardami různých IP adres nebo jako 128 bitová čísla, zapisovaná jako 8 skupin nebo hexadecimálně, vždy po dvojicích bajtů oddělených dvojtečkami v případě protokolu verze 6 (IPv6) (Př.: 2001:718:1c01:1:02e0:7dff:fe96:daa8).

Přístupování k počítačům pomocí IP adresy je z uživatelského pohledu poněkud nepraktické, neboť čísla IP adres se nedobře zapamatovávají. Proto byl v již počátcích Internetu vytvořen systém symbolických jmen, která se lépe pamatují a používají. Jmenný systém DNS (Domain Name System), je hierarchický systém doménových jmen, který je realizován servery DNS a protokolem stejného jména, jehož prostřednictvím si vyměňují informace. Jeho hlavním úkolem a příčinou vzniku jsou vzájemné převody doménových jmen a IP adres uzlů sítě. Systém DNS umožňuje efektivně udržovat decentralizované databáze doménových jmen a jejich překlad na IP adresy. Stejně tak zajišťuje zpětný překlad IP adresy na doménové jméno - PTR záznam. Později DNS nicméně přibral i další funkce (např. pro elektronickou poštu či IP telefonii) a slouží dnes de facto jako distribuovaná databáze síťových informací.

Prostor doménových jmen tvoří strom, přičemž každý uzel tohoto stromu obsahuje informace o části jména (doméně), které je mu přiděleno a dále odkazy na své podřízené domény. Kořenem stromu je tzv. kořenová doména, která se zapisuje jako samotná tečka. Pod ní se v hierarchii nacházejí tzv. domény nejvyšší úrovně (Top-Level Domain, TLD).

Strom lze administrativně rozdělit do zón, které spravují jednotliví správci (organizace nebo i soukromé osoby), přičemž taková zóna obsahuje autoritativní informace o spravovaných doménách. Tyto informace jsou poskytovány autoritativním DNS serverem.

Výhoda tohoto uspořádání spočívá v možnosti zónu rozdělit a správu její části svěřit někomu dalšímu. Nově vzniklá zóna se tak stane autoritativní pro přidělený jmenný prostor. Právě možnost delegování pravomocí a distribuovaná správa tvoří klíčové vlastnosti DNS a jsou velmi podstatné pro jeho úspěch. Ve vyšších patrech doménové

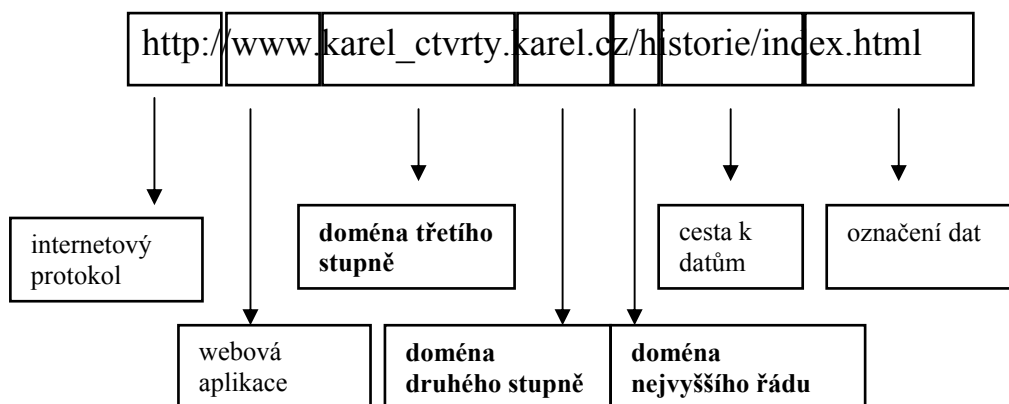
hierarchie platí, že zóna typicky obsahuje jednu doménu. Koncové zóny přidělené organizacím připojeným k Internetu pak někdy obsahují několik domén – například doména namesti.cz a její poddomény podloubi.namesti.cz, doprava.namesti.cz a fontana.namesti.cz mohou být obsaženy v jedné zóně a obhospodařovány stejným serverem.

Základní částí technické infrastruktury Internetu jsou tzv. kořenové jmenné servery (root name servers), které poskytují kořenový zónový soubor (root zone file) ostatním DNS serverům. Na nich závisí spolehlivost, správnost a bezpečnost operací na Internetu. Jsou součástí DNS, celosvětově distribuované databáze, která slouží k překladu unikátních doménových jmen na ostatní identifikátory. Root servery se nacházejí ve 34 zemích světa, na více než 80 místech a jsou spravovány organizacemi, které vybírá IANA (Internet Assigned Numbers Authority) .

Shora popsáný systém DNS umožňuje nahradit IP adresy doménovým jménem, které je pro běžné uživatelské prostředí praktičtější. Internetová doména (doménové jméno) je tak v podstatě zjednodušená internetová adresa, která uživatelům usnadňuje lokalizaci určitých stránek.

Doménou se pro účely následujícího textu rozumí v užším smyslu doména nejvyššího řádu a ve smyslu širším všechny prvky domény, včetně subdomén. **Doménovým jménem** pak bude zpravidla označována doména druhého stupně, popř. též spojení domény prvního a druhého stupně.

V příkazovém řádku internetového prohlížeče se můžeme setkat například s následujícím zápisem:



Doménové jméno je zpravidla tvořeno posloupností několika částí oddělených tečkami. Části jsou seřazeny podle obecnosti: první část (`karel_ctvrty`) je nejkonkrétnější, může popisovat jeden konkrétní počítač, poslední část (např. `cz`) je nejobecnější, popisuje celou velkou skupinu počítačů a sítí. Poslední část se nazývá doména nejvyššího řádu, resp. stupně, či úrovně (top-level domain, TLD, někdy též vrcholná doména) a popisuje rozdělení na země a obecné skupiny organizací. Jednotlivé části doménového jména jsou také někdy číslovány (opět odzadu), takže např. `cz` je doména 1. úrovně, `karel.com` je doména 2. úrovně atd. Počet domén první úrovně je omezený. Domény prvního stupně se dělí na domény obecné, generické (gTLD) a domény národní (ccTLD).

Druhy domén nejvyššího řádu

Počet domén první úrovně je omezený. Domény prvního stupně se dělí na domény obecné, generické (gTLD) a domény národní (ccTLD).

Generické domény nejvyššího řádu (gTLD)

Generické domény nejvyššího řádu jsou zpravidla společné pro určitý typ subjektů, resp. vázány na nějakou činnost.

Patří sem domény, jejichž použití není nijak omezeno (např. doména `.com` pro komerční účely, `.net` pro provozovatele sítí, `.info`, `.org`), dále domény *vyhrazené*, které jsou sice určeny pro specifický účel, ale není to vyžadováno (doména `.name`), domény *vymezené*, které mohou být použity pouze pro daný účel (`.biz` – pro podnikání, `.int` - jen domény pro účely mezinárodních a nevládních organizací., `.pro` – profesní organizace). Domény

garantované mohou být použity pouze pro daný účel, navíc mají garanta – organizaci stanovující podmínky registrace a dohlížející na provoz. Označují se sTLD (podle sponsored TLD, kde sponsor znamená garant) a jsou to .aero – pro obor letectví, .asia – pro organizace v Asii, Austrálii a Pacifiku, .cat - doména určená pro zvýraznění katalánského jazyka a kultury, .coop – pro družstva, .jobs – pro organizace zabývající se zaměstnáním, .mobi – pro poskytovatele mobilních zařízení, .museum – pro muzea a .travel – pro cestovní ruch. Je však třeba podotknout, že kritéria stanovená pro registraci domén v těchto generických TLD jsou ze strany registrátorů a garantů často porušována. Domény *vylučně* smějí až na výjimky používat pouze subjekty v USA, navíc s většími či menšími restrikcemi. Pro vzdělávací instituce je to doména .edu, pro americkou vládu doména .gov a pro americké ministerstvo obrany doména .mil. Existují také generické domény *infrastrukturní* pro vnitřní potřeby internetové infrastruktury (.arpa a .root). Některé domény byly zavedeny pouze za tím účelem, aby nemohly být zneužity, popř. pro uvádění v literatuře jako příkladu a neměly by se nikdy objevit ve skutečném systému DNS. Mezi tyto tzv. *rezervované* domény patří gTLD .example, .invalid, .localhost a .test. Nadále jsou ve fázi přípravy i další generické domény .tel (pro převod tel. čísel na IP adresy), .post (pro poskytovatele poštovních služeb) a řada jiných (.geo .kid .mail .sco .web .xxx). O přijetí domény jako generické TLD rozhoduje organizace ICANN.⁴

Národní domény nejvyššího řádu (ccTLD)

Národní doména nejvyššího řádu (anglicky country-code TLD, ccTLD) je doména nejvyššího řádu společná pro domény daného státu či závislého území. Její název je dvoupísmenný a až na výjimky (např. .uk pro Velkou Británii) odpovídá kódu země podle ISO 3166-1. Např. doména .cz je určena pro počítačové sítě v ČR, doména .de pro Německo nebo .tv pro Tuvalu).⁵

Národní domény však neodrážejí státní příslušnost osob, pro něž jsou doménová jména zaregistrována, ani jejich sídlo, rozhodné právo nebo faktické vazby držitele domény ke státu vrcholné domény. Pravidla registrace správců národních domén totiž zpravidla nevyžadují specifický status žadatele. Doménové jméno v národní doméně plní svoji funkci identifikátoru počítače v síti Internet i v případě, že počítač, jenž je pomocí domény identifikován, se nachází ve zcela jiném státě. Ani doménová jména v národních doménách nejvyššího řádu tudíž nejsou omezena na konkrétní teritorium, naznačují nicméně, že jejich

⁴ <http://www.icann.org/>

⁵ Seznam všech domén nejvyšší úrovně je dostupný na <http://www.iana.org/domains/root/db/#>

uživatelé mohou mít k danému území nějaký vztah osobní či obchodní (má zájem oslovit uživatele z dané země).

Doména .eu

Do jisté míry specifické postavení má vrcholná doména .eu. Svým charakterem odpovídá v podstatě národním doménám nejvyššího řádu (ccTLD), neboť je určena pro občany a organizace států Evropské unie. Od tradičních ccTLD se však liší zejména tím, že požádat o registraci doménového jména v TLD .eu může pouze osoba s přímou vazbou na území Evropského společenství (podnik, který má na území Společenství oficiální sídlo, hlavní místo podnikání nebo centrálu, organizace založená na území Společenství či fyzická osoba s bydlištěm na území Společenství).

Doména .eu je spravována organizací EURid⁶ (sdružení správců národních domén z Belgie, Itálie a Švédska; přidruženými členy jsou správci TLD České republiky a Slovinska, evropská sekce Internet Society ISOC-ECC a organizace BusinessEurope), která působí také jako rejstřík domén .eu. Doména .eu je specifická také tím, že je poměrně podrobně reglementována v závazných právních normách Evropského společenství.⁷

K doméně .eu bylo zřízeno samostatné arbitrážní centrum (ADR centre) a rozhodování svěřeno Rozhodčímu soudu při Hospodářské a Agrární komoře ČR v Praze.⁸ Registrace doménových jmen v doméně .eu je možná pouze přes akreditované registrátory⁹. Ke konci roku 2008 bylo v doméně eu. registrováno téměř 3 miliony doménových jmen.

Tvorba doménového jména

V doménových jménech lze používat pouze malou část znaků kódu ASCII: znaky anglické abecedy, číslice a pomlčku (každá část jména však musí začínat písmenem a nesmí končit pomlčkou). Jména nejsou citlivá na velikost písmen (www.příklad.cz popisuje stejný počítač jako WWW.Příklad.CZ) a každá část jména smí být maximálně 63 znaků dlouhá. Délka celého jména může být maximálně 255 (počet částí však není omezen, tzn. platné jméno může být teoreticky složeno ze 127 jednopísmenných částí).

⁶ Více informací o organizaci EURid na www.eurid.eu

⁷ Jde zejména o Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 733/2002, Nařízení Komise (ES) č. 874/2004, doplňující nařízení Komise č. 1654/2005 a č. 1255/2007.

⁸ Podrobnější informace na adrese www.adr.eu nebo na oficiálních stránkách soudu www.arbcourt.cz

⁹ Akreditované registrátory lze vyhledat podle kritérií na <http://www.eurid.eu/en/eu-domain-names/registrant-list>

V rámci rozšiřování Internetu do zemí, které používají různá písma, se relativně nedávno začal prosazovat systém IDN umožňující používání libovolných znaků Unicode v doménových jménech (př: www.茶.co.jp, www.даль.com). Z důvodů zpětné kompatibility však nelze jiné znaky přímo používat v rámci dnešního systému, proto se „nestandardní“ znaky před použitím převedou speciálním postupem na posloupnost „běžných“ znaků ve speciálním kódu. Např. doménové jméno www.příklad.example se převede na www.xn--pklad-zsa96e.example. Systém IDN (Internationalized Domain Names) již v některých částech světa funguje (např. u německé domény .de), v České republice byl proces zavádění registrace těchto domén zastaven v roce 2005.

Určitá omezení mohou platit v tzv. předregistračních obdobích – tj. v počáteční fázi po spuštění registrace nové TLD, kdy po přechodnou dobu mohou některé subjekty přednostně požádat o registraci doménového jména. Pravidla registrace platná pro příslušnou vrcholnou doménu stanoví v předregistračních fázích podmínky, za nichž název subjektu, jeho zkratka či přepis může tvořit doménové jméno (například pravidla pro přednostní registraci ve vrcholné doméně .eu stanoví, že v případě víceslovných názvů subjektů je možné jednotlivá slova napsat bez mezery nebo jednotlivá slova oddělit pomlčkou.¹⁰

V některých případech existují další pravidla, která je třeba brát v úvahu při tvorbě doménových jmen. Řada pravidel registrace domén vrcholné úrovně zakazuje registraci některých označení jako domény druhého stupně (např. dvojmístné kódy zemí¹¹). Zakázané domény jsou pak zapisovány v seznamech tzv. blokových domén¹² (například v doméně .eu není možné registrovat označení [ss-deutschland](http://ss-deutschland.eu)). Při registraci ve vrcholné doméně .eu měly některé subjekty dokonce možnost rezervovat si určitá označení pouze pro sebe (například názvy institucí Evropských společenství).

Výše uvedená omezení, která lze považovat za omezení technická, administrativní či společenská, jsou zpravidla přímo inkorporována do registračního systému, který žadateli o registraci doménového jména volbu jména nerespektující omezení vůbec neumožní. To však neznamená, že registrace jakéhokoliv jiného, v dané doméně nejvyšší úrovně dosud neregistrovaného označení, je zcela v dispozici žadatele o doménu. Výběr doménového

¹⁰ Viz čl. 11 Nařízení Komise ES č. 874/2004/EC

¹¹ Viz například čl. 8 Nařízení Komise ES č. 874/2004/EC

¹² Podle čl. 5 odst.2 písm. a) Nařízení Komise ES č. 733/2002/EC mohly v doméně .eu členské státy požádat o vyloučení konkrétních označení z možnosti registrace

jména, obdobně jako například výběr obchodní firmy právnické osoby, totiž musí respektovat také určitá omezení daná jak normami práva soukromého, tak práva veřejného. Půjde zejména o práva třetích osob ke shodnému či zaměnitelnému označení (ochranné známky, obchodní firmy, nezapsaná označení, autorská díla apod.), práva soutěžitelů a spotřebitelů sloužící k ochraně před klamavým označováním zboží a služeb k ochraně před parazitováním na pověsti jiného nebo o pravidla užití konkrétních označení vyplývající z právních norem (např. použití výrazů s rasistickým obsahem, zneužití státních symbolů atd.).

V některých zemích¹³ je součástí registračního procesu přezkum přihlášky doménového jména, tak jak je to známo například z registrace českých národních ochranných známek. Takový postup je však spíše výjimečný a registrátor, popř. správce vrcholné domény, neprovádí jakýkoliv přezkum žádosti o registraci z hlediska možného konfliktu s právy třetích subjektů, ale omezuje se pouze na zjištění dostupnosti domény, resp. má možnost registraci odmítnout jen v případech zcela zřejmého zásahu do práv třetích osob. Je tedy na žadateli, aby se před registrací volné domény ujistil, zda registrací a užíváním doménového jména neporuší práva třetích subjektů.

Obecně se při registraci doménových jmen (obdobně jako při registraci jiných označení) uplatňuje **princip priority**, v zahraničí označován jako „first come first served rule“, v německy mluvících zemích „Wer zuerst kommt, mahlt zuerst.“ neboli pravidlo „Kdo dřív přijde, ten dřív mele.“ Právě v důsledku uplatňování principu priority dochází v řadě případů k porušení práv třetích osob, neboť při absenci věcného průzkumu při registraci doménových jmen nejsou vzata v úvahu případná „lepší“ práva třetích osob ve vztahu k registraci konkrétního doménového jména. Poškozený se teprve následně může domáhat zrušení registrace doménového jména, popř. zdržení se jeho užívání, či převodu doménového jména na svou osobu.

Funkce doménových jmen

Z pohledu struktury a fungování Internetu vyvstává do popředí zejména funkce doménového jména jako identifikátoru počítače v rámci celé sítě. Jednotlivá data v rámci sítě Internet jsou identifikována pomocí jednotného lokátoru zdrojů URL (Uniform Resource Locator). URL je řetězec znaků s definovanou strukturou, který slouží k přesné

¹³ Věcný průzkum při registraci doménových jmen je prováděn například ve Francii nebo ve Švédsku

specifikaci umístění zdrojů informací (ve smyslu dokument nebo služba) na Internetu. URL definuje doménovou adresu serveru, umístění zdroje na serveru a protokol, kterým je možné zdroj zpřístupnit. Můžeme se setkat například s následujícím zápisem lokace dat:

```
http://www.novinky.cz:80/domaci/166001-ods-utoci-na-paroubka-na-predvolebnich-  
billboardech.html?title=URL&action=edit
```

V uvedeném příkladu jsou patrná jednotlivá pole v URL:

http://www - tzv. schéma, které odpovídá použitému protokolu a jeho aplikaci (v tomto případě se jedná o aplikaci www (World Wide Web))

novinky.cz - doménové jméno,

:80 - port - jelikož pro http je port 80 implicitní, není ho třeba v tomto konkrétním případě uvádět,

/domaci/166001-ods-utoci-na-paroubka-na-predvolebnich-billboardech.html - specifikace souboru včetně cesty v rámci webserveru

?title=URL&action=edit - parametry - jsou-li specifikovány, jsou zahájeny znakem otazníku. Zde je první parametr se jménem „title“ a hodnotou „URL“, druhý se jménem „action“ a hodnotou „edit“. Parametr a hodnota se oddělují rovnítkem, dvojice parametr-hodnota se oddělují ampersandem.

Pokud v příkazovém řádku internetového prohlížeče zadáme samotné doménové jméno, bude zpravidla vyhledán standartní (úvodní) soubor dat určený ke zpřístupnění uživatelům sítě. Tak např. po zadání doménového jména justice.cz bude uživateli zobrazena titulní strana (formulář) portálu české justice uložená v souboru s cestou /justice2/uvod/uvod.aspx (celé URL zní: <http://portal.justice.cz/justice2/uvod/uvod.aspx>).

2.5. Služby Internetu

Na platformě počítačové sítě Internet jsou provozovány jednotlivé internetové služby. Patří sem například služby elektronické pošty (e-mail) jako jsou POP3, SMTP a další, které zprostředkovávají zaslání zpráv určitému příjemci. Prostřednictvím této služby je rovněž možné zasílat další soubory dat jako přílohy. Dalším příkladem internetové služby je protokol pro přenos souborů File Transfer Protocol (zkráceně ftp://) či služba Telnet (zkráceně telnet:// nebo <tn3270://>) určená pro dálkovou obsluhu počítače přes

Internet. Obě posledně jmenované služby mají však jen omezenou možnost data uložit nebo vytisknout.

V roce 1993 vytvořila pracovní skupina Evropské laboratoře částicové fyziky (CERN) v Ženevě v čele s Timem-Bernersem Lee systém pro komunikaci a distribuci informací známý jako Hyper Text Markup Language (HTML) sloužící k vytváření, sdílení a zpřístupňování multimediálních elektronických dokumentů na Internetu. Dali tak vzniknout dnes nejznámější internetové službě World Wide Web (zkráceně WWW). WWW je souhrnné označení miliónů webových nástěnek (website), které internetovým uživatelům zobrazují informace na nich umístěné. Webová nástěnka je tvořena jedním a více soubory v jazyce HTML tvořícími webové stránky (webpage). Přenos informací probíhá prostřednictvím protokolu HTTP. Uživatel využívá tuto službu díky programu – internetovému prohlížeči (Internet Explorer, Netscape Navigator, Opera) spuštěnému na jeho počítači, kterému zadává své požadavky na příjem, přenos a zobrazování informací. Prohlížeč si data ve formátu HTML vyžádá a poté je zobrazí koncovému uživateli.

2.6. Obsah webových stránek

Obsah webových nástěnek se vyvíjí přímo úměrně technickým možnostem sítě a serverů, na nichž je ukládán. V počátcích World Wide Webu tvořily jednotlivé nástěnky v podstatě jen textové soubory zaujímající diskový prostor nejvýše několik kilobajtů. Kapacita diskových polí jednotlivých internetových serverů se dnes pohybuje v řádech terabajtů a také propustnost sítě a rychlost připojení jejich uživatelů rostou exponenciální řadou, což samozřejmě umožňuje vytvářet webové nástěnky jako interaktivní multimediální díla s rozsáhlými možnostmi co do poskytovaných služeb a obsahu. Komerční využití této sítě a s ním související snahy o co největší návštěvnost těch kterých stránek s sebou přináší tradiční negativní jev - využívání výsledků práce jiných. Moderní digitální formáty dat, ve kterých jsou takové výsledky práce uloženy, umožňují za současného stavu techniky pořízení kopie s téměř nulovými náklady a nepatrným vynaložením času. Nadměrnému využívání výsledků cizí činnosti a tím i porušování rovnováhy mezi zájmy tvůrců a uživatelů je třeba čelit například různými technickými nástroji nebo nástroji právními.

III. AUTORSKÁ PRÁVA V INFORMAČNÍCH SÍTÍCH

3.1. Právní problematika Internetu

Problematika právních otázek souvisejících s provozem Internetu a podobných globálních sítí je komplikovaná z několika důvodů. Předně se z hlediska práva jedná stále o poměrně nový fenomén. Dalším důvodem je vysoce dynamický rozvoj této oblasti, která navíc zasahuje do celé řady sfér platného práva. V neposlední řadě se tu pak projevuje nadteritoriální charakter těchto sítí. Nadteritoriální charakter Internetu však neznamená, že Internet je prostředí práva prosté. Tyto zmíněné atributy mají velký vliv na tom, že speciální normotvorba a jednotná kodifikace v oblasti globálních informačních sítí je velice ztížena. To však neznamená, že Internet je prostředí práva prosté. Tradiční právní normy nelze považovat za normy v prostředí Internetu neaplikovatelné jen proto, že zákonodárce v době jejich vytváření nemohl předvídat jeho existenci. Jedná se o prostředí, které se musí řídit právem, což podtrhuje i fakt, že zde narážíme na spoustu konfliktů, které je třeba prostřednictvím práva řešit. Právním posouzením „elektronické komunikace v digitálních sítích“ se zabývá internetové právo. Má vazby na téměř všechna hlavní právní odvětví, zejména právo občanské, obchodní, autorské, známkové, soutěžní, správní a trestní.

3.2. Autorské právo jako součást práv k nehmotným statkům

Autorské právo spadá do systému práv k nehmotným statkům. Práva k nehmotným statkům zahrnují širokou a v důsledku rychlého vědeckotechnického rozvoje stále se rozšiřující oblast práv, jejichž předmětem jsou nehmotné statky. Za nehmotné statky považujeme výsledky duševní tvůrčí činnosti lidí. Stěžejním prvkem právní ochrany nehmotných statků je vytvoření systému ochrany výsledků duševní tvůrčí činnosti a motivace tvůrců v takové činnosti pokračovat. Pro označení práv k výsledkům duševní tvůrčí činnosti se hojně používá pojem *práva duševního vlastnictví*. Nejedná se však o pojem zcela totožný s pojmem *práva k nehmotným statkům* (neboť pojem práva k nehmotným statkům je pojmem širším) ani o pojem zcela přesný. Pojem duševní vlastnictví odpovídá spíše angloamerickému právnímu systému a chápání této právní

oblasti, používá se však i v mezinárodních smlouvách a směrnicích ES¹⁴ a proniká i do českých právních norem.¹⁵

Jednotlivá práva z oblasti práv k nehmotným statkům vznikala nezávisle na sobě jako odpověď na aktuální požadavky praxe, v důsledku čehož dochází k častému překrývání mezi nimi. Celý systém práv k nehmotným statkům můžeme rozčlenit na čtyři základní skupiny¹⁶:

1. Všeobecná práva osobnostní (právo na ochranu osobnosti dle platného občanského zákoníku v § 11 až 16). Pro tuto skupinu je charakteristické, že jednotlivá práva vznikající v této skupině jsou vždy dílčími právy téhož kmenového práva, vztahujícími se k různým stránkám lidské osobnosti.

2. Práva k výsledkům tvůrčí činnosti. Do této skupiny řadíme jednak práva k individuálním výsledkům tvůrčí činnosti, jako je právo autorské a právo k výkonu výkonného umělce, jednak práva k výsledkům tvůrčí činnosti postrádajícím individuální povahu. V tomto druhém případě může být tvůrčí pouze postup vedoucí k objevu nebo k vyřešení určitého problému, nikoliv sám výsledek. Řadíme sem právo k objevu, vynálezu, průmyslovému vzoru, užitému vzoru a jiná práva k výsledkům tvůrčí činnosti (k průmyslovým produkčním mikroorganismům, k novým odrudám rostlin a plemenům zvířat apod.).

3. Práva k výkonům netvůrčí povahy. Jedná se rovněž o otevřenou skupinu, kam řadíme práva výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů, práva rozhlasových a televizních organizací a jiná práva k výkonům netvůrčí povahy, pokud jim právní řád imateriálně právní ochranu přiznává.

4. Práva na označení. Sem bývá řazeno právo k obchodnímu názvu (firmě), právo k ochranné známce, právo k označení původu výrobků a jiná práva na označení. S problematikou práv na označení z oblasti informačních sítí úzce souvisejí též práva k doménovým jménům.

Jak již bylo výše uvedeno, šíření informací prostřednictvím Internetu má dopady v mnoha odvětvích práva soukromého i veřejného. Těžištěm této práce však nejsou

¹⁴ Například Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO), směrnice 2001/29/ES – tzv. Informační směrnice

¹⁵ Například zákon č. 191/1999 Sb. ČR, o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví nebo obchodní zákoník

¹⁶ Členění systému práv k nehmotným statkům podle prof. Knapa in Knap K., Kříž J., Opltová M., Růžicka M.: Práva k nehmotným statkům, CODEX, 1994

například trestněprávní, či správněprávní aspekt šíření informací,¹⁷ nýbrž soukromoprávní část práva autorského a práv s autorským právem souvisejících. Normy na ochranu práv k nemotným statkům jsou spolu s normami práva soutěžního (problematika nevyžádané pošty-spammingu, metatags, key-word buying atd.) nejčastěji porušovanými normami v prostředí Internetu. Aktuální jsou hlavně otázky mající vazbu na práva na označení (problematika domén, zneužívání ochranných známek apod.) a otázky autorskoprávní.

3.3. Internet a autorská práva

Význam autorskoprávní ochrany vzrostl během posledních let v prostředí Internetu z několika důvodů. Zpřístupnění a šíření díla na Internetu je totiž díky digitalizaci chráněných děl levné, rychlé a kvalitní. Používání Internetu ve světovém měřítku a určitá míra anonymity činí z tohoto průběžně se zdokonalujícího komunikačního prostředku ideální prostředí pro šíření chráněných autorských děl. Existence této sítě do značné míry omezuje význam hmotných předmětů v oblasti kulturních a vědeckých hodnot, což za prvé omezuje spotřebu těchto hmotných statků a za druhé vylučuje možnost chránit díla sekundárně pomocí hmotného předmětu, v němž jsou vyjádřena.

3.4. Prameny práva

Listina základních práv a svobod¹⁸ zakotvuje v článku 34 odst. 1 veřejné subjektivní právo k výsledkům tvůrčí duševní činnosti. Tomuto právu pak na opačné straně odpovídá právo uvedené v čl. 34 odst. 2 Listiny tj. právo na přístup ke kulturnímu bohatství za podmínek stanovených zákonem.

Podle ustanovení § 3 odst. 3 občanského zákoníku¹⁹ upravují právní vztahy vznikající z výsledků duševní tvořivé činnosti zvláštní zákony. Stěžejní autorskoprávní normou je zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (dále jen „autorský zákon“), který nahradil zákon č. 35/1965 Sb. Vazby na autorský zákon najdeme v trestním zákoně²⁰ a zákoně o

¹⁷ Některými trestněprávními a správněprávními aspekty Internetu se zabývá Kříž J. v díle Ochrana autorských práv v informační společnosti, Linde – Praha 1999, str. 79 an.

¹⁸ Zákon č. 2/1993 Sb. (dále jen „Listina“)

¹⁹ Zákon č. 40/1964 Sb.

²⁰ Zákon č. 140/1961 Sb.

přestupcích,²¹ z dalších souvisejících zákonů je možné jmenovat například mediální zákon²², zákon o audiovizí:²³ nebo zákon o některých službách informační společnosti.²⁴

Snahy o vznik mnohostranných mezinárodních úprav na poli autorského práva a práv souvisejících je možné datovat již do 19 století. Mezi nejvýznamnější mezinárodní smlouvy v oblasti autorských práv patří:

- Bernská úmluva na ochranu literárních a uměleckých děl z roku 1886 (dále jen „RÚB“),
- Všeobecná úmluva o právu autorském z roku 1952 (dále jen „VÚA“),
- Dohoda TRIPS z roku 1994 (jako nedílná součást Dohody o zřízení Světové obchodní organizace – WTO) a
- Smlouva o právu autorském z roku 1996 (dále jen „WCT“).

V oblasti práv s právem autorským souvisejících jsou to:

- Římská úmluva na ochranu výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a organizací provozujících vysílání z roku 1961
- Ženevská úmluva o ochraně výrobců zvukových záznamů proti nedovolenému rozmnožování jejich zvukových záznamů z roku 1971 a
- Smlouva o výkonech výkonných umělců a zvukových záznamech z roku 1996 (dále jen „WPPT“).

Ze sekundárních pramenů práva Evropského společenství se práv k nehmotným statkům a informačních technologií týkají zejména tyto směrnice:

- Směrnice 91/250/EHS o právní ochraně počítačových programů,
- Směrnice 92/100/EHS o právu na pronájem a půjčování, jakož i o některých právech příbuzných právu autorskému v oblasti duševního vlastnictví,
- Směrnice 93/83/EHS o koordinaci některých pravidel z oboru práva autorského a práv příbuzných právu autorskému vztahujících se na satelitní vysílání a kabelový přenos,
- Směrnice 93/98/EHS o harmonizaci ochranné doby práva autorského a některých práv příbuzných,

²¹ Zákon č. 200/1990 Sb.

²² Zákon č. 231/2001 Sb.

²³ Zákon č. 273/1993 Sb.

²⁴ Zákon č. 480/2004 Sb.

- Směrnice 96/9/ES o právní ochraně databází,
- Směrnice 98/48/ES, kterou se mění směrnice 98/34/ES o postupu při poskytování informací v oblasti norem a technických předpisů²⁵
- Směrnice 98/84/ES o právní ochraně služeb založených na podmíněném přístupu,
- Směrnice 2000/31/ES o elektronickém obchodu,
- Směrnice 2001/29/ES o harmonizaci některých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti,
- Nařízení Rady (ES) 1383/2003 o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví a o opatřeních, která mají být přijata proti zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo
- Směrnice 2004/48/ES o dodržování práv duševního vlastnictví – předběžné zajištění předmětů důkazů dle o.s.ř.

3.5. Druhy autorských děl na Internetu

Na Internetu se setkáváme téměř se všemi druhy autorských děl. Jde především o díla literární, hudební, filmová (v terminologii dřívějšího autorského zákona díla filmová a díla vyjádřená podobným způsobem), fotografická a fotografie, plány, mapy (díla kartografická) apod.

3.6. Autorskoprávní ochrana webové stránky

Autorskoprávní ochranu webové stránky je možné rozčlenit do několika úseků. Ve většině případů bude požívat autorskoprávní ochranu webová stránka jako celek. Dále mohou ochrany požívat jednotlivé součásti webové stránky a rovněž její zdrojový kód. V případě webové stránky jako celku přichází v úvahu její ochrana jako díla souborného či databáze, nebo jako formy vyjádření počítačového programu. Ochrana webové stránky jako formy vyjádření počítačového programu je ovšem sporná. Například v SRN existují rozdílná soudní rozhodnutí ve věci přiznání ochrany uživatelskému rozhraní počítačového programu.²⁶ Ochrana zdrojového kódu jako počítačového programu bude přicházet

²⁵ Tato směrnice definuje pojem „službu informační společnosti“ jako každou službu poskytovanou zpravidla za úplatou, na dálku (tj. bez současné přítomnosti stran), elektronicky a na individuální žádost příjemce služeb.

²⁶ Například rozsudek ve věci baumarkt.de, OLG Düsseldorf, MMR 1999, 729 = K&R 2000, 87 = CR 2000, 184

v úvahu, pokud se ve smyslu § 2 odst. 2 AZ bude jednat o vlastní duševní výtvar autor. Webová stránka by mohla požívat ochrany rovněž jako dílo užitého umění. V případě těchto děl zmíněných v příkladném výčtu § 2 odst. 1 jde vlastně o umělecká díla výtvarná, jež vedle své estetické stránky mají i užité vlastnosti. Tyto vlastnosti jsou však vázány na hmotný substrát díla tj. na hmotné předměty, v nichž je dílo vyjádřeno (například umělecký nábytek), a proto lze pochybovat o závěru, že webová stránka je dílem užitého umění.

IV. ZPŘÍSTUPNĚNÍ AUTORSKÉHO DÍLA NA INTERNETU

Výměna informací prostřednictvím Internetu probíhá způsobem naznačeným výše v části věnované fungování Internetu. Aby mohlo k vyžádání, zaslání a přijímání dat dojít, musí se nejdříve tato data nějakým způsobem do tohoto celosvětově přístupného prostředí - kyberprostoru (cyberspace) – dostat, tj. určitý obsah musí být na Internetu ostatním uživatelům zpřístupněn. Protože vyhledávání informací v tak rozsáhlém zdroji jako je Internet vyžaduje mnohdy vynaložení značného úsilí, jsou vyhledané informace ukládány uživateli (s vědomím i bez jejich vědomí), čímž jsou vytvářeny kopie (rozmnoženiny) originální informace. Hlavní pozornost při posouzení nakládání s autorskými díly v prostředí Internetu bude tedy směřovat k procesu jejich zpřístupnění (upload) a stahování (download).

K vytvoření webové stránky, jejíž obsah se stane přístupným jejím uživatelům, je třeba obstarat a nahrát tento obsah na pevný disk (popřípadě na jiný nosič informací) počítače, který slouží jako server (angl. upload). Při takovém postupu je třeba si položit dvě základní otázky:

1. Jedná se o dílo chráněné podle našeho autorského zákona?
2. Je postup zpřístupnění díla vázán na souhlas autora?

4.1. Autorskoprávní ochrana zpřístupňovaného obsahu

Otázku posouzení, zda se jedná o dílo chráněné podle našeho autorského zákona či nikoliv lze rozdělit do několika částí.

4.2. Věcná působnost autorského zákona

Pokud necháme stranou problematiku rozhodného práva, tj. zda se český autorský zákon bude jako celek na daný případ aplikovat,²⁷ je třeba v první řadě posoudit věcnou působnost našeho autorského zákona, tedy otázku, zda se na dané dílo, výkony umělců, záznamy apod. vztahují ustanovení našeho autorského zákona. Otázka věcné působnosti autorského zákona je upravena v závěrečných ustanoveních (§ 107) autorského zákona č. 121/2000 Sb., z nichž vyplývá následující:

a) Ustanovení autorského zákona se použijí na díla autorů a umělecké výkony výkonných umělců, kteří jsou státními občany České republiky, ať byly vytvořeny nebo zveřejněny kdekoli (§ 107 odst. 1 AZ). V případě zvukových záznamů, zvukově obrazových záznamů, rozhlasového a televizního vysílání, zveřejněných volných děl podle § 28 u odst. 2, děl vydaných nakladatelem podle § 87 a databáze podle § 88 je rozhodující, zda výrobci, vysílatelé atd. mají na území České republiky bydliště nebo sídlo (§ 107 odst. 5 a 6).

b) Jde-li o díla a umělecké výkony cizích státních příslušníků a osob bez státní příslušnosti, vztahují se na ně ustanovení autorského zákona:

- pokud to vyplývá z mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána a které byly vyhlášeny ve Sbírce zákonů České republiky nebo
- je-li zaručena vzájemnost nebo
- byly-li poprvé v České republice zveřejněny, anebo
- pokud zde má autor či výkonný umělec bydliště.

Jedno z kritérií pro stanovení věcné působnosti českého autorského zákona (§ 107 odst. 3 AZ) klade požadavek zveřejnění díla nebo výkonu v České republice. Zveřejněním se vzhledem k definici obsažené v § 4 odst. 1 AZ nepochybně rozumí i zpřístupnění díla na Internetu. Otázkou je, jaké místo by mělo být v případě zveřejnění na Internetu považováno za místo zveřejnění. Přestože je možné považovat za určující například místo, odkud byly dílo či výkon na daný server nahrány, jeví se jako nejracionálnější kritérium umístění serveru. To by znamenalo, že pro přiznání věcné působnosti českého autorského zákona podle § 107 odst. 3 AZ by se muselo jednat o server umístěný v České republice. Nicméně, věcná působnost autorského zákona je v § 107 AZ především s přihlédnutím k počtu států, jež jsou signatáři mezinárodních smluv v autorskoprávní oblasti, stanovena velice široce. Dá se tedy předpokládat, že se ustanovení našeho autorského zákona budou ve většině případů vztahovat i na díla uveřejněná a umístěná na serverech v cizích státech.

²⁷ Problematice rozhodného práva na Internetu se věnuje např. Čermák J., Internet a autorské právo, 2. vydání, Linde 2003, str. 233 an.

4.3. Zpřístupňovaný obsah jako autorské dílo

Dalším krokem pak bude posouzení, zda je zpřístupňovaný obsah autorským dílem ve smyslu §2 AZ. Dle tohoto ustanovení je předmětem autorského práva:

„dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam.“

Dále pak následuje demonstrativní výčet děl považovaných za dílo ve smyslu generální klauzule. V odstavci druhém §2 AZ pak zákon stanoví:

„Za dílo se považuje též počítačový program, je-li původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvořem. Za dílo souborné se považuje databáze, která je způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým vlastním duševním výtvořem. Fotografie, která je původní ve smyslu věty první, je chráněna jako dílo fotografické.“

Z uvedeného vymezení autorského díla tedy vyplývá, že se musí jednat o umělecké či vědecké dílo, toto dílo musí být jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora, popř. původním dílem tj. autorovým vlastním duševním výtvořem (původnost postačí u počítačových programů, databází a fotografií) a vyjádřené v objektivně vnímatelné podobě, včetně podoby elektronické. Ochrana autorského práva není v souladu s kontinentální tradicí dle našeho práva vázána na splnění jakýchkoliv formálních náležitostí. Podle platného autorského zákona není ani hodnota díla považována za skutečnost rozhodující pro přiznání autorskopravní ochrany. V právní teorii však u nás převládá názor, že pokud se vůbec má jednat o autorské dílo, je nutné předpokládat alespoň určitou minimální hodnotu vyjádření tvůrčí myšlenky. V případě fikcí autorských děl uvedených v ustanovení § 2 odst. 2 AZ, kdy se nevyžaduje, aby dílo bylo jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora, nýbrž postačí původnost ve smyslu autora vlastního duševního výtvořem, pak bude ještě obtížnější uplatnit požadavek určité minimální hodnoty duševního výtvořem autora.

4.4. Negativní vymezení autorského díla

Negativní vymezení autorského díla v podobě demonstrativního výčtu najdeme v §2 odst. 6 AZ:

“Dílem podle tohoto zákona není zejména námět díla sám o sobě, denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě, myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká teorie, matematický a obdobný vzorec, statistický graf a podobný předmět sám o sobě.“

Autorský zákon vyjmenovává v tomto ustanovení příkladmo výtvoř, které nejsou způsobilé být dílem, a proto nejsou předmětem ochrany autorského práva. Nejedná se sice o výčet taxativní, nicméně v pochybnostech, zda určitý výtvoř je či není dílem, je třeba postupovat s určitou opatrností. Tak například denní zprávy, které jsou obsahem často umístovaným na Internetu, pokud jsou zpracovány do té míry, že se nejedná o pouhá konstatování, již zpravidla budou chráněným autorským dílem.

4.5. Výjimky z ochrany ve veřejném zájmu

Autorský zákon upravuje v § 3 výjimky z ochrany ve veřejném zájmu. Jedná se o výtvoř, jež mohou mít znaky díla, přesto však jim ve veřejném zákon neposkytuje autorskoprávní ochranu. Tyto výjimky se týkají úředního díla (např. právní předpis, rozhodnutí, veřejná listina, veřejně přístupný rejstřík, obecní kroniky, státní symbol atd.), výtvořů tradiční lidové kultury neznámých autorů (díla folklorní) a politických projevů a řečí pronesených při úředním jednání.

4.6. Ochrana databází

Vzhledem k tomu, že obsah zpřístupňovaný na Internetu může být kvalifikován jako databáze nebo část databáze, rád bych alespoň stručně zmínil ochranu, která se k nim dle našeho autorského zákona váže.

V první řadě je databáze chráněna jako dílo souborné, je-li způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora (§ 2 odst. 5 AZ).

Jako souborné dílo je databáze chráněna rovněž na základě fikce, která za dílo považuje i výsledky tvůrčí činnosti, které nevyhovují pojmovým znakům autorského díla uvedeným v § 2 odst. 1 AZ. Zde postačí, aby tato databáze byla způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým vlastním duševním výtvořem (§ 2 odst. 2 AZ). Podobně je tomu tak i u počítačových programů a fotografií.

Dále je nutné zmínit ochranu obsahu databáze, který pokud splňuje znaky uvedené v § 2 odst. 1 AZ, bude požívat ochrany jako každé jiné autorské dílo (například u encyklopedií).

Bez ohledu na to, zda databáze nebo její obsah jsou předmětem autorskoprávní nebo jiné ochrany, přísluší pořizovateli databáze zvláštní samostatná majetková práva k databázi (§ 90), pokud představuje kvalitativně nebo kvantitativně podstatný vklad k pořízení, ověření nebo předvedení jejího obsahu. Zde se do autorského zákona promítla Směrnice Evropského parlamentu a Rady EU 96/9/ES, o právní ochraně databází.

4.7. Užití díla jeho zpřístupněním na Internetu

Druhá otázka se váže k posouzení aktu zpřístupnění díla prostřednictvím Internetu z hlediska autorského zákona. Mezinárodní smlouvy WCT a WPPT přijaté na diplomatické konferenci v Ženevě v roce 1996 vycházející z Bernské úmluvy odstranily nedostatky v úpravě ve vztahu k užití děl v digitálním prostředí. Smlouva WCT zakotvila ve svém článku 8 právo na sdělování díla veřejnosti po drátě nebo bezdrátovými prostředky, včetně zpřístupňování děl takovým způsobem, že každý může mít přístup k těmto dílům na místě a v čase podle své individuální volby. Smlouva WPPT pak upravuje obdobné právo na zpřístupňování výkonů zaznamenaných na zvukových záznamech (článek 10) a právo na zpřístupňování zvukových záznamů (článek 14). Informační směrnice pak ve svém článku 3 zakotvuje právo na sdělování díla veřejnosti a právo zpřístupňování veřejnosti jiných předmětů ochrany šířeji. Toto právo přiznává autorům, výkonným umělcům, výrobcům zvukových záznamů a prvotních záznamů filmů a vysílacím organizacím ve vztahu k záznamům jejich vysílání. Uvedená práva se nevyčerpávají.

Při posouzení aktu zpřístupnění díla prostřednictvím sítě Internet se nabízejí následující možnosti užití díla ve smyslu § 12 odst. 4 AZ. Mohlo by jít o rozmnožování díla, rozšiřování originálu nebo rozmnožení díla, vystavování díla nebo o sdělování díla veřejnosti.

4.8. Rozšiřování a vystavování díla

Vzhledem k tomu, že jak u rozšiřování díla (§ 14 AZ), tak u vystavování díla (§ 17 AZ) půjde o zpřístupňování díla v hmotné podobě, je třeba tyto dvě možnosti posouzení

zpřístupnění díla prostřednictvím Internetu vyloučit. Šíření děl v síti Internet neprobíhá ve hmotné podobě, data jsou zde předávána a přijímána v podobě elektronické (srov. výše výklady o fungování sítě Internet). Autorský zákon elektronickou podobu díla zmiňuje na několika místech (§ 2 odst.1, §13 odst. 2, § 37 odst. 2 písm a), § 50 odst. 4 aj.) a ve všech případech ji odlišuje od podoby hmotné. Nepůjde tedy při zpřístupnění díla prostřednictvím Internetu o užití díla ve smyslu § 12 ve spojení s § 14 a 17 AZ tedy ani o rozšiřování, ani o vystavování díla.

4.9. Rozmnožování díla

Rozmnožováním díla se ve smyslu § 13 odst. 1 AZ rozumí „*zhotovování dočasných nebo trvalých, přímých nebo nepřímých rozmnoženin díla, a to jakýmkoli prostředky a v jakékoli formě, za účelem zpřístupňování díla prostřednictvím těchto rozmnoženin.*“ Dále pak v odst. 2 následuje demonstrativní výčet způsobů rozmnožování zahrnující i rozmnoženiny elektronické vyjádřené analogově i digitálně. Postup, při kterém se určitá data zkopírují na pevný disk počítače (či jiný nosič informací) sloužícího v síti Internet jako server (tzv. upload dat), bude nepochybně rozmnožením díla ve smyslu § 13 odst. 1 AZ. Toto rozmnožování se bude vztahovat např. i na rozmnoženiny vzniklé komprimací či dekomprimací dat nebo jejich konverzí. Při těchto operacích se sice stávající elektronický formát „překóduje“ do formátu jiného (např. formát motion jpeg do formátu mpeg 4), nicméně dílo, jakožto nehmotný statek, je vyjádřeno i v tomto formátu novém. Je samozřejmě možné, že se při takové operaci změní kvalita záznamu (zpravidla k horšímu), tato skutečnost ovšem nevylučuje vznik rozmnoženiny (kopie) díla.

4.10. Sdělování díla veřejnosti

Sdělování díla veřejnosti definuje zákon v § 18 AZ:

(1) Sdělováním díla veřejnosti se rozumí zpřístupňování díla v nehmotné podobě, živě nebo ze záznamu, po drátě nebo bezdrátově.

(2) Sdělováním díla veřejnosti podle odstavce 1 je také zpřístupňování díla způsobem, že kdokoli může mít k němu přístup na místě a v čase podle své vlastní volby zejména počítačovou nebo obdobnou sítí.

(3) Sdělováním díla veřejnosti není pouhé provozování zařízení umožňujícího nebo zajišťujícího takové sdělování.

Pod hromadným pojmem sdělování veřejnosti podle § 18 AZ jsou uvedeny demonstrativně všechny dosud známé způsoby šíření díla v nehmotné podobě, ať již na podkladě díla živě provozovaného výkonnými umělci nebo ze záznamu, po drátě nebo bezdrátově. V ustanovení § 18 odst. 2 je jako jeden ze způsobů sdělování díla veřejnosti definováno zpřístupňování díla způsobem, že kdokoli může mít k němu přístup na místě a v čase podle své vlastní volby zejména počítačovou nebo obdobnou sítí. Nový autorský zákon zde reaguje na vývoj v posledních desetiletích a upravuje toto právo autora ve smyslu Smluv WIPO z roku 1996 a také v souladu s návrhem dnes již platné Směrnice 2001/29/ES Evropského parlamentu a Rady z 22. května 2001 o harmonizaci některých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti. Zpřístupnění díla prostřednictvím Internetu se tedy bude považovat za sdělování díla veřejnosti ve smyslu tohoto zákona.²⁸

Při pohledu na předcházející závěry, totiž že zpřístupnění díla prostřednictvím Internetu splňuje zákonné znaky jak rozmnožování díla, tak sdělování díla veřejnosti, se nabízí otázka, jak posoudit tuto duplicitu. Existuje jednak názor, že v případě zpřístupnění díla prostřednictvím Internetu se jedná o souběh užití díla jeho rozmnožováním a sdělováním díla veřejnosti, jednak názor, že užití sdělováním díla veřejnosti v sobě již zahrnuje rozmnožení díla v rozsahu nezbytném pro toto sdělování veřejnosti.²⁹ Příklad, kdy dílo je nahráno na server zapojený do sítě Internet, a tím zpřístupněno způsobem, že kdokoli může k němu mít přístup na místě a v čase podle své vlastní volby, je dle mého názoru třeba posoudit jako jeden akt užití díla (sdělováním veřejnosti), které v sobě již vytvoření rozmnoženiny díla zahrnuje. Lze si však představit i situaci, kdy vytvoření rozmnoženiny a akt zpřístupnění díla nespádají v jeden okamžik. Dílo se již může nacházet na pevném disku počítače a být zpřístupněno až následně připojením se k síti Internet nebo „zasdílením“ diskového prostoru, na kterém se dílo nachází. V takovém případě dojde vlastně k oběma způsobům užití díla postupně.

Posouzení otázky, zda se jedná o jeden nebo dva způsoby užití díla, bude mít praktické dopady při udělování licence k užití díla. V případě prvním by stačilo získat souhlas ke sdělování díla veřejnosti, ve druhém případě by bylo třeba získat souhlas jak k pořízení rozmnoženiny díla, tak ke sdělování díla veřejnosti. Při tomto pohledu na věc se

²⁸ Stejně tak v důvodové zprávě k autorskému zákonu a v publikaci Kříž J., Holcová I., Nerudová V. Autorský zákon - poznámkové vydání, IFEC Praha, 2000

²⁹ Srovnej argumentaci uvedenou in Čermák J., Internet a autorské právo, 2. vydání, Linde 2003, str. 35

zdá být absurdní, aby se pro zpřístupnění díla prostřednictvím Internetu vyžadovaly dva souhlasy k užití díla. V případě neoprávněného zpřístupnění díla prostřednictvím Internetu by pak tato otázka neměla hrát důležitou roli. Autor by se dle § 40 AZ mohl domáhat stejných nároků bez ohledu na to, zda by zpřístupnění bylo posouzeno jen jako sdělování díla veřejnosti nebo jako sdělování díla veřejnosti v souběhu s rozmnožováním díla. Jediný rozdíl by teoreticky mohl vzniknout při uplatňování práva na bezdůvodné obohacení. Z konstrukce určení výše bezdůvodného obohacení vzniklé na straně toho, kdo nakládal neoprávněně s dílem, plyne, že činí dvojnásobek odměny obvyklé za získání licence k takovému užití v době neoprávněného nakládání s dílem. Za obvyklou odměnu pro udělení licence ke zpřístupnění díla prostřednictvím Internetu by pak dle mého názoru bylo nutné považovat pouze odměnu za udělení licence ke sdělování díla veřejnosti ve smyslu § 18 odst. 1 a 2 a nikoliv ještě odměnu za udělení licence k rozmnožování díla jeho nahráním na pevný disk serveru či jiného (nezasíťovaného) počítače.

Na závěr kapitoly o zpřístupnění díla prostřednictvím Internetu považuji za důležité zmínit případy, kdy nebude třeba souhlasu autora díla k jeho užití.

4.11. Volné dílo

Předně se bude jednat o případ, kdy doba trvání majetkových práv k dílu již uplynula. Takové dílo se nazývá dílem volným (§ 28 odst. 1 AZ). Jen pro úplnost zmiňuji, že doba trvání majetkových práv je v souladu se Směrnicí Rady Evropských společenství 93/98/EHS³⁰ stanovena tak, že trvají po dobu života autora a 70 let po jeho smrti.

4.12. Omezení práva autorského

Další případy, kdy nedochází k zásahu do autorského práva, vyplývají z dílu čtvrtého autorského zákona – „Omezení autorského práva“. Spadají sem jednak volná užití, jednak bezúplatné zákonné licence. Institut volného užití díla zhotovením rozmnoženiny pro osobní potřebu hraje v současnosti velkou úlohu při stahování děl z Internetu (download), zmíním se proto o něm v následující kapitole. V případě zpřístupňování díla prostřednictvím Internetu mohou přicházet v úvahu i některé **bezúplatné zákonné licence.**

³⁰ Směrnice Rady Evropských společenství 93/98/EHS, o harmonizaci ochranné doby práva autorského a některých práv příbuzných

Do autorského práva tedy nebude zasahovat ten, kdo:

a) zpřístupní na Internetu vlastní dílo s citacemi ve smyslu § 31 písm. a)³¹ nebo za podmínek § 31 písm. b)³² zařadí drobná celá zveřejněná díla; vždy je však třeba uvést jméno autora, název díla a pramen;

b) zaznamenané nebo vyjádřené dílo, které je umístěno na veřejném prostranství zpřístupní prostřednictvím Internetu (§ 33 odst. 1 AZ);

c) v odůvodněné míře dílo užije k úřednímu účelu na základě zákona (§ 34 odst. 1 písm. a)). Tato tzv. úřední licence by mohla hrát roli při pronikání státní správy do kyberprostoru Internetu (e-Government). Například v SRN prodělal správní řád v roce 2002 výrazné změny, které otevírají cestu k výkonu státní správy prostřednictvím Internetu. Přesto zatím není zakotven nárok na tzv. elektronické správní řízení a záleží jen na správním orgánu, zda vytvoří podmínky pro elektronickou komunikaci s účastníkem řízení. Zdá se, že je jen otázkou času, kdy se Internet stane využívaným nástrojem státní správy (např. on-line žádosti a formuláře). Podle průzkumu agentury Taylor Nelson Sofres v roce 2003 komunikovalo v České republice on-line s veřejnou správou 17% uživatelů. Toto číslo se blíží evropskému průměru přičemž světové prvenství v oblasti on-line komunikace s veřejnou správou drží Norsko s 53% uživatelů.

d) Stejně tak zpravodajská licence upravená v § 34 odst. 1 písm. a) a b) AZ bude jistě institutem hojně využívaným při internetovém zpravodajství. Zpravodajské informace patří totiž k jedněm z nejčastěji vyhledávaným informacím na Internetu. Internet je třeba považovat za hromadný sdělovací prostředek. Ustanovení § 34 odst. 1 písm. b) stanoví, že pokud je dílo v odůvodněné míře užito při zpravodajství o aktuální události, při které je takové dílo provozováno, vystaveno nebo jinak užito, nedojde k zásahu do autorského práva. Je třeba zdůraznit, že zákon zde hovoří o užití díla „*při zpravodajství*“. Diskutabilní bude otázka, zda lze tento případ zpravodajské licence vztáhnout pouze na tzv. „real time“ zpravodajství (které se na Internetu objevuje řidčeji) nebo na jakékoliv aktuální zpravodajské informace uveřejněné na Internetu. Dle mého názoru z účelu zpravodajské

³¹ „Do práva autorského nezasahuje ten, kdo cituje ve svém díle v odůvodněné míře výňatky ze zveřejněných děl jiných autorů“

³² „Do práva autorského nezasahuje ten, kdo zařadí do svého samostatného díla vědeckého, kritického, odborného nebo do díla určeného k vyučovacím účelům, pro objasnění jeho obsahu, drobná celá zveřejněná díla.“

licence vyplývá, že by se měla vztahovat i na posledně jmenované případy. Zpravodajská licence v § 34 odst. 1 písm. c) umožňující přejímání aktuálních zpravodajských informací (článků) z jiných hromadných sdělovacích prostředků bude možná za podmínky, že půjde o aktualitu politickou, hospodářskou nebo náboženskou, a že takové přejímání nebude výslovně zapovězeno. Také Informační směrnice ve svém článku 5 odst. 3 písm. c) připouští, aby členské státy stanovily výjimky nebo omezení práva na rozmnožování či sdělování díla veřejnosti v případě sdělování veřejnosti nebo zpřístupňování vydaných článků o aktuálních hospodářských, politických či náboženských otázkách za předpokladu uvedení pramene a autorova jména. Z povahy Internetu zároveň vyplývá, že informace na něm jednou umístěné, jsou zpravidla uchovány na serveru po delší dobu a je tudíž možné je zobrazit se značným odstupem po datu jejich zpřístupnění. Tento archivační charakter Internetu by však nijak neměl být v rozporu s požadavkem aktuálnosti pro aplikaci zpravodajské licence při převzetí článků časového významu do tohoto hromadného sdělovacího prostředku.

Kapitolu o zpřístupňování díla prostřednictvím Internetu lze tedy uzavřít s tím, že takové zpřístupnění se považuje za užití díla ve smyslu § 12 AZ. Přestože při procesu umístění díla na pevný disk internetového serveru dojde k vytvoření rozmnoženiny díla, bude se tento akt zpřístupnění ve svém celku posuzovat jako užití díla jeho sdělováním veřejnosti ve smyslu §18 AZ. Tato koncepce odpovídá i mezinárodněprávní úpravě, smlouvám WIPO (WCT a WPPT) a Informační směrnici.

4.13. Digitální knihovny a spor o Google Books

Projekt Google Books (dříve známý jako Google Book Search a Google Print) je službou americké společnosti Google Inc. umožňující fulltextové vyhledávání v knihách, které Google digitalizoval, resp. oskenoval, převedl do textu pomocí automatického rozpoznávače slov a uložil ve své digitální databázi. Představen byl v roce 2004 na frankfurtském veletrhu. Uživatelé mohou po vyhledání zobrazit též úryvek z knihy, pokud nositel práv ke knize dal k takovému užití souhlas nebo se jedná o díla volná. Volná díla jsou zpřístupněna uživatelům bez omezení, zatímco u knih, která mohou být předmětem autorských práv (bez známého autora) se zveřejňují pouze dvě až tři řádky textu. U knih, které jsou v prodeji, je počet zobrazovaných stránek limitován a poskytnut odkaz na vydavatele (nicméně fulltextové vyhledávání je možné v celém textu). V roce 2013 překročil počet digitalizovaných knih 30 milionů.

V roce 2005 byla na Google podána hromadná žaloba ze strany amerického spolku autorů a asociace vydavatelů. Tento spor je znám pod označením Authors Guild v. Google. Předmětem žaloby je hromadný zásah do autorských práv spočívající ve sdělování chráněných děl (resp. jejich úryvků) veřejnosti. Google na svou obranu namítal, že jeho činnost v rámci projektu Google Books spadá do oblasti „fair use“ (obdoby volného užití díla), neboť se jedná o digitální podobu knihovnických katalogových karet, které ovšem zahrnují indexování všech slov daného titulu. Přestože Google provedl opatření, aby plný text chráněných děl nebyl sdělován veřejnosti (k dispozici dal pouze prohledávatelný výtah), podle žalobců neměl Google právo kopírovat plné texty chráněných děl za účelem jejich uložení v databázi Google Books.

Následovalo též několik sporů mimo území USA, kde jednání Google bylo označeno za zásah do autorských práv³³.

Authors Guild a Asociace vydavatelů uzavřeli koncem roku 2008 dohodu o narovnání³⁴, jejímž výsledkem bylo kromě peněžité náhrady nositelům práv (125 mil. USD) rovněž zřízení Registru knižních práv³⁵. Google nabízí nositelům autorských práv kompenzaci z online přístupu k jejich dílům. V navrhovaném vyrovnání se Google zavazuje platit držitelům práv 63 procent ze všech zisků z jejich děl na základě údajů ve vytvářeném registru. Řešení umožňovalo tzv. „opt-out“, tedy možnost vyjádření nesouhlasu nositelů práv s digitalizací konkrétních děl. Dohoda, které se dosáhlo po dvou letech jednání, však podléhala schválení amerického okresního soudu. V březnu 2011 federální soud (New York) dohodou navrhované řešení odmítl, zejména z důvodu, že dohoda spíše než narovnání ohledně předmětu skupinové žaloby (skenování děl a zpřístupňování jejich fragmentů) řešila budoucí obchodní uspořádání vztahů vážících se k projektu Google Books, přičemž společnosti Google přiznávala rozsáhlá práva užívat velké množství knih bez nutnosti získání souhlasu od jednotlivých nositelů práv.

³³ Spor *Hervé de la Martinière vs. Google France* (Court Paris) nebo *Mian Mian vs. Google China*

³⁴ Text dohody v českém jazyce lze nalézt na internetové adrese:

http://static.googleusercontent.com/external_content/untrusted_dlcp/books.google.com/cs//booksrightholder/Final-Notice-of-Class-Action-Settlement.pdf

³⁵ Registr knižních práv (Book Rights Registry) byl založen jako neziskový subjekt s cílem pro sběr, kolektivní správu a rozdělování příjmů z užití obsahu na Google Book Search nositelům práv, kteří podepsali dohodu o narovnání.

V návaznosti na neschválení dohody o mimosoudním vyrovnání soudem následovalo separátní narovnání sporů s některými ze žalobců - nakladatelů. Dne 4. 10. 2012 tak bylo oznámeno uzavření dohody mezi společností Google a Sdružením amerických vydavatelů. Dohoda obsahuje oprávnění Google zobrazovat 20% z textu digitalizovaných knih on-line v rámci služby Google Books a možnost prodeje titulů sdružení amerických vydavatelů v elektronické podobě v rámci služby Google Play Store. Vydavatelé, kteří nebudou souhlasit se zahrnutím svých děl do služeb, budou moci požádat Google o jejich odstranění. Ohledně budoucí digitalizace si strany ujednaly, že vydavatelé budou udělovat licence prostřednictvím individuálních smluv (tzv. opt-in).

Celý projekt Google Books je předmětem velké kritiky založené především na skutečnosti ohrožení podstaty doktríny „fair use“, neboť v daném případě se jedná o volné užití ve velmi velkém rozsahu. Poslední vývoj vleklého sporu však naznačuje, že právě posouzení možnosti aplikace výjimky „fair use“ bude hlavním předmětem dalšího jednání u soudu prvního stupně. Odvolací soud pro druhý obvod (Court of Appeals for the Second Circuit) ve svém rozhodnutí ze dne 1. 7. 2013 o odvolání proti usnesení potvrzujícímu skupinu žalobců pro skupinovou žalobu³⁶ uvedl, že otázka potvrzení skupiny skupinové žaloby může zůstat nerozhodnuta do vyřešení otázky aplikovatelnosti obrany „fair use“. Někteří odborníci tento postup odvolacího soudu vykládají jako náznak názoru, že obrana „fair use“ je aplikovatelná i v posuzovaném případě Google Books³⁷.

Autorskoprávní spory týkající se služby Google Books byly zahájeny též v Evropě. Francouzské vydavatelství La Martinière podalo v červnu 2006 k pařížskému soudu (Tribunal de grande instance de Paris) žalobu z důvodu digitalizace a zobrazování fragmentů bez souhlasu autorů ve službě Google Books a z důvodu zásahu do práva na nedotknutelnost díla skrze vytrhávání vět z kontextu děl. Na stranu vydavatelství se během procesu přidaly dva oborové spolky, a to Národní sdružení vydavatelů (Syndicat national de l'edition) a Svaz spisovatelů (Société des gens de lettres). Soud prvního stupně rozhodl ve prospěch žalobců, že společnost Google svým jednáním porušila francouzské autorské právo a zakázal Google další digitalizaci francouzských děl a zpřístupňování jejich úryvků on-line. V průběhu odvolacího řízení však došlo k uzavření dohody o vyrovnání s vydavatelstvím (v srpnu 2011) obsahující možnost vydavatelství La Martinière určovat

³⁶ Decision in the Author's Guild Inc., et al. v. Google Inc. United States Court of Appeals for the Second Circuit. Docket No. 12-3200-cv

³⁷ GRIMMELMANN, J. Second Circuit Decertifies the Google Books Class

díla, jež smí Google digitalizovat, sdělovat, případně komercializovat. Následně v červnu 2012 pak Google podepsala nezveřejněnou rámcovou smlouvu s oborovými spolky, čímž došlo k ukončení sporu.

V. „STAHOVÁNÍ“ AUTORSKÉHO DÍLA

5.1. „Stahování“ díla z Internetu

Stahování dat z Internetu (download) je postup, při kterém si uživatel z vlastní vůle vytvoří kopii dat (zpravidla na pevném disku svého počítače) nacházejících se v síti Internet, tj. v úložném prostoru internetového serveru nebo počítače jiného uživatele připojeného k síti Internet.

V otázce věcné působnosti autorského zákona a naplnění zákonných znaků autorského díla lze plně odkázat na výše uvedené výklady. Soustředit se nyní budu na otázku, jak posoudit proces stahování díla z hlediska možného užití díla ve smyslu § 12 AZ, popřípadě jaké další případy, kdy není třeba souhlasu autora k užití díla, přicházejí při stahování díla z Internetu v úvahu.

Již při prvním srovnání legálních definic jednotlivých způsobů užití díla vyjmenovaných taxativně v § 12 odst. 4 AZ³⁸ se skutkovým průběhem stahování díla z Internetu je zřejmé, že stahování díla lze nejlépe subsumovat pod užití díla jeho rozmnožováním (§ 13 AZ). Dle definice uvedené v § 13 odst. 1 se rozmnožováním díla rozumí *„zhotovování dočasných nebo trvalých, přímých nebo nepřímých rozmnoženin díla, a to jakýmkoli prostředky a v jakékoli formě, za účelem zpřístupňování díla prostřednictvím těchto rozmnoženin.“*

Cílem stahování je zpravidla vytvoření kopie na pevném disku uživatele počítače nebo na jiném záznamovém médiu, které uživatel pro uložení informace určí. Není pochyb, že vytvoření kopie díla nacházejícího se na Internetu (jeho uložení na pevný disk uživatelem), je zhotovením rozmnoženiny ve smyslu § 13 odst. 1 AZ. Autorský zákon totiž považuje za rozmnoženinu i rozmnoženinu v elektronické formě digitální (srov. § 13 odst.

³⁸ K charakteru výčtu uvedeného v § 12 odst. 4 AZ srovnej komentář k tomuto ustanovení v poznámkovém vydání autorského zákona autorů Kříž J., Holcová I., Nerudová V., IFEC Praha, 2000 a v publikaci Kříž J., Holcová I., Kordač J., Křest'anova V.: Autorský zákon – komentář, Linde, 1. vydání, Praha, 2001, str. 85

1 „v jakékoliv formě“ a § 13 odst. 2). Určité nejasnosti vyvolává požadavek účelu zpřístupňování díla prostřednictvím těchto rozmnoženin na konci prvního odstavce § 13. Zpřístupňování díla je účelem každé rozmnoženiny (např. účelem rozmnoženiny určené k archivaci je rovněž zpřístupnění díla v případě potřeby). I v případech, kdy půjde o rozmnoženinu pro osobní potřebu nebo jen o rozmnoženinu technickou (obojí viz níže), bude taková rozmnoženina sloužit k přístupu nebo usnadňovat přístup k dílu, jakožto nehmotnému statku. Ani Informační směrnice neobsahuje účelové vymezení rozmnožování díla. Lze tedy částečně souhlasit s názory, které toto účelové vymezení rozmnožování díla v § 13 odst. 1 AZ považují za nadbytečné a matoucí.³⁹

5.2. Technické kopie

Při načítání dat do počítače nebo při jejich zobrazování na monitoru dochází k vytváření rozmnoženin, jejichž vytvoření je nezbytné k zobrazení dat nebo usnadňuje a zrychluje přístup k těmto datům. Tyto rozmnoženiny, jež nejsou vytvořeny z přímé vůle uživatele, se nazývají technickými kopiemi. Jsou to akty rozmnožování z hlediska technologického postupu zpřístupnění díla nezbytné a jejich smyslem je zejména umožnit nebo usnadnit využití díla. Jedná se například o rozmnoženiny vznikající paměti počítače v diskové mezipaměti, vyrovnávací paměti procesoru, paměti grafických karet, ale i přímo na pevném disku počítače ve stránkovacím souboru (swap file) nebo jako dočasné soubory (temporary files). Autorský zákon je označuje jako elektronické rozmnoženiny dočasné nebo náhodné. Je však nutno podotknout, že prvek dočasnosti tu nemusí být vždy rozhodující. Takové rozmnoženiny mohou být zejména na pevném disku počítače uchovávány poměrně dlouhou dobu. Vytváření těchto rozmnoženin je rovněž rozmnožováním díla ve smyslu § 13 odst. 1 AZ. Ten totiž neklade rozdíl mezi rozmnoženinami dočasnými a trvalými a dopadá na vytváření rozmnoženin v jakékoliv formě. Jejich zhotovení se však nepovažuje za zásah do autorského práva, a proto se k jejich vytvoření nevyžaduje autorova souhlasu a autorovi nevzniká nárok na autorskou odměnu. Toto omezení práva autorského je zakotveno ve druhém odstavci §37 pod písmenem a), dle kterého se musí jednat o „*dočasnou nebo náhodnou rozmnoženinu díla v elektronické podobě, která nemá samostatný hospodářský význam, jejímž účelem je umožnit snadnější využití díla, a jejíž zhotovení je nedílnou a nezbytnou součástí*

³⁹ S kritikou tohoto ustanovení se lze setkat v publikaci: Čermák J., Internet a autorské právo, 2. vydání, Linde 2003, str. 47-48

Srovnej k tomu i názor autorů komentáře Kříž J., Holcová I., Kordač J., Křestřanová V.: Autorský zákon – komentář, Linde, 1. vydání, Praha, 2001, str. 91

technologického postupu zpřístupnění díla.“ Za opodstatněnou považuji připomínku uvedenou J. Čermákem,⁴⁰ který upozorňuje na skutečnost, že ustanovení § 37 odst. 2 písm a) o technických kopiích zřejmě nedopatřením není uvedeno ve výčtech ustanovení pro obdobnou aplikaci hlavy I. autorského zákona na práva výkonných umělců, výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů, práva rozhlasových a televizních vysílatelů a zvláštní práva pořizovatelů databází. K vytváření velkého množství technických kopií dochází již při pouhém zobrazení webové stránky, což ve svém důsledku znamená neustálé nechtěné zasahování do zmíněných práv. Takový stav není žádoucí, a proto by bylo vhodné zmíněné ustanovení do výčtů doplnit. Odpovídalo by to ostatně rovněž znění Informační směrnice,⁴¹ která ustanovení o technických kopiích vztahuje rovněž na práva výkonných umělců, práva výrobců zvukových záznamů, výrobců prvotních záznamů filmů a vysílacích organizací.

5.3. Užití díla pro osobní potřebu

Jak již bylo uvedeno, dochází při stahování díla z Internetu k jeho užití zhotovením rozmnoženiny. Autorský zákon však v § 30 odst. 1 stanoví, že „za užití díla se nepovažuje užití pro osobní potřebu s výjimkou zhotovení rozmnoženiny počítačového programu či elektronické databáze nebo rozmnoženiny či napodobeniny díla architektonického stavbou.“ Odstavec druhý pak upřesňuje: „Do práva autorského tak nezasahuje ten, kdo pro svou osobní potřebu zhotoví záznam, rozmnoženinu nebo napodobeninu díla;“

Z ustanovení § 30 odst. 2 písm. a) vyplývá, že musí jít o osobní potřebu uživatele, tedy že se nebude jednat o volné užití v případě, že takovou rozmnoženinu zhotovím pro někoho jiného. Z ustanovení § 30 odst. 4 pak vyplývá, že rozmnoženinu vytvořenou pro osobní potřebu nelze použít k jinému účelu.⁴² S přihlédnutím k ustanovení § 29 odst. 1, tedy že omezení práva autorského jsou povolena jen ve zvláštních případech stanovených v tomto zákoně a že nesmějí být vykládána způsobem, který by narušoval běžný výkon práv autorských a který by byl neospravedlnitelně na újmu oprávněným zájmům autora, je třeba pojem užití pro osobní potřebu dle mého názoru vykládat co nejúžeji. Proto se neztotožňuji s názorem, že pod pojem „osobní potřeba“ lze zahrnout i osobní potřebu právnické

⁴⁰ Čermák J., Internet a autorské právo, 2. vydání, Linde 2003, str. 50-51

⁴¹ Směrnice 2001/29/ES Evropského parlamentu a Rady z 22. května 2001 o harmonizaci některých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti

⁴² Nelze jí poskytnout ani k dalšímu rozmnožování pro realizaci osobní potřeby další osoby – srov. Kříž J., Holcová I., Kordač J., Křest'ánová V.: Autorský zákon – komentář, Linde, 1. vydání, Praha, 2001, str. 119

osoby⁴³, neboť prospěchu, který by taková právnická osoba získala, by mohl požívat i blíže neurčený okruh osob, což by nepochybně bylo na újmu oprávněným zájmům autora. Informační směrnice hovoří v souvislosti s užitím díla pro osobní potřebu rovněž pouze o osobách fyzických.⁴⁴ I přesto nebude v mnoha případech stahování souborů z Internetu (textové soubory, obrázky, zvukové soubory, videa atd.) docházet k zásahu do autorského práva.

Užití díla pro osobní potřebu je tradiční institut, který s nástupem nových technických prostředků sloužících k pořizování a šíření kopií autorských děl získává novou dimenzi a stává se díky těmto novým podmínkám lépe zneužitelný. Pořizování rozmnoženin děl v digitální podobě (tedy ve většině případů zcela identických s originálem) a s minimálními náklady v tak masovém měřítku vážně narušuje rovnováhu mezi autory a vykonavateli autorských (a jim příbuzných) práv na straně jedné a uživateli či konzumenty autorských děl na straně druhé. Tento vztah nerovnováhy nelze vzhledem k množství subjektů pořizujících si kopie pro osobní potřebu řešit zrušením této výjimky a přímým zpoplatněním těchto subjektů. V síti Internet je navíc mnohdy velice obtížné (nikoliv však nemožné) identifikovat uživatele stahujícího dílo a i při jeho identifikaci se ve většině případů nejedná co do rozsahu o závažná porušování autorských práv.

Informační směrnice stanoví ve svém článku 5 odst. 2 písm. b) za jakých podmínek mohou členské státy stanovit výjimky a omezení práva na rozmnožování při zhotovení rozmnoženiny pro osobní potřebu. Tyto podmínky jsou promítnutím tzv. třístupňového testu (three-step test) na institut volného užití díla pro osobní potřebu.⁴⁵

Za prvé se musí jednat o užití, které nemá přímý ani nepřímý obchodní cíl (první krok), dále toto užití nesmí být v rozporu s běžným využíváním díla (druhý krok) a konečně musí být zajištěno, že oprávněnému subjektu se dostane přiměřené náhrady, která bere v úvahu použití či nepoužití technických prostředků ochrany uvedených v článku 6 směrnice (třetí krok).

⁴³ Srov. např. Chaloupková H., Svobodová H., Holý P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 1. vydání, Praha, 2001, str. 99

⁴⁴ Srov. Článek 5 odst. 2 písm. b) Směrnice 2001/29/ES

⁴⁵ Three-step test je odvozován z článku 9 odst. 2 RÚB

Na druhé straně ve Spojených státech je posouzení aplikace institutu „fair use“ (obdoba našeho volného užití) v konkrétním případě ponecháno na úvaze soudu, což vede k častým protichůdným rozhodnutím jednotlivých soudních instancí.⁴⁶

5.4. Náhradní zpoplatnění

Snahy o zachování rovnováhy v oblasti tvorby a užití autorských děl vyústily v průběhu osmdesátých let k zavedení institutu náhradního zpoplatnění. Majetkové zájmy autorů a nositelů příbuzných práv jsou chráněny tím, že se zakotvuje právo na náhradní odměnu jako kompenzace za ztráty vznikající jim v souvislosti s rozmnožováním děl pro osobní potřebu. Toto právo je koncipováno jako odměna za možnost pořídit rozmnoženinu pro osobní potřebu nikoliv za faktické zhotovení rozmnoženiny. Zpoplatnění postihuje nenahrané nosiče a reprodukční přístroje a reaguje tak na faktický stav používání těchto nosičů a přístrojů k pořizování rozmnoženin pro osobní potřebu. Do našeho dřívějšího autorského zákona č. 35/1965 Sb., o dílech literárních vědeckých a uměleckých byl tento institut zaveden již jeho první novelou č. 89/1990 Sb. V současném autorském zákoně je toto náhradní zpoplatnění zakotveno v § 25 AZ. Ten v odstavci prvním stanoví: „*U zveřejněných děl, která lze rozmnožovat pro osobní potřebu na podkladě*

- a) *zvukového nebo zvukově obrazového záznamu, nebo*
- b) *rozhlasového či televizního vysílání, anebo*
- c) *tiskového či jiného grafického vyjádření*

jejich přenesením pomocí přístroje na nenahrané nosiče záznamu nebo pomocí přístroje k zhotovování tiskových rozmnoženin na papír nebo podobný podklad, má autor právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu.“

Osobami povinnými platit odměnu jsou:

- a) výrobce nebo dovozce přístrojů k zhotovování rozmnoženin zvukových nebo zvukově obrazových záznamů,
- b) výrobce nebo dovozce přístrojů k zhotovování tiskových rozmnoženin,
- c) výrobce nebo dovozce nenahraných nosičů zvukových a zvukově obrazových záznamů,
- d) dopravce nebo zasílatel namísto osoby povinné podle písmen a) až c), pokud na písemnou výzvu příslušného kolektivního správce bez zbytečného odkladu nesdělí údaje potřebné pro určení totožnosti dovozce či výrobce a

⁴⁶ Viz například rozhodnutí ve věci Sony Corp of America v Universal City Studios, Inc, 464 US 417 (1984), UMG Recording, Inc v MP3.Com. Inc, 92 F Supp 2d 349 (SDNY, 2000); nebo A & M Records, Inc v Napster, Inc 239 F 3d 1004 (9th Cir 2001).

e) poskytovatel rozmnožovacích služeb za úplatu, pokud jde o tiskové rozmnoženiny; poskytovatelem rozmnožovacích služeb za úplatu je i ten, kdo za úplatu zpřístupní přístroj k zhotovování tiskových rozmnoženin.

Pravidla pro rozdělování odměn vybraných kolektivním správcem jsou stanovena v § 104 AZ. Průzkumy veřejného mínění již mnohokrát prokázaly, že zavedení institutu náhradního zpoplatnění v souvislosti s rozmnožováním děl pro osobní potřebu je ze strany konzumentů akceptovatelné.⁴⁷

Charakteristickým projevem technického vývoje posledních let je určitá konvergence v oblasti nosičů a digitálních formátů záznamů. Dříve byly různé typy záznamů vázány na specifický nosič (gramofonovou desku, audiokazetu, videokazetu), který se dal přehrát pouze v zařízení určeném pro daný typ nosiče (gramofon, videorekordér atd.). Dnes je realita taková, že moderní datové nosiče jsou schopné pojmout v podstatě jakákoliv data, bez ohledu na to, jaká informace je v nich obsažena (viz například DVD – Digital Versatile Disc, kde „versatile“ znamená všestranný). To samozřejmě komplikuje používání institutu náhradního zpoplatnění nenahraných nosičů a přístrojů k zhotovování rozmnoženin. Nosiče informací, které byly vyvinuty k uchovávání zcela jiných informací, dnes mohou sloužit k opakovanému zaznamenávání autorských děl všeho druhu. Jedná se například o různé paměťové karty nebo i o pevné disky počítačů. Za současné situace nelze jednoznačně rozhodnout, zda se určitý nosič má považovat za nosič zvukových a zvukově obrazových záznamů a určitý přístroj za přístroj ke zhotovování rozmnoženin zvukových nebo zvukově obrazových záznamů. Je pak velice obtížné rozhodnout, jestli má být daný typ nenahraného nosiče nebo zařízení zpoplatňováno a pokud ano, tak v jaké míře. Vývoj techniky směřuje k soustředění toku veškerých informací do globálních sítí a k vytvoření systémů vzájemně kompatibilních koncových zařízení, které umožní zobrazování a jiné užívání šířených informací, včetně autorských děl. V prostředí Internetu dochází k masovému užití autorských děl, aniž by tato digitálně vyjádřená díla musela být zaznamenána na nějaký konkrétní typ zpoplatňovaného nenahraného nosiče. Tato skutečnost vynáší do popředí otázku možnosti a vhodnosti rozšíření institutu náhradního zpoplatnění. Institut náhradního zpoplatnění lze aplikovat na rozličné elektronické nosiče informací, zařízení umožňující přístup k neoprávněně pořízeným rozmnoženinám a jejich další užití nebo dokonce i na samotnou službu

⁴⁷ Viz například již průzkum z května 1987 provedený v Nizozemí agenturou Intomart pro BUMA/STEMRA a NVPI, kdy 60% dotázaných považovalo zavedení náhradního zpoplatnění za rozumné řešení.

poskytování internetového připojení.⁴⁸ Bylo by tak možné uvažovat například o zpoplatnění paměťových karet do přístrojů pro přehrávání zvukových a zvukově obrazových záznamů, přístrojů k přehrávání zvukových souborů, pevných disků používaných v digitálních videorekordérech nové generace či pevných disků počítačů a počítačů samotných. Institut náhradního zpoplatnění je poměrně radikálním opatřením zaměřeným na kompenzaci ztrát na odměnách autorů a jiných subjektů v souvislosti s pirátstvím elektronicky vyjádřených děl. Podle dosavadních zkušeností s náhradním zpoplatňováním se však jedná o poměrně efektivní a „bezbolestné“ řešení určené k zabezpečení zájmů nositelů autorských práv v nerovnovážné situaci způsobené nespoutaným porušováním autorských práv v digitálním světě informačních technologií. Odpůrci náhradního zpoplatňování naopak tvrdí, že taková opatření ve svém výsledku deformují trh a postihují spotřebitele, jenž je nucen platit vyšší cenu za výrobky a služby zatížené zpoplatněním. Úvahy o vhodnosti či nevhodnosti zavedení náhradního zpoplatnění jednotlivých výrobků a služeb by však zřejmě překračovaly rámec této práce.

5.5. Stažení počítačového programu nebo elektronické databáze

Volné užití pro osobní potřebu se ve smyslu § 30 odst. 1 AZ nevztahuje na zhotovení rozmnoženiny počítačového programu či elektronické databáze. Speciální ustanovení omezující rozsah autorových práv k počítačovému programu vyplývají z ustanovení § 66 AZ. Úprava v autorském zákoně vychází ze Směrnice Rady ES 91/250/EHS a navazuje již na úpravu v předchozím autorském zákoně. K omezení výlučných práv autora dochází pouze v případech zákonem stanovených v zájmu umožnění plného využívání počítačového programu oprávněným uživatelem rozmnoženiny počítačového programu. Oprávněný uživatel tak může například počítačový program rozmnožovat, překládat, zpracovávat, upravovat či jinak měnit, je-li to potřebné k užití počítačového programu v souladu s jeho určením, včetně opravování chyb programu, není-li dohodnuto jinak, a je oprávněn zhotovit si záložní rozmnoženinu počítačového programu, je-li to potřebné k jeho užívání. Tomuto oprávnění nelze bránit ani smluvně.⁴⁹ Za oprávněného uživatele počítačového programu se považuje nositel licence nebo jiná osoba, která nabude práva program užívat rozmnoženinu počítačového programu, anebo

⁴⁸ Z evropských zemí lze poukázat například na SRN, kde bylo zavedeno náhradní zpoplatnění při prodeji počítačů nebo Francii, kde bylo zavedeno náhradní zpoplatnění elektronických přístrojů vybavených paměťovými moduly schopnými uchovávat digitální informace. Pro srovnání jsou v ČR zpoplatněny jen nenahrané nosiče zvukových a zvukově obrazových záznamů a přístroje k zhotovování rozmnoženin zvukových nebo zvukově obrazových záznamů a tiskových rozmnoženin (§ 25 AZ).

⁴⁹ Srov. k tomu článek 5 odst. 2 Směrnice 91/250/EHS

osoba, která je tak oprávněna činit jeho jménem.⁵⁰ Vytvoření rozmnoženiny bez souhlasu autora jinou osobou než oprávněným uživatelem by tedy bylo v rozporu s autorským zákonem.

Vzhledem k technickému pokroku lze sledovat rovněž určitý vývoj ve ztvárnění webových stránek. Postupem času se prosazuje jejich interaktivní a multimedialní povaha, což znamená, že stále roste podíl stránek obsahujících aktivní prvky, které je třeba považovat za počítačový program. Jak již bylo uvedeno výše, ochrana webové stránky může spočívat rovněž v ochraně jejího zdrojového kódu (napsaného v jazyce HTML) jako počítačového programu za předpokladu splnění požadavku jedinečnosti (§ 2 odst. 1 AZ) nebo původnosti ve smyslu § 2 odst. 2 AZ, tj. že bude autorovým vlastním duševním výtvořem.⁵¹ Vnější vyjádření webové stránky, které se zobrazuje uživateli na monitoru může pak za předpokladu naplnění obecných znaků autorského díla být chráněno jako dílo výtvarné.⁵² Jelikož institut volného užití se na počítačové programy a elektronické databáze nevztahuje, je třeba k jejich stažení získat souhlas autora nebo osoby oprávněné k výkonu majetkových práv. Tento souhlas se však v případě děl zpřístupněných prostřednictvím Internetu v řadě případů bude získávat poměrně obtížně. Dle ustanovení § 12 odst. 1 uděluje autor jiné osobě oprávnění k výkonu práva dílo užit smlouvou. Smlouva je dvoustranný právní úkon a k jejímu přijetí vyžaduje občanský zákoník návrh a akceptaci.⁵³ Na webových stránkách nebo přímo v instalačním průvodci programu se setkáváme s nejrůznějšími druhy licenčních ujednání. Povaha těchto licenčních ujednání není z hlediska projevu vůle při uzavírání smlouvy jednoznačná a udělování souhlasu ke stažení díla tak naráží na značné těžkosti týkající se jak obsahu tohoto souhlasu, tak způsobu jeho udělení. Situace je navíc komplikovaná tím, že často nebude možné identifikovat autora nebo osobu oprávněnou souhlas k užití díla udělit ještě před stažením díla. Tam, kde bude z obsahu stránky, internetové adresy a licenčních ujednání zřejmé, že jde o stránku autora programu, jenž souhlasí s jeho dalším šířením (jedná se o freeware nebo shareware), lze usuzovat, že stažení programu bude legálním užitím. V případě pirátských stránek, kde jsou zdarma nabízeny ke stažení nejrůznější programy softwarových společností, nelze naopak vůbec pochybovat o tom, že programy zde byly

⁵⁰ Kříž J., Holcová I., Kordač J., Křesťanová V.: Autorský zákon – komentář, Linde, 1. vydání, Praha, 2001, str. 182 nahoře

⁵¹ podobně Kříž J., Ochrana autorských práv v informační společnosti, Linde – Praha 1999, str. 86 nebo Smejkal V., Internet @ §§§, Grada Publishing, Praha 1999, str. 38 an

⁵² podobné závěry lze najít i v německé judikatuře např.: OLG Düsseldorf, Rozsudek ve věci baumarkt.de 29.6.1999 - 20 U 85/98, in: MMR 1999, 729 = K&R 2000, 87 = CR 2000, 1841

⁵³ zákon č. 40/1964., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 43a, § 43c

umístěny bez souhlasu jejich autorů a tudíž souhlas autora ke stažení díla, navíc vyjádřený konkludentně, nemůže přicházet v úvahu.

VI. PROBLEMATIKA INTERNETOVÝCH ODKAZŮ (HYPERLINKS)

Jednou z charakteristických vlastností sítě www je možnost přiřadit určitému textu, obrázku či jinému objektu odkazovací funkci, díky které se po kliknutí na tento objekt zobrazí adresa na kterou je takto odkazováno. Tato vlastnost jazyka HTML umožňuje vytvářet rozvětvené víceúrovňové stránky a přemísťovat se z jedné internetové adresy na jinou bez složité ruční lokalizace stránky zadáním URL (Uniform Resource Locator), čili bez ručního vyplňování internetové adresy. Odkaz obsahuje URL na jinou webovou nástěnku a je zpravidla aktivován kliknutím myši. Ve spojení s internetovými vyhledávací (Seznam, Google, Vivisimo) se pak odkaz stává nepostradatelným nástrojem pro pohyb v rámci sítě www.

Rozlišujeme několik typů odkazů:

1. Surface link
2. Deep link
3. Inline link
4. Frame link

V prvním případě jde o poskytnutí odkazu na úvodní stránku (homepage) jiné webové nástěnky. Uživatel se po aktivaci odkazu ocitne na úvodní stránce webové nástěnky (web site) a v případě, že hledá informaci vnořenou hlouběji ve struktuře nástěnky, musí sám v rámci celé struktury nástěnky projít někdy i několika úrovněmi, tj. postupně prolistovat více stránek (web pages) nástěnky, než se dostane k požadované informaci. Takový odkaz může být užitečný při odkazování na obsah, který z různých důvodů mění průběžně svojí podobu (například postupně uveřejňované vývojové verze určitého programu nebo ovladače hardwarových zařízení).

Deep link znamená poskytnutí odkazu přímo na obsah umístěný hlouběji ve struktuře nástěnky. Uživatel si ušetří listování stránkami a dostane se ihned k odkazovanému obsahu. To může být v rozporu se zájmy tvůrce nástěnky, který zpravidla chce, aby uživatel shlédl i ostatní stránky ve vyšších úrovních struktury jeho nástěnky.

Inline linking (neboli inlining) je na rozdíl od předchozích dvou případů postup tvorby webové stránky, při kterém aktivace odkazu není ponechána na vůli uživatele, nýbrž je odkaz využíván tvůrcem stránky k přímému zobrazení odkazovaného obsahu na jeho vlastní stránce. Uživatel neovlivní zobrazení tohoto odkazu a ve většině případů o něm ani neví. Tento způsob šetří tvůrci stránky místo (nemusí mít odkazovaný materiál uložený na svém pevném disku) a rovněž práci při vytváření vlastní stránky (prvky stránky, které by musel sám vytvářet si jednoduše „vypůjčí“ od někoho jiného). Nevýhodou je, že tvůrce inline linku nemá odkazovaný materiál plně ve své moci a může se stát, že je tento cílový materiál z odkazovaného umístění odstraněn, změněn nebo je mu přístup k němu odepřen.

Frame-link (česky rámový odkaz) využívá rozvržení stránky do více částí. V jedné části se zobrazují navigační prvky (zpravidla struktura nástěnky nebo jiné odkazy) a v jiné části se pak zvolený obsah zobrazuje. Jedná se o jakousi kombinaci výše uvedených způsobů odkazování. Na rozdíl od inline linku dochází k aktivaci odkazu na pokyn uživatele. Podobně jako u inliningu ani při framingu nemusí být uživateli jasné, zda odkazovaný obsah pochází z cizího zdroje nebo je vlastním výtvozem autora stránky.

6.1. Poskytování odkazu – surface link a deep link

Problematika poskytování odkazu je ve světě aktuální již několik let, a proto existuje řada rozhodnutí z této oblasti. Dříve, než se budeme zabývat posouzením poskytování odkazu z hlediska českého práva, pokusím se na následujících stránkách nastínit problematiku z hlediska soudních rozhodnutí vydaných v zahraničí.

6.2. Zahraniční judikatura v oblasti poskytování odkazů

Je třeba odlišit případy, kdy odkazovaný materiál je na Internetu zpřístupněn legálně od případů, kdy je odkazováno na nelegálně zpřístupněný materiál. Zatímco v prvním případě je v centru pozornosti samotné poskytování odkazu a jeho posouzení z hlediska autorského práva, v druhém případě jde rovněž o otázku možné spoluodpovědnosti poskytovatele odkazu za neoprávněné zpřístupňování díla osobou, která odkazovaný materiál na Internet umístila (contributory copyright infringement), popřípadě o otázku zástupné odpovědnosti za porušení autorského práva (vicarious copyright infringement).

Z první skupiny případů je možné jmenovat případ *Shetland Times v. Shetland News*⁵⁴. Vydavatel novin *Shetland Times* ve Skotsku zažaloval u soudu provozovatele webové nástěnky zaměřené na zpravodajství (*Shetland News*), za to, že na svých stránkách umístil odkazy přímo na články umístěné na *Shetland Times Online*. Odkazy byly na stránkách *Shetland News* umístěny ve formě textového odkazu (tzv. HREF link) jenž ve svém názvu obsahoval převzatý titulek zprávy ze stránek *Shetland Times Online*. Přestože žalobce namítal i skutečnost, že odkazem přímo na článek došlo k vyhnutí se domovské stránce *Shetland Times* (tedy typický příklad *deep linku*), skotský soud o této otázce nerozhodl. Rozhodnutí je přesto významné z hlediska autorského práva, neboť v daném případě soud přiznal titulům autorskopravní ochranu jako dílu literárnímu, čímž věc před soudem skončila. *Shetland News* odstranily názvy titulků ze svých odkazů, avšak spor týkající se otázky, zda *deep-link* jako takový porušuje autorské právo či nikoliv, vyřešen nebyl.

Stejnou problematikou se zabýval soud ve sporu *Ticketmaster v. Microsoft*.⁵⁵ Společnost *Ticketmaster Group Inc.* podala žalobu na společnost *Microsoft Corp.* koncem dubna 1997 za to, že na svých webových stránkách *Seattle Sidewalk*, věnovaných kulturním aktivitám v městě *Seattle*, odkazovala na stránky *Ticketmasteru* zabývajícími se prodejem vstupenek. Tyto odkazy však obcházely domovskou stránku *Ticketmasteru* a směřovaly přímo na stránky s nabízenými vstupenkami na akce jmenované na stránkách *Seattle Sidewalk*. *Ticketmaster* se cítil poškozen tím, že obcházení domovské stránky snižuje hodnotu reklamy na ní umístěné a že odkazy jsou vytvořeny takovým způsobem, že prezentují informace nesprávně a mimo kontext. *Microsoft* se bránil svým ústavním právem svobodně se vyjadřovat, čili uveřejňovat takové informace (odkazy) na svých webových stránkách. Celý případ byl nakonec vyřešen mimosoudním smírem a *Microsoft* odkazoval napříště na domovskou stránku *Ticketmasteru*. Celý spor však vyvolal bouřlivé diskuse na téma porušování autorských práv poskytnutím odkazu.

V dalším sporu společnosti *Ticketmaster Corp.*, tentokrát proti společnosti *Tickets.com Inc.*,⁵⁶ byl spor veden opět spíše na bázi nekalosoutěžní. Soudce federálního soudu v *Los Angeles* však dne 27. března 2000 rozhodl, že pouhým poskytováním odkazu

⁵⁴ *Shetland Times v. Shetland News*, k dispozici na <http://www.linksandlaw.com>

⁵⁵ *Ticketmaster Corp. v. Microsoft Corp.*, <http://www.linksandlaw.com>

⁵⁶ Rozsudek *Ticketmaster Corp. v. Tickets.com Inc.*, ze dne 27. března 2000 na <http://www.linksandlaw.com>

nedochází k porušování autorského práva, neboť odkazované dílo není samotným vytvořením odkazu rozmnožováno. Toto rozhodnutí tak do budoucna posloužilo (a slouží i nadále) jako významný precedent ve sporech o porušování autorských práv poskytnutím odkazu.

Z rozhodnutí vydaných v evropském právním prostoru lze zmínit rozhodnutí německého Vrchního zemského soudu v Kolíně.⁵⁷ Znamé německé vydavatelství zažalovalo provozovatele internetové vyhledávací služby novinových článků. Tato služba fungovala tak, že po zadání určitých klíčových slov obdržel uživatel seznam odkazů na plné texty článků uveřejněných v novinách. Tyto odkazy vedly samozřejmě přímo k odkazovaným článkům a obcházely tak domovskou stránku žalobce, a tím i reklamy na ní umístěné. Jednalo se tedy opět deep-link. Soud rozhodl, že aktivaci odkazu je třeba posuzovat z pohledu uživatele. Ten však vytváří kopii pro osobní potřebu a nezasahuje tak do práv žalobce (autora díla). Provozovatel vyhledávací služby sám autorská práva žalobce neporušuje. Soud dále konstatoval, že nepřichází v úvahu ani odpovědnost žalobce jako „spoluškůdce“ nebo „pomocníka“, neboť ta předpokládá protiprávní jednání uživatele, který s ohledem na zmíněné oprávněné užití pro osobní potřebu protiprávně nejednal.

Jinak by však dle mého názoru bylo třeba odůvodnit rozhodnutí za situace, kdy rozmnožovaným dílem by byl počítačový program (viz výše). Uživatel při prohlížení webové stránky vytváří ve svém technické kopie-rozmnoženiny. Přesto, že vytvoření rozmnoženiny počítačového programu pro osobní potřebu není přípustné, lze podle některých názorů usuzovat, že autor programu udělil již samotným umístěním programu na Internet konkludentní souhlas s vytvořením technické rozmnoženiny. Ten, kdo umístí na Internet webovou stránku, musí být totiž srozuměn s tím, že při prohlížení v počítači uživatele dojde k vytvoření technických kopií.⁵⁸

Přestože bylo mnohokrát shledáno, že deep linking jako takový neporušuje autorské právo, existují soudní rozhodnutí, kterými soud zakázal poskytování deep linku z jiných důvodů. Tak například věci Software 2000 proti Electronic Arts rozhodl dne 2. ledna 2001 německý zemský soud v Hamburku, že poskytováním deep linku dochází k vyvolání klamně představy o existenci obchodního spojení mezi soutěžitelem, který neoprávněně

⁵⁷ OLG Köln, Rozhodnutí z 27.10.2000 - 6 U 71/00, in MMR, 2001, 387an.

⁵⁸ Viz například rozsudek OLG Düsseldorf (ZUM-RD 1999, 492 - baumarkt.de), nebo rozsudek LG München I sp. zn. 7 O 4002/02 ze dne 14. 11. 2002

odkazuje a soutěžitelem, na jehož webové stránky je odkazováno, a tím i k porušení nekalosoutěžních norem. Dalším porušením, které bylo v souvislosti s odkazováním pomocí deep linku shledáno, je výlučné právo pořizovatele databáze. Stalo se tak například rozhodnutím obvodního soudu v Kolíně ze dne 28. února 2001 ve věci provozovatelů on line burzy práce Stepstone v. Ofir nebo v holandském případě NVM v. De Telegraaf, kdy nakonec nizozemský Nejvyšší soud rozhodl dne 22. března 2002, že majitelé on-line databází mohou zakázat, aby tvůrci jiných stránek odkazovali na jejich databázi ve formě deep linků.

6.3. Odkazování na neoprávněně zpřístupněný materiál

V případě odkazů na stránky obsahující nelegálně zpřístupněný materiál, je možné vycházet ze stejných závěrů jako v případě odkazování na stránky s obsahem nezávadným. Samotné poskytování odkazu zpravidla není považováno za porušení autorského práva. Případů, kdy soud neshledal porušení autorského práva poskytnutím odkazu je celá řada. Kromě výše zmíněných rozhodnutí lze ještě jmenovat např. rozsudek kalifornského soudu ve věci Gary Bernstein v. J.C Penney, rozhodnutí ve věci Tommy Olsson v. IFPI Sweden nebo dlouhotrvající spor Scientology v. Spaink⁵⁹

Jelikož samotné poskytování odkazu není považováno za neoprávněný zásah do autorského práva, odvíjí se většina sporů s poskytovateli odkazů na závadný obsah od možné společné odpovědnosti z důvodu podstatného přispění k porušení práva třetí osobou (contributory infringement) a od zástupné odpovědnosti za porušení autorského práva (vicarious copyright infringement), pro jejíž vznik je rozhodující, zda a do jaké míry může poskytovatel odkazu sledovat odkazovaný materiál a tedy vědět o jeho protiprávnosti (right and ability to control) a zda může mít na protiprávním jednání jiných přímý finanční zájem (direct financial benefit). Vznik odpovědnosti tedy závisí na konkrétních okolnostech případu. Případem, kdy nebyl dokonce ani použit odkaz, nýbrž v rámci uveřejněných emailových zpráv pouze sdělena URL adresa stránek, kde se neoprávněně zpřístupněné dílo nacházelo, se zabýval soud ve věci Intellectual Reserve Inc. v. Tanners.⁶⁰ V tomto případě soud dovodil, že i takové sdělení URL adresy může přispět k porušování autorského práva.

⁵⁹ Oba zmíněné rozsudky dostupné např. na <http://www.linksandlaw.com>

⁶⁰ Rozsudek soudu v Utahu ve věci Intellectual Reserve Inc. v. Taners z 6. prosince 1999, <http://www.linksandlaw.com>

V některých případech se již vůbec nejedná o odpovědnost za porušení autorskoprávních norem. Pro ilustraci může posloužit rozsudek ve věci Deutsche Bahn v. Indymedia.nl.⁶¹ V tomto případě nizozemský soud přikázal majiteli webové stránky odstranit odkaz na v Německu zakázanou publikaci „Radikal“. Jednalo se o publikaci levicového extrémistického křídla pod názvem „Příručka ke zničení železniční dopravy všeho druhu“. Tento rozsudek je zajímavý tím, že se jednalo o pouhý surface link, jenž neodkazoval na zakázaný materiál přímo.

6.4. Posouzení poskytování odkazu podle českého práva

Český autorský zákon neobsahuje ustanovení, která by přímo upravovala poskytování odkazu. Výčtem v § 12 odst. 4 AZ vymezuje zákon obsah práva dílo užití uvedením jednotlivých způsobů užití díla. Podobně jako při zpřístupňování díla prostřednictvím Internetu je možné při posuzování poskytnutí odkazu uvažovat o užití díla jeho rozmnožováním nebo sdělováním veřejnosti. Vzhledem k tomu, že poskytnutí odkazu je jen podáním informace o adrese, kde se odkazovaný obsah nachází, nedochází zde k vytvoření rozmnoženiny odkazovaného obsahu.⁶² U užití díla jeho sdělováním veřejnosti není situace jednoznačná. Pojem sdělování díla veřejnosti by totiž bylo možné vykládat velice široce. Slovo „zejména“ uvozující v § 12 odst. 4 písm. f) AZ demonstrativní výčet případů, kdy půjde o užití díla jeho sdělováním veřejnosti, nasvědčuje tomu, že za sdělování díla veřejnosti lze považovat i jiné případy než vyjmenované ve zmíněném výčtu. Ustanovení § 18 AZ pak stanoví, co se rozumí pojmem sdělování díla veřejnosti (§ 18 odst. 1 a 2 AZ) a co jím naopak není (§ 18 odst. 3 AZ). Podle § 18 odst. 1 AZ se sdělováním díla veřejnosti rozumí jeho zpřístupňování v nehmotné podobě. Z bodu 23 Preambule Informační směrnice⁶³ vyplývá, že právo autora na sdělování díla veřejnosti by mělo být chápáno v širokém smyslu zahrnujícím jakékoliv sdělování veřejnosti, jež není přítomna v místě odkud ke sdělování dochází. Zároveň však toto právo autora nemá zahrnovat jednání jiná. Vytvoření odkazu je možné přirovnat k umístění „cestovního ukazatele“ k již zpřístupněnému dílu. Pokud je cílová stránka odstraněna, odkaz uživatele k odkazovanému dílu nedovede. Pouhé poskytnutí odkazu na autorské dílo nelze tedy podle mého názoru považovat za sdělování díla veřejnosti, neboť tím nedochází k přímému zpřístupnění díla.

⁶¹ rozsudek soudu ve věci Deutsche Bahn v. Indymedia.nl z 20. června 2002, <http://www.linksandlaw.com>

⁶² shodně viz výše rozhodnutí ve věci Ticketmaster Corp. v. Tickets.com Inc.

⁶³ Směrnice 2001/29/ES Evropského parlamentu a Rady z 22. května 2001 o harmonizaci některých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti

Poskytnutí odkazu pouze zesiluje účinek užití díla jeho sdělováním veřejnosti provedeným jinou osobou, což se může projevit například v rozsahu škody, která autorovi případným neoprávněným užitím jeho díla vznikne. Co se týče práva na náhradu škody vzniklé v souvislosti s poskytnutím odkazu na neoprávněně zpřístupněné autorské dílo bude třeba ve smyslu § 40 odst. 3 AZ postupovat požadovat podle obecných předpisů občanského práva o odpovědnosti za škodu. Dle ustanovení § 420 občanského zákoníku (ObčZ)⁶⁴ odpovídá každý za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti. Tuto právní povinnost, jak výše uvedeno, nelze hledat přímo v autorském zákoně, nýbrž by ji za určitých okolností bylo možné oklikou (tedy nepřímou) dovodit z obecné povinnosti počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na majetku. Obecná povinnost předcházet škodám (neminem laedere) je zakotvena v § 415 ObčZ. Mohlo by tomu tak být například v případech, kdy je poskytovateli odkazu známo, že obsah stránky, na který odkazuje, je na stránce zpřístupněn neoprávněně, bez souhlasu autora. O této skutečnosti by se mohl dozvědět například tak, že na ni byl autorem upozorněn a vyzván, aby odkaz odstranil. Pokud by této výzvě nevyhověl, mohl by být určitým dílem spoluodpovědný za škodu, která autorovi vznikla. Dovoluji si tvrdit, že za určitých okolností by takové notifikace ani nemuselo být třeba (např. poskytnutí odkazu na webovou stránku, jejíž obsah zcela zřejmě nebyl zpřístupněn se souhlasem autora). Každopádně je však nutné posoudit otázku porušení právní povinnosti, vzniku škody, příčinné souvislosti a zavinění jakož i případné určení podílu poskytovatele odkazu na výši škody podle konkrétních okolností případu.⁶⁵

6.5. Využívání odkazu – inline link (inlining), frame link (framing)

Osoba, která na svou stránku umístí inline link, nevytváří na svém serveru kopii odkazovaného obsahu. Při načítání stránky však prohlížeč provádí příkaz odkazu zobrazit na daném místě stránky určitý obsah (text, obrázek apod.), který se nachází na jiné adrese. Ten pak uživatel uvidí na svém monitoru jako součást webové stránky, která odkaz obsahuje, aniž má možnost ovlivnit jeho zobrazení ruční aktivací odkazu jako v případě surface nebo deep linku. K vytvoření rozmnoženiny obsahu nedochází tedy ani v tomto případě na serveru tvůrce webové stránky, nýbrž teprve v počítači koncového uživatele ve formě technických kopií (viz výše).

⁶⁴ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁵ O otázce odpovědnosti poskytovatelů odkazu srov. také Čermák J., Internet a autorské právo, 2. vydání, Linde 2003, str. 211 an.

Významným soudním sporem z oblasti využívání odkazů je spor Kelly v. Arriba. Společnost Arriba Soft Corp. (v průběhu sporu byla přejmenována na Dito) provozuje on-line vyhledávací službu zaměřenou na vyhledávání obrázků. Vyhledávač společnosti Arriba je netradiční v tom, že výsledky vyhledávání nezobrazuje ve formě textu, nýbrž ve formě náhledů (thumbnails) čili zmenšenin nalezených obrázků. Zmenšeniny jsou vytvořeny ze stažených kopií obrázků v plné velikosti, přičemž po vytvoření zmenšenin jsou kopie v plné velikosti ze serveru společnosti Arriba smazány. Pokud uživatel na některý z vyhledaných náhledů (odkazů) poklepe myší, zobrazí se mu obrázek v plné velikosti přímo z původního serveru, kde se nacházejí, nicméně uvnitř rámu společnosti Arriba (pozn. v současné době již s označením pravého umístění).

Tímto způsobem byly na stránkách společnosti Arriba zobrazovány rovněž fotografie ze serveru fotografa L. Kellyho. Ten namítal, že tímto způsobem využívání odkazu (inline link a frame link) dochází k porušení jeho autorských práv. Odvolací soud v Kalifornii dne 6. února rozhodl,⁶⁶ že vytváření náhledů je porušením autorského práva, nicméně že toto užití spadá pod institut tzv. fair use (oprávněné užití). Co se týče zobrazování fotografií v plné velikosti technologiemi inline linku a frame linku, rozhodl soud, že se jedná o další užití díla jeho veřejným vystavováním a v daném případě tedy o zásah společnosti Arriba do autorských práv L. Kellyho. Je přitom nutné poznamenat, že právo USA⁶⁷ nezná institut sdělování díla veřejnosti (communication to the public), avšak pod pojem veřejné vystavování díla (public display) spadá i vystavování díla vyjádřeného v elektronické podobě. Spor se však vyvíjel dále a po žádosti společnosti Arriba o přezkumné rozhodnutí stejný soud dne 7. července 2003 rozhodl tak, že rozhodnutí z 6. února 2002 zrušil, rozhodnutí soudu prvního stupně ponechal ohledně náhledů v platnosti a ohledně zobrazování fotografií v plné velikosti rozhodnutí soudu prvního stupně zrušil, neboť soud prvního stupně neměl ve věci pravomoc rozhodovat. Přestože závěry soudu v rozhodnutí ze 6. února 2002 nebyly všeobecně přijímány, představují možné posouzení inline a frame linků podle amerického autorského zákona.

Jak naznačuje právě zmíněný soudní spor, jedná se v případě inline linků a frame linků o závažnou teoretickou otázku. Tento způsob odkazování je na jedné straně kořistěním z práce jiných, na straně druhé je však postupem příznačným pro prostředí

⁶⁶ United States Court of Appeals for the ninth circuit, rozhodnutí z 6. února 2002, 280 F.3d 934 (9th Cir. 2002)

⁶⁷ Copyright Act of 1976, Title 17 of US Code

globálních informačních sítí jakou je Internet a bez nějž by Internet jistě neměl tak velikou informační sílu. Pojďme se tedy znovu soustředit na posouzení této odkazovací techniky z hlediska autorského práva. Vzhledem k tomu, že tvůrce webové stránky nevytváří při tvorbě inline odkazu rozmnoženinu cílového obsahu, je možné užití díla jeho rozmnožováním podobně jako v případě surface linků a deep linků vyloučit. Sporné bude opět posouzení takového odkazu jako užití díla jeho sdělováním veřejnosti. Z úvah uvedených v kapitole o poskytování odkazu (a z Informační směrnice) vyplývá, že pojem sdělování díla veřejnosti je třeba vykládat široce a rozumět jím jakékoliv sdělování veřejnosti, jež není přítomna v místě, odkud ke sdělování dochází. Definice obsažená v § 18 AZ je natolik obecná, že nevyklučuje možnost posoudit inlining či framing jako užití díla jeho sdělováním veřejnosti. Pojmovým znakem tohoto užití totiž není vytvoření rozmnoženiny. Může jít tedy o sdělování díla veřejnosti i přesto, že tvůrce stránky odkazovaný obsah nerozmnožuje. Tvůrce inline linku zpřístupňuje dílo již zpřístupněné na jiné webové stránce dalšímu okruhu uživatelů, aniž tito by měli možnost takové zpřístupnění ovlivnit. Nutno však podotknout, že ani tvůrce odkazu nemá toto zpřístupnění plně ve své moci. Zpřístupnění díla pomocí inliningu je odvozené, a tudíž závislé na přístupnosti díla odkazovaného. Přestože v případě inline linků dochází na rozdíl od surface a deep linků k přímému zobrazení odkazovaného obsahu, domnívám se, že stále se jedná o pouhé zprostředkování a nikoliv o přímé užití díla jeho sdělováním veřejnosti.

Tento názor by bylo možné podpořit rovněž rozhodnutím rakouského Nejvyššího soudu ve věci *Meteordata v. bernegger.at*.⁶⁸ Žalovaný na svých stránkách vytvořených formou framingu umožnil zobrazovat meteorologické mapy a předpovědi vytvořené žalobcem a umístěné na jeho oficiálních stránkách. Soud ve svém rozhodnutí konstatoval, že při zobrazení tohoto odkazu uživatelem dochází pouze k vytvoření dočasných a doprovodných (čili technických) kopií, přičemž tyto kopie je třeba považovat za kopie vytvořené uživateli pro jejich osobní potřebu, jejichž vytvoření je přípustné jako volné užití díla. Jednání žalovaného sice napomáhá k přístupu uživatelů k dílu žalobce, za překročení hranice volného užití třetími osobami (uživateli) by však mohl být shledán odpovědným teprve tehdy, kdyby vědomě toto překročení podporoval a nikoliv jen zapříčinil.

⁶⁸ Rozhodnutí rakouského OGH ze dne 17. prosince 2002 sp. zn. 4 Ob 248/02b, MR 2003, 35 an. K podobným závěrům došel německý soud v rozsudku LG München I sp. zn. 7 O 4002/02 ze dne 14. 11. 2002
Srov. rovněž rozhodnutí BGH, I ZR 259/00 z 17. června 2003 ve věci *Paperboy.de*

Techno Design vs. BREIN⁶⁹

Techno Design byl majitelem řady webových stránek (zoekmp3.nl), které uživatelům umožňovaly lokalizovat mp3 soubory na World Wide Webu tak, že uživateli po zadání dotazu na vyhledání poskytl odkazy (hyperlinky a deep linky) na hledané hudební soubory umístěné na serverech, kam Techno Design nasměroval původní dotaz uživatele. Zároveň webová stránka Techno Designu obsahovala databázi s informacemi o mp3 souborech (například o jejich kvalitě). Techno Design měl příjmy z reklamy na webových stránkách a z prodeje vyzváněcích tónů, zjednodušené to formy hudebních souborů, na něž odkazoval. Soud prvního stupně rozhodl, že poskytováním odkazů neporušuje Techno Design autorská práva a práva příbuzná a nejedná protiprávně vůči nositelům práv s výjimkou případů, kdy byl ze strany nositelů práv upozorněn na konkrétní případy porušení. Techno Design podle soudu prvního stupně nesděloval autorská díla veřejnosti ve smyslu autorského zákona, neboť svým uživatelům soubory nezpřístupňoval samostatně a nezávisle. Ke druhotnému sdělování veřejnosti podle soudu prvního stupně také nedocházelo, když soubory byly přeneseny přímo z cílového serveru k uživateli.

Soud odvolací se zabýval především otázkou, zda lze jednání Techno Designu považovat za protiprávní vůči nositelům práv. Soud ve své úvaze vycházel z toho, že každému stahování MP3 souborů musí předcházet sdělování veřejnosti (ve smyslu nizozemského autorského zákona 1912). Skutečnost, že ke stažení díla dojde pouze pro osobní potřebu, sama o sobě neznamena, že umístění souborů na web (sdělování veřejnosti) bez souhlasu nositelů práv je zásahem do autorského práva. Techno Design nelze považovat za pouhého poskytovatele internetových služeb (ISP), neboť jeho jednání zasahuje mnohem dále. Jeho role není pasivní, jak v případě ISP's předpokládá čl. 8 WIPO Copyright Treaty⁷⁰. Techno Design totiž kromě toho, že zprostředkoval komunikaci mezi uživateli - milovníky hudby, navíc zpracovával nasbíraná data tak, že významně usnadnil svým uživatelům hledání mp3 souborů a o těchto souborech jim sdělil nezbytné údaje a parametry. Soud dále uvedl, že provozování vyhledávače souborů jako takové nelze považovat za porušení autorského práva, přestože provozovatel si je vědom, že osoby, které soubory na web umístily, porušují autorské právo třetích osob. Techno Design vytvořil svou databázi s využitím mp3

⁶⁹ Rozhodnutí Court of Appeal Amsterdam (Nizozemí) ze dne 15. 7. 2006, sp. zn. 1157/04

⁷⁰ Čl. 8 WIPO Copyright Treaty: „Bez újmy práv podle článků 11 odst. 1 bodu (ii), 11bis odst. 1 bodů (i) a (ii), 11ter odst. 1 bodu (ii), 14 odst. 1 bodu (ii) a 14 bis odst. 1 Bernské úmluvy, mají autoři literárních a uměleckých děl výlučné právo udílet svolení k jakémukoliv sdělování svých děl veřejnosti po drátě nebo bezdrátovými prostředky, včetně zpřístupňování svých děl veřejnosti takovým způsobem, že každý může mít přístup k těmto dílům na místě a v čase podle své individuální volby.“

souborů neoprávněně sdělených veřejnosti skrze World Wide Web. Této neoprávněnosti si byl vědom a skutečnost, že použil k vyhledávání tzv. webspiderů toto vědomé jednání nemůže vyvrátit. Dále Techno Design díky návštěvnosti svých stránek profitoval z reklamy a z prodeje vyzváněcích tónů, tj. jeho obchod byl do značné míry založen na dostupnosti neoprávněných hudebních souborů, aniž by dbal zájmy nositelů práv. Soud tedy dospěl k názoru, že jednání Techno Designu představovalo porušení principu náležité péče, který je každý povinen dodržovat, a tedy bylo ve vztahu k nositelům práv jednáním protiprávním. Ani varování uživatelů umístěné na webové stránce Techno Designu tuto protiprávnost nezeslabuje, neboť není účinným prostředkem k odvrácení jednání uživatelů hledajících neoprávněně umístěné mp3 soubory. Soud proto žalovanému uložil zákaz porušování práv nositelů práv formou podporování situace, kdy dochází k porušování autorských práv, zamezit přístup k předmětným stránkám a odstranit je ze serveru.

I v případě využívání odkazů bude zcela jistě docházet k zobrazování obsahu, který nebyl zpřístupněn oprávněně. Podobně jako u poskytování odkazu může v tomto případě jeho využívání založit „nepřímou“ odpovědnost jeho tvůrce za škodu. Ohledně odpovědnosti za škodu lze odkázat výše na výklad o odpovědnosti při poskytování odkazu.

S problematikou poskytování odkazů není spojena pouze odpovědnost za přímé porušení autorského práva, ale rovněž tzv. sekundární odpovědnost za porušení autorského práva, resp. za vznik škody na straně nositelů práv. Subjekty podléhající této odpovědnosti mohou být též třetí osoby, zejména poskytovatelé služeb informační společnosti. O těchto případech je pojednáno níže v kapitole nazvané Zahraniční judikatura v oblasti odpovědnosti za sdělování na Internetu.

6.6. Porušení nemajetkových práv autora v souvislosti s využíváním odkazu

Využívání odkazů však nemusí být spojeno pouze s porušováním majetkových práv autora. Podle ustanovení § 11 AZ má autor právo rozhodnout o zveřejnění svého díla, právo osobovat si autorství a právo na nedotknutelnost díla kam patří zejména právo udělit svolení ke změně nebo jinému zásahu do díla, právo na autorský dohled a je-li dílo užíváno jinou osobou, nesmí se tak dít způsobem snižujícím hodnotu díla. Jedná se o práva spojená s osobou autora, která jsou nepřevoditelná, nelze se jich vzdát a smrtí autora zanikají. Po smrti autora se pak podle ustanovení § 11 odst. 5 AZ osoby blízké, právnické osoby sdružující autory a kolektivní správce mohou domáhat toho, aby si nikdo neosoboval

autorství k dílu, aby dílo bylo užito způsobem nesnižujícím jeho hodnotu a aby byl uveden autor díla. Z katalogu osobnostních práv autora uvedeného v § 11 AZ mohou v případě využívání odkazů přicházet v úvahu porušení práva osobovat si autorství nebo práva na nedotknutelnost díla.

Při využívání odkazu se zobrazuje obsah odkazované stránky na stránce tvůrce odkazu, aniž by se v poli pro zobrazení adresy (URL) zobrazila adresa (URL) odkazované tedy cílové stránky. To může vyvolat dojem, že tvůrce zobrazené webové stránky je tvůrcem všech jejích součástí. Webové prohlížeče (Microsoft Explorer, Netscape Navigator apod.) sice umožňují, zjistit, jaká adresa se skrývá za tím kterým odkazem tedy obrázkem nebo textem, vyžaduje to však použití funkce zobrazení cíle odkazu. Nemusí být v takovém případě zcela patrné, že autorem zobrazeného odkazu není autor stránky. Záleží samozřejmě také na konkrétním ztvárnění webové stránky využívající odkaz, tj. zda cizí původ odkazu zamlčí či nikoliv. Mohlo by tedy být porušeno autorovo právo osobovat si autorství k dílu uvedené v § 11 odst. 2 AZ.

Autor je dle §11 odst. 3 AZ oprávněn udělit svolení k jakékoli změně nebo jinému zásahu do svého díla. Zobrazením cizího obsahu na vlastní stránce formou inliningu zásadně nedojde ke změně díla (a tedy k porušení jeho nedotknutelnosti), neboť dílo se zobrazuje zpravidla v nezměněné podobě. V úvahu by však mohla přicházet například změna velikosti nebo rozlišení (např. vytvořením náhledů u obrázků), změna barvy písma atd.

Díky využití technologie odkazování je možné různé prvky dané stránky vytrhnout z jejího kontextu a použít je formou inline linku nebo frame linku v kontextu jiné stránky, od té původní zcela odlišném. S ustanovení § 11 odst. 3 AZ rovněž vyplývá, že je-li dílo užíváno jinou osobou, nesmí se tak dít způsobem snižujícím hodnotu díla. V určitých případech zobrazení díla v jiném kontextu za využití odkazu by zcela jistě bylo možné shledat porušení autorova práva na nedotknutelnost díla.⁷¹

Při poskytování a využívání odkazů dochází nezdědka k významnému nakládání s autorskými díly. Na druhé straně se však jedná o techniku síti Internet vlastní. Je proto nutné diferencovat mezi jednotlivými typy odkazů a rozlišovat i míru odkazování a způsob

⁷¹ Například byla-li by stránka obsahující literární dílo zobrazena pomocí odkazu na stránkách hnutí podněcujícího k náboženské nesnášenlivosti

jakým je odkaz proveden. Všechny typy odkazů mají ale dohromady společné to, že jsou a budou vždy závislé na svém cílovém obsahu - zdroji. Přestože je používání odkazů základním stavebním kamenem Internetu, nesmí docházet k jeho zneužívání k parazitování na práci jiných. Autorskoprávní ochrana není jediným nástrojem pro regulaci tohoto nebezpečí a v některých případech se nejeví jako nástroj nejvhodnější. Vedle ochrany osobnostních a majetkových autorských práv přichází v úvahu rovněž ochrana právem proti nekalé soutěži, ochrana známkoprávní, ochrana obchodní firmy nebo použití ustanovení občanského zákoníku o odpovědnosti za škodu a bezdůvodném obohacení.

VII. PEER TO PEER SÍTĚ

Technické možnosti Internetu v posledních letech výrazně vzrostly a rovněž jeho celosvětová dostupnost se podílí na razanci a objemu, v jakém dochází k porušování autorských práv jeho uživateli. Hudební průmysl byl prvním odvětvím, které muselo čelit novým aspektům porušování autorských práv souvisejícím s nástupem na digitálních technologiích. Je to proto, že hudba je vhodná pro distribuci přes Internet. Odhaduje se, že příjmy z prodeje hudebních děl vyjádřených v digitální podobě dosáhnou v roce 2007 2,1 mld. dolarů, což představuje 17% podíl hudebního trhu.⁷² Vývoj komprimačních programů, jako MP3 (mpeg3, Motion Picture Expert Group-1/Level 2) umožnil, aby hudební soubory byly snadno zpřístupňovány a stahovány z webových stránek nebo FTP (file transfer protocol) nástěnek.⁷³ Ve sporu UMG Recordings, Inc. v. MP3.Com, Inc.⁷⁴ shledal soud společnost MP3.Com odpovědnou za porušování autorského práva, neboť prostřednictvím svých webových stránek, kde se nacházela databáze více než osmdesáti tisíc neoprávněně zpřístupněných hudebních nahrávek, usnadnila neoprávněné rozmnožování hudebních děl.

Fakt, že informační společnost a její nové technologie vnášejí do autorského práva novou dimenzi, se výrazně projevil například i v rozvoji tzv. peer-to-peer sítí (zkracováno jako P2P sítě) a jejich zneužívání k neoprávněnému nakládání s autorskými díly. Vedle dosud převažujících způsobů využití Internetu, jakým je prohlížení webových stránek (browsing – brouzdání Internetem), používání elektronické pošty, chattování, využívání elektronického bankovníctví apod., je tak možné zaznamenat významný rozmach sítí tohoto typu sloužících ke sdílení a výměně dat mezi jejími uživateli. Problém je o to palčivější, že zatímco před několika lety byla výměna dat v objemu řádově několik stovek megabajtů zcela nemyslitelná, dnes umožňují technické prostředky výměnu takového objemu dat v čase počítaném jen na desítky minut. Například podle některých odhadů bylo v roce 2001 prostřednictvím P2P sítí neoprávněně sdíleno okolo 5,16 mld. hudebních

⁷² Forrester Research Report, „Downloads did not cause the music slump, but they can cure it“, 13. srpen 2002, <http://www.forrester.com/er/press/release/0,1769,741,ff.html>

⁷³ Formát MP3 využívá možnosti komprese dat hudebních souborů při zachování vysoké kvality záznamu, zejména při použití komprimace s proměnným datovým tokem (Variable Bit Rate)

⁷⁴ UMG Recordings, Inc. v. MP3.Com, Inc., 92 F. Supp. 2d 349 (S.D.N.Y., 2000). Soud v tomto rozhodnutí rovněž shledal, že konverze souborů hudebního CD do komprimovaného formátu není změnou díla nýbrž jeho rozmnožování

souborů a očekává se růst až na 7,44 mld. souborů v roce 2007.⁷⁵ K těmto číslům je třeba připočítat rovněž rostoucí počet sdílených video souborů a počítačových programů.

Název sítí peer-to-peer, by bylo možné volně přeložit jako „jeden jako druhý“. Jedná se vlastně o architekturu sítě vzájemně propojených počítačů. Myšlenka využití propojení několika počítačů k realizaci společného úkolu našla uplatnění v řadě výzkumných projektů. Tyto projekty využívají výpočetní síly, jaká vzniká spojením hardwarových prostředků jednotlivých počítačů v síti k dosažení neuvěřitelných výpočetních výkonů při provádění složitých početních operací. Síť P2P se využívají i ke sdílení souborů (file sharing), což je myšlenka snadno zneužitelná k neoprávněnému zpřístupňování děl prostřednictvím Internetu. Tento způsob využití sítí P2P dosáhl takové obliby, že co do objemu vytlačil klasický centralizovaný způsob zpřístupňování děl, alespoň tedy co se týče zpřístupňování neoprávněného. Rozlišujeme několik variant peer-to-peer sítí zaměřených na sdílení souborů.

7.1. Peer to peer síť s centralizovaným vyhledáváním dat, případ Napster

První variantou jsou P2P sítě s centralizovaným vyhledáváním dat. Notoricky známým zástupcem tohoto systému sdílení dat je Napster. Napster vznikl v roce 1999 jako systém pro výměnu hudebních souborů ve formátu MP3. Uživatel, který měl zájem účastnit se na výměně hudebních souborů si nainstaloval ovládací program do svého počítače. Po provedení registrace (zadáním přezdívky pro identifikaci v síti) označil uživatel část svého úložného prostoru počítače (adresář na pevném disku či výměnném médiu), kde se nacházely soubory (hudební nahrávky) určené ke zpřístupnění ostatním uživatelům. Samotný server Napsteru fungoval jako místo, kde byly uchovávány informace o registrovaných uživatelích a jimi sdílených souborech. Nenacházely se zde sice žádné hudební soubory, avšak proces vyhledávání souborů a jejich přenos mezi uživateli byl serverem zprostředkován. Uživatel, který měl zájem o nějaký hudební soubor, zadal do systému název interpreta, skladby atd. a jako výsledek obdržel ze serveru Napster seznam právě připojených uživatelů, u nichž se hledaný soubor nachází, včetně orientační rychlosti jejich internetového připojení. Poté se hledající uživatel spojil přímo s vybraným

⁷⁵ Larry Dignan, „Study: Kazaa, Morpheus Rave on“, CNNET News, (August 14, 2002) na stránce <http://news.com/2100-1023-949724.html>

Jedná se přitom podle z 99% o díla zpřístupněná neoprávněně; R. Gooch, Senior Technology Adviser, International Federation of Phonographic Industry (IFPI), London, Opportunities and Challenges, Geneva (16. května, 2002) na http://www.wipo.int/news/en/index.html?wipo_content_frame=/news/en/conferences.html.

uživatelé, od něž si soubor zkopíroval. Po dobu připojení uživatele k Internetu mohli naopak ostatní uživatelé stahovat nahrávky umístěné v jeho sdíleném adresáři, čímž se tento uživatel stával poskytovatelem sdílených dat. Jednotlivé neoprávněně zpřístupňované nahrávky tak byly rozptýleny a zpřístupňovány na počítačích velkého množství uživatelů.⁷⁶

Napster jako systém sdílení dat s centrálním vyhledávačem průběžně vytvářel databázi uživatelů a jimi sdílených souborů a měl tudíž možnost dohlížet a ovlivňovat proces výměny hudebních souborů mezi svými uživateli, popřípadě jej i ukončit. Této skutečnosti si byli vědomi i představitelé hudebního průmyslu, kteří společnost Napster zažalovali. Celý případ byl řešen nejdříve před federálním soudem v Kalifornii a poté odvolacím soudem pro devátý obvod ve známém sporu A&M Records, Inc. v. Napster, Inc.⁷⁷ Samotní uživatelé byli shledáni odpovědnými za přímé (!) porušení autorského práva. Soud rozhodl i přes skutečnost, že uživatelé stahovali hudební soubory (pořizovali rozmnoženiny) pro svou osobní potřebu, že toto stahování nespadá pod institut „fair use“ podle United States Copyright Act (§107): „... opakované a vytěžující (exploitative) rozmnožování díla může být považováno za obchodní užití, i když rozmnoženiny nejsou nabízeny k prodeji ...“, neboť kopie byly pořizovány s cílem ušetřit cenu za pořízení legální rozmnoženiny díla. Vedle odpovědnosti uživatelů Napsteru za přímé porušení autorských práv byla shledána odpovědnost Napsteru za přispění k porušení autorského práva (contributory infringement) tím, že věděl o porušování autorských práv jeho uživateli a dále zástupná odpovědnost za porušení autorského práva (vicarious copyright infringement) pro jeho přímý finanční zájem na tom, aby uživatelé používali jeho službu. Společnost Napster založila svou obranu na rozhodnutí ve věci Sony v. Universal City Studios.⁷⁸ Nyní tedy malou odbočku k tomuto případu. Společnost Universal City Studios v žalobě tvrdila, že společnost Sony je spoluodpovědná a zástupně odpovědná za porušování autorských práv uživateli videorekordérů Betamax, které společnost Sony vyráběla a uváděla na trh. Spor se nakonec dostal až před Nejvyšší soud USA, který rozhodl, že odpovědnost společnosti Sony nelze vyslovit, neboť videorekordér může být v dostatečné míře používán i způsobem, který nezasahuje do autorského práva. Tento argument je často označován jako „Betamax Defence“. V případě Napsteru se však nepodařilo prokázat relevantní možnost užití programu způsobem nezasahujícím do

⁷⁶ V době svého největšího rozmachu se k Napsteru připojovalo až 1,57 mil. uživatelů najednou!

⁷⁷ A&M Records, Inc. v. Napster, Inc., 239 F.3d 1004 (9th Cir., 2001)

⁷⁸ Sony Corp. of Am. v. Universal City Studios, Inc., 464 U. S. 417 (1984) označovaný též jako „Betamax Case“

autorských práv (substantial noninfringing use), a proto soud odmítl aplikovat Betamax Defence.

7.2. Decentralizované peer to peer sítě

Zatímco uvedený soudní spor vedl k zamezení zpřístupňování autorských děl prostřednictvím serveru Napster,⁷⁹ vznikly v mezidobí další varianty systémů sdílení souborů prostřednictvím sítí P2P, u kterých je mnohem obtížnější zamezit šíření neoprávněně zpřístupněných děl.

Jde o P2P systémy s odlišnou architekturou sítě, která se při vyhledávání a stahování souborů obejde bez centrálního serveru, neboť sám uživatelův počítač pracuje jako vyhledávač sdílených souborů. Mezi nejznámější protokoly pracující bez centrálního serveru patří Gnutella a FastTrack. Tyto protokoly a jejich zdokonalené verze jsou využívány celou řadou programů sloužících k vytvoření či zapojení do sítě P2P jako je např. Morpheus, KaZaA, Grokster, Gnotella, atd. Podobně jako v případě Napsteru, jsou soubory zpřístupněny na počítačích koncových uživatelů. Neexistuje však žádný centrální uzel, na jehož existenci by byla síť závislá, neboť k vyhledávání souborů použije uživatel přímého dotazu na jemu (jeho programu) známé uživatele a pokud hledaný soubor nenalezne u nich, šíří se dotaz řetězově dál, aniž by však dál byla předávána informace o identitě původce dotazu. P2P sítě této generace předpokládají již určitou rychlost připojení jednotlivých uživatelů. Pro zrychlení vyhledávání byly do protokolů zapracovány inovace, které umožňují z některých uživatelů vytvořit propojovací uzly uchovávající informace o uživateli a jimi sdílených souborech. Tím byla vlastně integrována hlavní výhoda P2P sítí s centralizovanou databází. Moderní P2P systémy se již samozřejmě neomezují jen na sdílení hudebních souborů. Zavedení širokopásmových připojení (broadbands) umožňuje prostřednictvím těchto sítí sdílet i obsáhlé počítačové programy a video soubory.

Dalším stupněm decentralizace a využití myšlenky P2P sítí je vytvoření systému distribuovaného anonymního ukládání dat. Nejznámějším zástupcem této skupiny P2P sítí je projekt Freenet.⁸⁰ Jedná se opět o systém uzlů složených z počítačů uživatelů programu. Tyto uzly však společně tvoří jediný logický úložný prostor sestávající z prostoru

⁷⁹ Napster začal filtrovat databázi sdílených souborů. Důsledkem toho byl i pokles počtu uživatelů Napsteru na 120 tisíc (v červnu 2001).

⁸⁰ Clark, I., "Freenet: A Distributed Decentralized Information Storage and Retrieval System", <http://freenetproject.org/freenet.pdf>

vymezeného jednotlivými uživateli systému Freenet na jejich pevných discích. Uživatelé vymezením prostoru na svém disku ztrácejí kontrolu nad obsahem, který je na něj ukládán a rovněž soubory poskytnuté ke sdílení se v rámci této sítě uživatelů přesouvají podle toho, kde je po nich největší poptávka. Vyhledávání probíhá na stejném „řetězovém“ principu jako u sítí s protokolem Gnutella či FastTrack, při zachování naprosté anonymity uživatelů.

Jednou z nejpoužívanějších variant P2P sítě v České republice je síť klientů služby Direct Connect. Tento program využívá některých výhod sítí z centralizovanou databází, ve své podstatě však jde o systém jednotlivých skupin (vytvářených zpravidla podle žánrů sdíleného obsahu) jejichž členové sdílejí navzájem určitá data. Program Direct Connect umožňuje vytvořit z počítače uživatele server (HUB - rozbočovač), ke kterému se po zveřejnění jeho adresy na Internetu mohou připojit ostatní uživatelé s nainstalovaným programem Direct Connect. Není třeba zadávat IP adresu vzdáleného počítače jako v případě sítí pracujících na protokolu Gnutella. Program Direct Connect se automaticky připojí k webovým stránkám obsahujícím seznamy vytvořených HUBů a umožní uživateli vybrat si, do jaké skupiny (HUBu) se zapojí. Možnost připojit se k HUBu je zpravidla vázána na splnění určitých podmínek, jako například určité množství sdílených dat a dostatečná rychlost připojení. Počet uživatelů jednotlivých HUBů se pohybuje zpravidla v řádech několika tisíc. HUB zajišťuje pouze spojení svých uživatelů, informace o sdílených souborech si vyměňují uživatelé sami. Neexistuje tedy centrální databáze sdílených souborů, jak tomu bylo v případě Napsteru. Uživatel vyhledává informace vždy v rámci určitého HUBu, ke kterému je právě připojen, přičemž je možné být připojen i k více HUBům najednou. Vyhledávání pak probíhá obdobným způsobem jako v případě běžných místních sítí (LAN – Local Area Network), přímo v adresářové struktuře dat sdílených uživateli. Správci jednotlivých HUBů (tzv. OPs) mají možnost uživatele za porušování pravidel dočasně nebo i trvale od HUBu odpojit a zakázat mu do něj přístup.

Přestože postih subjektů participujících na výměně dat prostřednictvím P2P sítí je poměrně komplikovaný, snaží se držitelé autorských práv a organizace je sdružující zakročovat proti neoprávněnému nakládání s chráněnými díly všemi možnými způsoby. Od podávání žalob proti uživatelům porušujícím autorská práva ve větším rozsahu, přes snahy o postih provozovatelů P2P sítí či tvůrců protokolu P2P sítí, výzvy poskytovatelům připojení ke sdělení identity koncových uživatelů P2P sítí, postih institucí a zařízení, kde dochází k masovému porušování autorských práv jejich uživateli (např. univerzity), automatizované prohledávání a filtrování obsahu P2P sítí ze strany poskytovatelů

připojení, výzvy uživatelům vystopovaným pomocí vyhledávacích zařízení a monitorování uživatelů disponujících širokopásmým připojením k Internetu, až po techniky jako je zahlcování P2P sítě soubory se sníženou kvalitou nebo neúplným záznamem.⁸¹

7.3. Peer to peer síť z pohledu českého autorského práva

Nyní se soustředím na posouzení aktivit jednotlivých subjektů participujících na sdílení souborů prostřednictvím P2P sítě z hlediska českého práva.

7.3.1. Uživatelé peer to peer sítě

V případě zpřístupnění díla prostřednictvím P2P sítě je situace stejná jako při zpřístupňování děl na webových serverech. Lze proto v jednotlivostech odkázat na výklad výše. Uživatel P2P sítě „zasdílením“ zpřístupní soubory způsobem, že kdokoli může mít k nim přístup na místě a v čase podle své vlastní volby zejména počítačovou nebo obdobnou sítí. Jedná se tedy o typický případ užití díla jeho sdělováním veřejnosti ve smyslu § 12 ve spojení s § 18 AZ. Stahováním souborů v rámci sítě P2P dochází samozřejmě k vytváření rozmnoženin. Jedná se o elektronické rozmnoženiny díla ve smyslu § 2 odst. 1 AZ. Jelikož tuto kopii vytváří uživatel pro svou osobní potřebu, bude se ve smyslu § 30 AZ jednat o užití oprávněné, ovšem pouze za předpokladu, že se nebude jednat o počítačový program či elektronickou databázi, na něž se institut volného užití vytvořením rozmnoženiny pro osobní potřebu nevztahuje. Aktivita uživatelů P2P sítě nečiní z hlediska právního posouzení výraznější obtíže, nutno však poznamenat, že vzhledem k míře anonymity a počtu uživatelů sdílejících soubory v rámci P2P sítě nebude příliš efektivní zasahovat přímo proti konkrétnímu uživateli.

7.3.2. Tvůrci protokolu pro peer to peer síť

Tvůrce protokolu pro sdílení souborů v P2P sítích stojí nepochybně na počátku celého procesu vzniku P2P sítě. Neexistuje však příčinná souvislost mezi vytvořením protokolu P2P sítě a následným zneužíváním těchto sítí k neoprávněnému nakládání se sdílenými autorskými díly. Protokoly P2P sítě byly primárně vytvořeny k účelům, které

⁸¹ více David Segal, „A New Tactic in the Download War: Online ‘Spoofing’ Turns the Tables on Music Pirates,” Washington Post, (21. října 2002) na <http://www.washingtonpost.com>.

nejdou v rozporu s autorským právem (viz výše). Nelze tedy tvůrce protokolu činit odpovědnými (resp. spoluodpovědnými) za porušování autorských práv uživateli P2P sítí.

7.3.3. Provozovatelé peer to peer sítí

Za provozovatele P2P sítí se považují subjekty, které provozují centrální servery s databázemi uživatelů a jimi sdílených souborů nebo provozovatelé HUBů v případě systémů typu DirectConnect. U systémů s decentralizovaným vyhledáváním a systémů distribuovaného anonymního ukládání dat provozovatelé sítě a jejich uživatelé splývají, resp. síť tvoří a tedy i provozují sami uživatelé. Jak již bylo popsáno ve výkladu k jednotlivým typům P2P sítí, nedopouštějí se zpravidla provozovatelé P2P sítí porušování autorských práv. Jejich jednání by tak mohlo zakládat pouze obecnou odpovědnost za škodu způsobenou porušením právní povinnosti ve smyslu § 420 ObčZ ve spojení s § 415 ObčZ spočívající v porušení obecné povinnosti nepůsobit škodu podobně jako bylo dovozeno u poskytovatelů obsahu (viz výše). Taková odpovědnost bude samozřejmě snáze doveditelná u provozovatelů P2P sítí s centralizovaným vyhledáváním, neboť provozovatel má možnost do jisté míry ověřovat obsah dat stahovaných jejich uživateli, vede centralizovaný index sdílených souborů a může tedy ovlivnit činnost uživatelů. Na druhé straně po provozovateli z důvodu objemu dat sdílených prostřednictvím P2P sítí nelze rozumně požadovat, aby kontroloval veškerý sdílený obsah. Pokud by byl provozovatel oprávněným subjektem upozorněn na konkrétní porušení autorských práv ze strany uživatele sítě, měl by ve smyslu ustanovení § 415 ObčZ podniknout přiměřená opatření k tomu, aby ke škodám na majetku oprávněných subjektů nedocházelo.

7.3.4. Poskytovatelé služeb informační společnosti

Ve smyslu zákona č. 480/2004 Sb., ze dne 29. července 2004 o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti) se poskytovatelem služby rozumí každá fyzická nebo právnická osoba, která poskytuje některou ze služeb informační společnosti, tedy službu poskytovanou elektronickými prostředky na individuální žádost uživatele podanou elektronickými prostředky, poskytovanou zpravidla za úplatu. Služba je poskytnuta elektronickými prostředky, pokud je odeslána prostřednictvím sítě elektronických komunikací a vyzvednuta uživatelem z elektronického zařízení pro ukládání dat. Pojem

sítě elektronických komunikací je definován v zákoně o elektronických komunikacích⁸² tak, že se jde o přenosové systémy, popřípadě spojovací nebo směrovací zařízení a jiné prostředky, které umožňují přenos signálů po vedení, rádii, optickými nebo jinými elektromagnetickými prostředky, včetně družicových sítí, pevných sítí s komutací okruhů nebo paketů a mobilních zemských sítí, sítí pro rozvod elektrické energie v rozsahu, v jakém jsou používány pro přenos signálů, sítí pro rozhlasové a televizní vysílání a sítí kabelové televize, bez ohledu na druh přenášené informace. Kromě sítí pro šíření rozhlasu a televize se jedná se například o síť telefonní umožňující přenos dat mezi uživateli.

Naproti tomu službou elektronických komunikací se přitom ve smyslu zákona o elektronických komunikacích rozumí služba obvykle poskytovaná za úplatu, která spočívá zcela nebo převážně v přenosu signálů po sítích elektronických komunikací, včetně telekomunikačních služeb a přenosových služeb v sítích používaných pro rozhlasové a televizní vysílání a v sítích kabelové televize, s výjimkou služeb, které nabízejí obsah prostřednictvím sítí a služeb elektronických komunikací nebo vykonávají redakční dohled nad obsahem přenášeným sítěmi a poskytovaným službami elektronických komunikací; nezahrnuje služby informační společnosti, které nespočívají zcela nebo převážně v přenosu signálů po sítích elektronických komunikací

Poskytovatelé internetových služeb (Internet service providers - ISP) umožňují uživatelům a provozovatelům P2P sítí napojit se na celosvětovou síť Internet a spojit se tak s ostatními subjekty tvořícími P2P síť. Odpovědnost poskytovatele připojení za přímé porušení autorského práva, resp. za protiprávní jednání subjektů, kterým své služby poskytuje, je značně omezená.⁸³ Zákon o některých službách informační společnosti⁸⁴ stanoví v §§ 3 až 6 případy, kdy lze shledat poskytovatele služeb odpovědným za obsah přenášených informací, za obsah automaticky dočasně meziukládaných informací a za ukládání obsahu informací poskytovaných uživatelem.

Zákon o některých službách informační společnosti ve svém § 6 stanoví, že poskytovatel služeb není povinen dohlížet na obsah přenášených nebo ukládaných informací či aktivně vyhledávat skutečnosti a okolnosti poukazující na protiprávní obsah

⁸² zákon č. 127/2005 Sb. o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů

⁸³ srovnej § 18 odst. 3 AZ: „Sdělováním díla veřejnosti není pouhé provozování zařízení umožňujícího nebo zajišťujícího takové sdělování“

⁸⁴ zákon č. 480/2004 Sb., ze dne 29. července 2004 o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti)

informace. Tato právní úprava koresponduje s právní úpravou směrnice o elektronickém obchodu.⁸⁵

V případě poskytovatelů služby, jež spočívá v přenosu informací poskytnutých uživatelem prostřednictvím sítí elektronických komunikací nebo ve zprostředkování přístupu⁸⁶ k sítím elektronických komunikací za účelem přenosu informací (bude se tedy jednat například o poskytovatele připojení k Internetu), odpovídá poskytovatel služby za obsah přenášených informací, jen pokud

- a) přenos sám iniciuje,
- b) zvolí uživatele přenášené informace, nebo
- c) zvolí nebo změní obsah přenášené informace.

Poskytovatel služby, jež spočívá v přenosu informací poskytnutých uživatelem, odpovídá za obsah informací automaticky dočasně meziukládaných (tj. těch, které jsou poskytnuty uživatelem a které slouží výhradně pro co možná nejúčinnější následný přenos těchto informací na žádost jiných uživatelů), jen pokud

- a) změní obsah informace,
- b) nevyhoví podmínkám přístupu k informaci,
- c) nedodrží pravidla o aktualizaci informace, která jsou obecně uznávána a používána v příslušném odvětví,
- d) překročí povolené používání technologie obecně uznávané a používané v příslušném odvětví s cílem získat údaje o užívání informace, nebo
- e) ihned nepřijme opatření vedoucí k odstranění jím uložené informace nebo ke znemožnění přístupu k ní, jakmile zjistí, že informace byla na výchozím místě přenosu ze sítě odstraněna nebo k ní byl znemožněn přístup nebo soud nařídil stažení či znemožnění přístupu k této informaci.

Poskytovatel služby, jež spočívá v ukládání informací poskytnutých uživatelem (zpravidla půjde o poskytovatele webhostingových služeb), odpovídá za obsah informací uložených na žádost uživatele, jen

⁸⁵ Směrnice 2000/31/ES

⁸⁶ Přenos informací a zprostředkování přístupu zahrnuje též automatické krátkodobě dočasné ukládání přenášených informací (viz. ust. § 3 odst. 2 zákona o některých službách informační společnosti)

a) mohl-li vzhledem k předmětu své činnosti a okolnostem a povaze případu vědět, že obsah ukládaných informací nebo jednání uživatele jsou protiprávní, nebo

b) dozvěděl-li se prokazatelně o protiprávní povaze obsahu ukládaných informací nebo o protiprávním jednání uživatele a neprodleně neučinil veškeré kroky, které lze po něm požadovat, k odstranění nebo znepřístupnění takovýchto informací.

Vykonává-li však takový poskytovatel služby přímo nebo nepřímo rozhodující vliv na činnost uživatele odpovídá za obsah uložených informací vždy⁸⁷.

7.4. Zahraniční judikatura v oblasti odpovědnosti za sdělování na Internetu

Vzhledem k vysoké oblibě sdílení souborů v rámci P2P sítí v České republice se pozornost nejvýznamnějších subjektů na poli zábavního průmyslu (např. Recording Industry Association of America – RIAA) postupně soustřeďuje i na dosud na okraji jejich zájmu se nacházející Českou republiku. Uživatelům P2P sítí jsou zasílány výzvy k ukončení porušování autorských práv (tzv. cease-and-desist letters) prostřednictvím poskytovatelů připojení a oprávněné subjekty se mohou svých práv (včetně náhrady škody domáhat i na jiných subjektech participujících na porušování autorských práv sdílením souborů v P2P sítích.

Zahraniční judikatura v této oblasti může být dobrou inspirací pro prosazování právního prostředí a aplikaci prostředků soudní ochrany v České republice.

Podstata soudního sporu nejslavnějšího systému s centralizovaným způsobem vyhledávání⁸⁸ byla již stručně nastíněna výše, a proto jsou níže uvedeny rozhodnutí týkající se decentralizovaných sítí a sporů s poskytovateli internetových služeb.

7.4.1. Spory s tvůrci protokolu

KaZaA BV v. Buma-Stemra

Tento soudní spor byl veden na „evropské“ půdě nizozemským kolektivním správcem autorských práv Buma-Stemra proti tvůrci programu KaZaA, jenž je založen na

⁸⁷ viz. ust. § 5 odst. 2 zákona o některých službách informační společnosti

⁸⁸ A&M Records, Inc. v. Napster, Inc., 239 F.3d 1004 (9th Cir., 2001)

protokolu FastTrack a slouží ke sdílení souborů prostřednictvím P2P sítí. Koncem roku 2001 padlo první rozhodnutí ve věci, ve kterém bylo společnosti KaZaA příkázáno zastavit užívání komunikačního programu. Vzhledem k tomu, že se však jedná o decentralizovanou P2P síť, nebyl tento příklad prakticky proveditelný. Poté, co byl již program rozšířen mezi uživatele, není možné jej stáhnout zpět a při neexistenci centrálních serverů, jako tomu bylo v případě centralizované P2P sítě Napster, nelze porušování autorských práv uživateli zastavit ani zásahem společnosti KaZaA. V březnu roku 2002 Amsterdamský odvolací soud rozhodl, že společnost KaZaA není odpovědná za zneužívání jejího software uživateli k porušování autorských práv a předchozí rozhodnutí zrušil.⁸⁹ Toto rozhodnutí, přestože bylo vyneseno v Evropě, bylo prvním vítězstvím tvůrců P2P sítí.

MGM, Inc. v. Grokster, Ltd.⁹⁰

V tomto sporu byli opět zažalováni tvůrci a distributoři programů pro sdílení souborů v rámci decentralizované P2P sítě. Na straně žalobců stálo 28 největších světových společností zábavního průmyslu, na straně žalovaných pak společnosti Grokster, Ltd., Streamcast Networks, Inc., (tvůrce programu Morpheus, dříve MusicCity Networks, Inc.) a KaZaA BV (dříve Consumer Empowerment BV). Softwarové produkty všech tří žalovaných totiž původně používaly technologii FastTrack vytvořenou Niklasem Zennströmem a Janusem Friisem. Podstatou sporu bylo posouzení, zda je možné tvůrce a distributory programů pro sdílení souborů v rámci P2P sítí shledat odpovědnými (z důvodu přispění nebo zástupně - nepřímě) za porušování autorských práv jejich uživateli. V otázce odpovědnosti soud přijal obranný argument „Betamax Defence“ (viz výše), neboť shledal, že programy Grokster a Morpheus mohou být v dostatečné míře používány i způsobem neporušujícím autorská práva. Přestože tvůrce programu má povědomí o porušování autorských práv uživateli programu (příp. když je na toto porušování navíc oprávněnými subjekty upozorněn), nemá možnost uživatelům v tomto porušování zabránit. K porušování autorských práv dochází bez přičinění tvůrců programu a docházelo by k němu i v případě, že tito by svou činnost ukončili. Zástupná odpovědnost žalovaných nebyla shledána z důvodu, že nemají možnost sledovat a regulovat, jaký obsah je za použití jejich programů zpřístupňován a rozmnožován. Soud v závěru rozsudku rovněž vyslovil, že si je vědom možnosti, že žalovaní záměrně vytvořili takovou strukturu programu, která vylučuje jejich

⁸⁹ KaZaA v. Buma-Stemra, Gerechtshof Amsterdam, ze dne 28. března 2002, rolnr. 1370/01; viz také <http://www.javisite.nl/Artike11/0201-028JU.pdf> . a rovněž Reuters, “KaZaA Gets the Green Light,” Wired News, (March 28, 2002) na <http://www.wired.com>.

⁹⁰ Soudní spor Metro-Goldwyn-Mayer Studios Inc. v. Grokster Ltd., C.D. Cal., No. 2:01cv08541

druhotnou odpovědnost za porušování autorských práv uživateli sítě, zatímco oni mohou profitovat z nezákonného používání jejich programu. Soud však nemůže rozšiřovat ochranu autorské práva bez výslovného zákonného podkladu. Pouze Kongres je nadán ústavní pravomocí a institucionálními prostředky k tomu, aby uvedl do souladu protichůdné zájmy, jež se při vzniku nových technologií nevyhnutelně vyostřují.⁹¹ Žalobci se odvolali a kalifornský soud pro 9 obvod rozhodl 19. srpna 2004 tak, že rozsudek obvodního soudu (District Court) potvrdil.⁹²

7.4.2. Spory s poskytovateli internetových služeb

V praxi nejsou výjimečné případy, kdy se v menší či větší míře na porušování autorských práv podílejí poskytovatelé internetových služeb. Jedná se zejména o poskytovatele připojení, poskytovatele webhostingových služeb, provozovatele internetových portálů a úložišť.

RIAA v. Verizon (poskytovatel připojení)

Spor RIAA v. Verizon se týká povinnosti poskytovatelů internetových služeb (ISPs) poskytovat údaje potřebné k identifikaci jejich uživatelů. Podle § 512 (h) Digital Millenium Copyright Act (DMCA) se může držitel (vykonavatel) autorského práva obrátit na soud, aby vydal příkaz poskytovateli internetových služeb k identifikaci osoby údajně porušující autorské právo. V létě 2002 se RIAA obrátila s touto žádostí na společnost Verizon, ta však odmítla identifikující údaje vydat, neboť dle jejího názoru se § 512 (h) DMCA vztahuje jen na poskytovatele volného prostoru ve vztahu k osobám, které na jeho serverech umísťují data. K tomu však v případě P2P sítí vzhledem k principu, na kterém jsou založeny (uvedeno výše), nedochází. RIAA se obrátila na soud a ten 21. ledna 2003 rozhodl v její prospěch. Společnost Verizon se odvolala a dne 19. prosince 2003 rozhodl odvolací soud pro obvod Columbia, že § 512 (h) DMCA se vztahuje jen na ty ISPs, na jejichž serverech se nachází obsah, umístěný tam uživateli v rozporu s autorským právem nebo na obsah umístěný na server dočasně přímo poskytovatelem. Poskytovatelé internetových služeb, kteří pouze poskytují svým uživatelům datové spojení, nejsou povinni poskytnout údaje o identifikaci svých zákazníků dle § 512 (h) DMCA. Spor se tedy vedl o rozsah ustanovení § 512 (h) DMCA, popř. o možný rozpor s ústavně zaručeným právem na svobodu slova a právem sdružovacím. Podobně jako v případě MGM v. Grokster soudce odmítl použít rozšiřující výklad DMCA a ohledně přizpůsobení

⁹¹ rozsudek z 25. 4. 2003, Metro-Goldwyn-Mayer Studios Inc. v. Grokster Ltd., C.D. Cal., No. 2:01cv08541, str. 33

⁹² rozsudek z 19. 8. 2004, Metro-Goldwyn-Mayer Studios Inc. v. Grokster Ltd., na http://www.eff.org/IP/P2P/MGM_v_Grokster/20040819_mgm_v_grokster_decision.pdf

zákonných norem měnící se podobě Internetu odkázal na zákonodárskou moc Kongresu USA.

Euroaccess vs. BREIN⁹³ (poskytovatel webhostingu a připojení)

Euroaccess je poskytovatelem hostingových služeb, mj. též pro stránky www.torrent.to (Tonga), na nichž byly nabízeny ke stažení filmy, seriály, hudba či software. BREIN (Stichting Bescherming Rechten Entertainment Industrie Nederland -nizozemská organizace, která se zabývá prevencí a bojem s nezákonným využíváním informačních médií) vyzvala majitele stránky k jejímu zrušení. Na tuto výzvu majitel stránky neodpověděl. Poté se tedy BREIN obrátil na poskytovatele webhostingu – Euroaccess, který ovšem odmítl poskytnout součinnost.

Soud v Hertogenbosch se nejdříve musel vypořádat s otázkou rozhodného práva, kdy podle nizozemských kolizních norem je v případě nezákonného jednání rozhodné právo státu, na jehož území k takovému jednání došlo. V daném případě byl závadný obsah přístupný v podstatě celosvětově a nebylo možné zjistit, v jaké zemi sídlí poskytovatel webových stránek, přičemž stránky byly hostovány na serverech v mnoha zemích, včetně Nizozemí. Z toho důvodu soud dovedl aplikovatelnost nizozemského práva.

Soud dále dovedl odpovědnost Euroaccess za to, že svou činností umožnil existenci webových stránek zjevně porušujících autorská práva třetích osob, zvláště za situace, kdy byl Euroaccess na závadnost hostovaných webových stránek upozorněn ze strany BREIN. Nárok na ukončení přístupu k hostovaným stránkám byl tedy shledán jako důvodný a Euroaccessu uložena povinnost ukončit hostování a přístup k www.torrent.to, včetně serverů a databází, které se vztahují k danému serveru.

Dalším nárokem vzneseném vůči poskytovateli hostingových služeb byl nárok na předložení seznamu jmen, adres a jiných informací (telefon, fax, bankovní spojení apod.) ohledně osob, které požádaly Euroaccess o hostování domény torrent.to. Zde soud v souladu s předchozím rozhodnutím Nizozemského nejvyššího soudu v kauze Lycos v. Pessers (ze dne 25. listopadu 2005, LJN AU4019 IER 2006, 2) zvažoval, zda s ohledem na okolnosti případu může být prolomeno právo na svobodu projevu a jeho anonymitu. Vzhledem ke skutečnosti, že cílem informací poskytovaných na www.torrent.to nebylo

⁹³ Rozhodnutí District court of 's-Hertogenbosch (Nizozemí) ze dne 8. 7. 2008, sp. zn. 174537/KG ZA 08-261

šíření názorů, nýbrž neoprávněné šíření chráněných děl, je zjevné, že právo na svobodu projevu není dotčeno. Rovněž zájem na ochranu osobních údajů musí ustoupit právu na získání informací o osobách porušujících autorská práva a práva související. Návrhu na poskytnutí příslušných informací soud tedy rovněž vyhověl.

Mininova vs. BREIN⁹⁴ (provozovatel internetových stránek)

Nizozemská společnost Mininova B. V. se zabývala využíváním BitTorrentové platformy (www.mininova.org), kam její uživatelé mohli zdarma ukládat torrenty (odkazy na torrentové soubory). Tyto odkazy směřovaly k souborům, které si ostatní uživatelé za použití torrentů mohli stáhnout z jiných umístění v rámci Internetu. BREIN (Stichting Bescherming Rechten Entertainment Industrie Nederland -nizozemská organizace, která se zabývá prevencí a bojem s nezákonným využíváním informačních médií) požádala prostřednictvím svého právního zástupce Mininovu, aby na svou platformu instalovala účinný filtrovací systém, který by zabránil nabízení torrentů odkazujících na obsah chráněný autorským právem a právy příbuznými.

Mininova prostřednictvím svých moderátorů a administrátorů zajišťuje, aby se na její platformě neukládaly žádné (v daném případě automatické) odkazy, které obsahují viry, pornografii, materiál související s drogami. Ve vztahu k materiálu chráněnému autorským právem tak však nečiní. Společnost Mininova odmítla na žádost BREIN dobrovolně instalovat filtry, které by zamezily vytváření automatických odkazů. Svolila pouze pro případ, že žalobce (BREIN) bude sám provádět výběr torrentů, které odkazují na chráněný obsah.

Mininova v řízení tvrdila zejména, že prostřednictvím odkazů nedochází ke sdělování díla veřejnosti a že nemůže být nucena přijmout navrhovaná opatření s odkazem na princip omezené odpovědnosti poskytovatelů služeb, jak vyplývá z článků 14 a 15 směrnice 2000/31/ES Evropského Parlamentu a Rady ze dne 8. června 2000 o elektronickém obchodu.⁹⁵ Uložení povinnosti filtrovat obsah by bylo v rozporu se zásadou svobody

⁹⁴ Rozhodnutí District court of Utrecht (Nizozemí) ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 250077/HA ZA 08-1124

⁹⁵ Čl. 14 a 15 směrnice 2000/31/ES Evropského Parlamentu a Rady ze dne 8. června 2000 o elektronickém obchodu stanoví

Článek 14

Shromažďování informací

1. Členské státy zajistí, aby v případě služby informační společnosti spočívající v ukládání informací poskytovaných příjemcem služby nebyl poskytovatel služby odpovědný za informace ukládané na žádost příjemce, pokud:

projevu a Mininova je připravena na předchozí výzvu BREIN odstranit jakýkoliv závadný obsah. Tato tzv. **NTD procedure – notice and takedown procedure** se objevuje především v anglosaském právu, např. v Digital Millenium Copyright Act v USA. Jedná se o postup, kdy dotčená strana upozorní ISP, že jeho uživatelé v konkrétním případě jím poskytovanou službu zneužívají k porušování práv duševního vlastnictví, a vyzve ISP, aby tomuto porušení práva zamezil pod sankcí spoluodpovědnosti. Princip NTD procedure vychází z předpokladu, že v globální informační síti může fungovat samoregulace a je zakotven též v čl. 14 odst. 3 a čl. 21 odst. 2 směrnice o elektronickém obchodu a vyjádřen též v části 46 preambule zmiňované směrnice. V jeho smyslu, aby mohl poskytovatel služby informační společnosti spočívající v ukládání informací využívat omezení odpovědnosti, musí, jakmile zjistí protiprávní činnost nebo se o ní dozví, neprodleně přijmout veškerá opatření k odstranění daných informací nebo znemožnění přístupu k nim. V souvislosti s jejich odstraněním nebo znemožněním přístupu k nim musí dodržovat zásadu svobody projevu a s ní spojené postupy stanovené na vnitrostátní úrovni. Citovanou směrnicí nejsou dotčeny možnosti členských států vymezit zvláštní požadavky, které je třeba neprodleně splnit před odstraněním informací nebo znemožněním přístupu k nim⁹⁶.

Nizozemský soud se v případě Mininova předně zabýval tím, zda jednání Mininovy lze považovat za užití díla formou sdělování veřejnosti, jak je vymezeno v nizozemském autorském zákoně a v zákoně o právech příbuzných právům autorským. **Sdělování díla veřejnosti a „poskytování“ díla** (ve smyslu nizozemského zákona o právech příbuzných právům autorským) **je třeba vykládat tak, že takové jednání směřuje ke zpřístupnění**

a) poskytovatel nebyl účinně seznámen s protiprávní činností nebo informací a ani s ohledem na nárok na náhradu škody si není vědom skutečností nebo okolností, z nichž by byla zjevná protiprávní činnost nebo informace, nebo

b) poskytovatel, jakmile se o tomto dozvěděl, jednal s cílem odstranit tyto informace nebo k nim znemožnit přístup.

2. Odstavec 1 se nepoužije, pokud je příjemce závislý na poskytovateli nebo podléhá jeho dohledu.

3. Tímto článkem není dotčena možnost soudního nebo správního orgánu požadovat od poskytovatele služby v souladu s právním řádem členských států, aby ukončil protiprávní jednání nebo mu předešel, ani možnost členských států zavést postupy, které umožní odstranění nebo znemožní přístup k informacím.

Článek 15

Neexistence obecné povinnosti dohledu

1. Členské státy neukládají poskytovatelům služeb uvedených v člancích 12, 13 a 14 obecnou povinnost dohlížet na jimi přenášené nebo ukládané informace nebo obecnou povinnost aktivně vyhledávat skutečnosti a okolnosti poukazující na protiprávní činnost.

2. Členské státy mohou poskytovatelům služeb informační společnosti uložit povinnost, aby neprodleně informovali příslušné orgány veřejné moci o pravděpodobných protiprávních činnostech vykonávaných poskytovatelem služeb nebo o protiprávních informacích, které tyto poskytovatelé, poskytují, nebo aby sdělili příslušným orgánům veřejné moci na jejich žádost informace, na jejichž základě lze zjistit totožnost příjemců jejich služeb, s nimiž uzavřeli dohodu o shromažďování informací.

⁹⁶ Podrobněji se touto problematikou zabývají autoři Damian Tambini, Danilo Leonardi, Christopher T.

Marsden: „Codifying cyberspace: communications self-regulation in the age of internet“, str. 121 a násl.

díla veřejnosti. Pro posouzení otázky, jakou činnost vztahující se k Internetu lze považovat za „sdělování díla veřejnosti“, je rozhodující ujednání v článku 8 Smlouvy WIPO o autorském právu (WIPO Copyright Treaty⁹⁷) 33/2002 Sb. m. s., které zní: „Rozumí se, že *pouhé provozování hmotného zařízení k umožnění nebo uskutečnění sdělování samo o sobě není totéž, co sdělování ve smyslu této Smlouvy nebo Bernské úmluvy.*“ Z toho vyplývá, že pouhé poskytnutí zařízení neznamena ještě sdělování veřejnosti. V této souvislosti soud také odkázal na předchozí rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci BUMA/De Vries (NJ 1957, 271), podle nějž nelze osobě, která odpovídala za jiné osoby porušující autorské práva, uložit zákaz na základě autorského zákona, ale pouze na základě práva deliktního.

Způsob, jakým v případě Mininova docházelo k užití autorského díla za použití BitTorrent protokolu byl následující: Uživatel, který má chráněné dílo k dispozici (dále jen „uploader“) vytvořil pomocí programu třetí strany torrent, který obsahuje informaci o umístění díla (souboru), dále o tzv. „trackeru“ (serveru třetí strany, který zajišťuje výměnu souboru) a o ostatních vlastnostech distribuovaného souboru. Vytvořený torrent nahrál uploader na server Mininovy do příslušné kategorie (např. knihy, filmy, hudba, obrázky, software ...). Uživatel, který chce chráněný obsah získat, vyhledal na serveru Mininovy za pomoci programu třetí strany příslušný torrent, který otevře rovněž v programu vytvořeném třetí stranou a aktivuje tracker, který soubor rozdělený do částí zkopíruje z více zdrojů k uživateli. Soubor či jeho část, obsahující chráněné dílo, se tak vůbec nedostane na platformu Mininovy a Mininova nad ním v žádném okamžiku nemá jakoukoliv kontrolu.

Soud se nicméně zabýval jednáním Mininovy také z pohledu **sekundární odpovědnosti za porušení práva** spočívajícího v tom, že umožnila, usnadňovala a profitovala z porušování autorského práva třetími osobami. Při posuzování daného případu byly významné následující skutečnosti:

- Mininova disponovala tzv. moderátory a administrátory, kteří zajišťovali, aby na platformu nebyly ukládány torrenty, které obsahují viry, materiál související s pornografií či narkotiky nebo odkazující na prázdné soubory (tzv. „spoofy“). Tyto osoby však žádným způsobem nefiltrovaly torrenty odkazující na soubory s chráněným (autorskoprávním či jiným obsahem). Administrátoři naopak zpravidla na základě upozornění uživatelů aktivně

⁹⁷ Smlouva WIPO o právu autorském z roku 1996 byla vyhlášena ve sbírce mezinárodních smluv pod č. 33/2002 Sb. m. s.

nahrávali namísto vadných torrentů (odkazujících na vadné soubory „fake files“) torrenty funkční. Zatímco funkci moderátorů vykonávali uživatelé Internetu, funkci administrátorů vykonávali přímo zakladatelé a výkonní pracovníci Mininovy.

- Podíl torrentů z chráněným materiálem na celkovém počtu ukládaných torrentů činil 65 – 90 procent.
- Nastavení platformy Mininovy obsahovalo nejrůznější kategorie torrentů, včetně např. kategorie „Filmy“, „Hudba“, „Software“, „Seriály“ nebo též podkategorie („Disney“ atd.).
- Mininova podporovala obsah, který odkazoval na chráněná díla také tím, že administrátoři pomocí diskusního fóra vyzývali uživatele k pomoci při hledání vadných torrentů či jejich „záslužnou“ činnost chválili. Uživatelům, kteří pravidelně umísťovali funkční torrenty pak udělovali status důvěryhodných uživatelů („trusted uploaders“).
- moderátoři a administrátoři Mininovy často asistovali uživatelům v obcházení prostředků ochrany děl sdělováním přístupových hesel.
- Mininova nezpochybňovala, že většina jejich příjmů plyne z reklamy, kdy příjem je závislý na návštěvnosti stránek.

Podle výslovné úpravy holandského občanského zákoníku⁹⁸ není poskytovatel služeb v informační společnosti, spočívajících v ukládání informací třetí strany na její žádost, odpovědný za ukládanou informaci. Omezení odpovědnosti ISP se však (a to ani dle důvodové zprávy dolní komory Parlamentu) nevztahuje na případy, kdy je ISP jakýmkoliv způsobem zapojen do informace pocházející od třetích subjektů. To dle soudu odpovídá též článku 14 Směrnice o elektronickém obchodu. Směrnice i citované ustanovení holandského občanského zákoníku tedy mají být dle názoru soudu vykládány tak, že pokud služby ISP jdou nad rámec pouhého uložení informace, výjimka z odpovědnosti se na ISP neaplikuje. To odpovídá též odstavci 42 Preambule směrnice o elektronickém obchodu (zde je akcentován zejména nezbytný pasivní přístup poskytovatele služeb v informační společnosti, tj. ISP nemá ani povědomí, ani kontrolu nad přenášenou či ukládanou informací). Uvedený názor byl potvrzen rovněž v První zprávě Komise o aplikaci směrnice o elektronickém obchodu⁹⁹, podle níž se **omezení odpovědnosti ve směrnici o elektronickém obchodě aplikuje pouze na výslovně vymezené aktivity a nikoliv na skupiny poskytovatelů internetových služeb**. Stejně tak se omezení odpovědnosti nevztahuje na prostředníky v případech směrnici neuvedených. Zpráva Komise naopak zdůraznila, že směrnice má být aplikována na případ velkých ISP (např. hostingových

⁹⁸ Jedná se ustanovení Šesté knihy § 196c odst. 4 holandského občanského zákoníku

⁹⁹ First Commission Report on the applicability of the Directive – odst. 4.6

služeb), kteří by jinak museli kontrolovat tisíce či miliony webových stránek a nikoliv na jednotlivé majitele webových stránek. Podle názoru soudu tedy nelze výjimku z odpovědnosti ISP na případ Mininovy aplikovat.

Vzhledem ke způsobu fungování portálu Mininovy bylo nepochybné a z komunikace na diskusním fóru vyplývá, že Mininova vědomě přispívala k šíření děl chráněných autorským právem. Dělo se tak zejména tím, že Mininova podporovala své uživatele v umísťování chráněných děl na jejích serverech, poskytovala jim asistenci při vyhledávání souborů s autorskými díly a zajišťovala, aby chráněný materiál byl přístupný jeho uživatelům (bez virů, prázdných souborů a s přístupovými hesly). Mininova se sice bránila tím, že nositelům práv nemůže vzniknout žádná škoda, protože podle průzkumů objem stahování autorských děl nemá vliv na množství prodaných děl. Tento argument však soud neuznal, neboť alespoň v malé míře nositelům práv škoda stahováním vzniká.

Uložení opatření k zajištění, aby nebyly nabízeny žádné torrentové odkazy, kde je pochybnost, zda obsahují chráněná díla, a které nebyly povoleny oprávněnými subjekty je v souladu s čl. 15 směrnice o elektronickém obchodu zejména z toho důvodu, že Mininova do značné míry kontroluje obsah umísťovaný na portálu a jedině tím, že Mininova sama aktivně bude filtrovat obsah, může zabránit tomu, aby na straně BREIN vznikala škoda. **NTD procedure není podle názoru soudu dostatečně efektivní způsob zajišťující definitivní odstranění torrentu** a nezavazuje Mininiovu k opětovnému odstranění torrentu pro případ, že bude uživateli znovu umístěn na portál. V daném případě dokonce District Court prohlásil své rozhodnutí za ihned vykonatelné, neboť v průběhu odvolacího řízení by škody na straně BREIN neúměrně narůstaly.

KPN Telecom (dutchtorrent.org) vs. BREIN¹⁰⁰ (poskytovatel webhostingu a připojení)

V uvedeném sporu vystupovala na straně žalované společnost KPN Telecom B.V., která je poskytovatelem webhostingu (ISP), a která měla smlouvu s vlastníkem stránky www.dutchtorrent.org nabízející torrentové odkazy. BREIN požadoval po soudu, aby nařídil KPN poskytnout jméno a adresu vlastníka stránky a odpojit ADSL připojení vlastníka webu nebo i jiné připojení téhož vlastníka související se závadným webem

¹⁰⁰ Rozhodnutí Court of Hague (Nizozemí) ze dne 5. 1. 2007, sp. zn. 276747/KG ZA 06-1417

nebo s obdobným webem. To vše za situace, kdy webová stránka byla na základě výzvy majiteli zrušena. Soud dospěl k názoru, že za situace, kdy majitel webové stránky nepodepsal jakýkoliv cease and desist letter (prohlášení o ustoupení od porušování práv), existuje stále zájem na získání informací o porušovateli práv. Samotný fakt, že chráněná díla jsou kopírována mezi uživateli závadných stránek nezbavují provozovatele stránek odpovědnosti za nedostatečnou péči při organizaci uploadovacích a downloadovacích procesů, které v daném případě zjevně vedly k porušování práv třetích osob. Soud rovněž v souladu s rozhodnutím Lycos v. Pessers (ze dne 25. listopadu 2005, LJN AU4019 IER 2006, 2) zvažoval, **zda zde právo na poskytnutí údajů převáží před právem na anonymitu.** Posuzoval především,

1. zda se strana, o níž mají být poskytnuty osobní údaje, dopustila porušení práv vůči navrhovateli,
2. zda poskytnuté údaje mohou vést k vystopování porušitele práv a
3. není je možno získat jiným způsobem a
4. zda zájmy navrhovatele převažují nad zájmy ISP a jeho smluvního partnera (majitele domény).

Všechny výše uvedené podmínky byly shledány jako naplněné a soud tedy nařídil sdělit jméno a adresu majitele webové stránky. Dále soud nařídil KPN odpojit ADSL připojení vlastníka webu, pokud by prostřednictvím tohoto připojení opět umístil na Internet předmětnou webovou nebo obdobnou stránku. Náklady řízení však nepřiznal pro rozpor s principem rozumné míry (na rozdíl od pravidel stanovených ve směrnici 2004/48/EC).

UPC Nederland B.V. vs. BREIN¹⁰¹ (poskytovatel připojení)

Předmětem sporu BREIN vs. UPC byla žádost BREIN (Stichting Bescherming Rechten Entertainment Industrie Nederland - nizozemská organizace, která se zabývá prevencí a bojem s nezákonným využíváním informačních médií), aby UPC (jakožto poskytovatel připojení) předala informace (jméno a IP adresu) vztahující se k emailové adrese porušovatele práv společně s informací o době, kdy byl daný uživatel klientem UPC. Z procesního pohledu se jednalo o žádost o vydání předběžného opatření.

¹⁰¹ Rozhodnutí District court of Amsterdam (Nizozemí) ze dne 24. 8. 2006, sp. zn. 345291/KG 06-1112 AB
Strana 75 (celkem 122)

Soud v Amsterdamu dospěl k názoru, že poskytovateli internetových služeb může být uložena povinnost předložit informace, které žádají nositelé autorských práv, je však třeba, aby se soud před vydáním příslušného rozhodnutí ujistil, že došlo k porušení autorských práv ze strany uživatelů internetové služby a že je nade vše pochybnost, že ti, jejichž identifikační údaje jsou předávány, jsou porušovateli autorských práv. V takových případech totiž zájem na ochranu soukromí porušovatelů může ustoupit zájmu oprávněných osob čelit nezákonným aktivitám. Komplikací daného případu bylo, že BREIN požadoval předložení informací ohledně uživatele e-mailové adresy s určitým odstupem času a nebylo zcela zřejmé, zda tuto emailovou adresu nepoužívá již jiná osoba, která se porušování autorských práv nikdy nedopustila. Soud přesto uzavřel, že pravděpodobnost, že uživatel, který porušoval autorská práva (a stále pod stejným uživatelským jménem – přezdívkou vystupuje), svou e-mailovou adresu zrušil a jiná osoba si poté zaregistrovala stejný e-mail, je téměř mizivá. Soud konstatoval, že zásada absence pochybností (beyond reasonable doubt) nevylučuje ani skutečnost, že stejně tak by bylo bývalo možné identifikovat porušovatele předložením výpisu IP adres a časů, kdy došlo k nezákonnému sdělování díla veřejnosti. Argumentu UPC, že by sdělení informace o „nevinné“ osobě mohlo vést k nenávratnému znevýhodnění této třetí osoby, soud odmítl vyhovět s tím, že důsledky takového zveřejnění nejsou pro potenciálně nevinnou třetí stranu tak zásadní, aby byly důvodem pro zamítnutí návrhu BREIN. UPC, jakožto poskytovatel připojení (ISP) byl tedy shledán povinným předat žalobci (Brein) informace o jménu a adrese uživatelů, sdělit údaje o tom, kdy se uživatel stal klientem služby UPC, a byla mu uložena náhrada nákladů řízení.

Scarlet Extended SA v. SABAM (poskytovatel připojení)¹⁰²

Rovněž Soudní dvůr EU rozhodoval o povinnosti poskytovatele internetového připojení blokovat P2P sdílení autorských děl. V uvedeném sporu SABAM požaduje po belgickém poskytovateli internetového připojení Scarlet, aby zavedl technologie, která by zabránila sdílení skladeb z repertoáru SABAM v rámci P2P sítí, kdykoliv je odesílatelem nebo příjemcem klientu Scarletu.

Soudní dvůr EU uzavřel, že blokování, které by bylo generální a všeobecné povahy, časově neomezené a výhradně na náklady poskytovatele připojení je sice technicky možné, ale

¹⁰² ESD C-70/10

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=115202&pageIndex=0&doclang=CS&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=1204337>

bylo by v rozporu se základním právem na svobodné podnikání a dále na svobodu projevu a informací.

SABAM v. Netlog NV (provozovatel sociální sítě)¹⁰³

Soudní dvůr EU se v uvedeném případě zabýval povinností provozovatele sociální sítě blokovat sdílení autorských děl uživateli sociálních sítí. ESD vyšel ze závěrů jako v případě Scarlet, tj. že nelze vyžadovat blokování, které by bylo generální a všeobecné povahy, časově neomezené a výhradně na náklady poskytovatele služby.

7.5. Závěr k otázkám odpovědnosti za užití díla prostřednictvím peer to peer sítí

Vývoj v oblasti informačních technologií dává jednoznačně najevo, že peer-to-peer sítě nebo jim podobné informační systémy budou i v budoucnosti tvořit nezanedbatelný prostředek výměny informací v digitálním světě. Jak bylo výše naznačeno, nevyvstávají v souvislosti s užitím děl v rámci P2P sítí výrazné aplikační problémy v oblasti autorského práva. Sporné jsou zejména otázky případné odpovědnosti provozovatelů P2P sítí, tvůrců protokolu P2P sítí, popřípadě poskytovatelů internetových služeb za porušování autorských práv uživateli P2P sítí. Přejít od P2P sítí s centralizovaným způsobem vyhledávání dat k sítím decentralizovaným znamená rovněž přenesení odpovědnosti za provoz sítě z jednoho konkrétního subjektu provozujícího P2P síť (ve smyslu správy její centrální databáze uživatelů a jimi sdílených dat) na do jisté míry anonymní koncové uživatele P2P sítí. Praktická vymahatelnost práva oprávněných subjektů se díky tomuto posunu výrazně snižuje.

Tento fakt samozřejmě vychyluje rovnováhu mezi morálními a materiálními zájmy tvůrců autorských děl a subjektů vykonávajícími autorská práva na straně jedné a konzumenty autorských děl na straně druhé ve prospěch uživatelů autorských děl. Oprávněné subjekty pak hledají různé právní cesty k prosazení svých zájmů. Jak bylo naznačeno v rozhodnutích ve sporech MGM v. Grokster a RIAA v. Verizon, soudy USA se zdráhají použít rozšiřující výklad autorskoprávních norem (i když se v obou případech jednalo o výklad ve prospěch nositelů autorských práv) a odkazují v tomto ohledu na

¹⁰³ ESD C-360/10,
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=119512&pageIndex=0&doclang=CS&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=1413500>

zákonodárnou normotvorbu. Postupu soudu v obou zmíněných případech však nelze nic vytýkat. Umělé rozšiřování odpovědnosti za škodu způsobenou uživateli P2P sítí například na tvůrce protokolu P2P sítí nebo na poskytovatele internetového připojení by zřejmě bylo slepou uličkou a odrazilo by se negativně v oblasti rozvoje informačních technologií a výměny informací. Peer-to-peer sítě mohou stejně dobře jako k neoprávněnému rozmnožování autorských děl sloužit například k legální distribuci softwarových produktů či jiných děl. Na druhé straně systémy pro výměnu souborů prostřednictvím P2P sítí požívají veliké obliby a jejich uživatelé po celém světě „stahují“ autorská díla v enormním objemu. Programy pro sdílení souborů v rámci P2P sítí (Morpheus, Direct Connect, eDonkey, BitTorrent apod.) se staly jedním z nejžádanějších softwarových produktů na světě. Například program KaZaA byl ze serveru download.com stažen v počtu 229 milionů kopií.¹⁰⁴

Současný stav porušování autorských práv při sdílení souborů prostřednictvím P2P sítí a jim podobným technologiím je natolik alarmující, že je třeba hledat nové cesty k dosažení rovnováhy na poli tvorby a užití autorských děl.

7.6. Poskytovatelé file-hostingových služeb

Od roku 2006 významně vzrostla též obliba internetových služeb spočívajících v poskytování úložiště, tzv. file-hostingových služeb. File-hostingové úložiště (např. Rapidshare, Hotfile, FileServe, FileSonic, Megaupload, 4shared) jsou poměrně novou skupinou on-line podnikání, umožňující ukládání souborů na vzdálených serverech a jejich zpřístupnění z jakékoliv lokality. Poté, co je uživatelem soubor nahrán (uploadován) na úložiště, úložiště uživateli sdělí URL adresu, kterou uživatel může sdělit třetím osobám za účelem zpřístupnění souboru. URL pak mohou být zveřejněny na různých diskusích, fórech, blogu, Twitteru, YouTube a následně vyhledávány přes Google nebo specifickými vyhledávacími úložišti jako je např. FileTube. Podíl těchto služeb na celkovém objemu internetového provozu u větších evropských ISP představoval v roce 2009 více než 16 % celkového objemu internetového HTTP provozu, což je dokonce více než podíl provozu, který používají P2P aplikace.¹⁰⁵ Poskytovatelé těchto služeb v některých případech motivují své uživatele k ukládání souborů s populárním obsahem tím, že jim nabízejí

¹⁰⁴ srovnej k tomu článek John Borland: „File swapping shifts up a gear“ dostupný na <http://news.com.com> (27. května 2003)

¹⁰⁵ Maier, G., Feldmann, A., Paxson, V., Allman, M. „On dominant characteristics of residential broadband internet traffic.“ in Proc. ACM IMC (2009)

úplatu za počet stažení nebo převedením z běžného uživatele do prémiové třídy uživatelů (s rychlejším přístupem apod.). Vzhledem k tomu, že používání úložišť k neoprávněnému sdělování chráněných děl veřejnosti lze považovat za jeden z nejpopulárnějších způsobů neoprávněného šíření autorských děl, je níže uvedeno též několik případů ze soudní praxe.

Atari vs. Rapidshare (poskytovatel úložiště)

Německý spolkový nejvyšší soud (Bundesgerichtshof - BGH) ve svém rozhodnutí ze dne 12.7.2012 (I ZR 18/11) v kauze Atari vs. Rapidshare rozhodoval o případu neoprávněného sdělování počítačové hry „Alone in the Dark“, jejíž kopie byly uživateli nahrávány na virtuální úložiště Rapidshare. Rapidshare jako poskytovatel prostoru (úložiště) přitom na výzvu nositelů práv souhlasil se smazáním neoprávněných kopií díla, nicméně odmítal přijmout opatření směřující k prevenci před dalšími opakovanými zásahy do autorských práv. BGH shledal, že Rapidshare může být odpovědný za přímé porušení autorského práva v případě, že byl upozorněn na podobné zásahy do autorských práv v minulosti a přesto nepřijal preventivní opatření proti opakovaným zásahům do autorských práv, která mohou být rozumně požadována. Takovým opatřením může být například implementace filtračního software. Nadto je poskytovatel prostoru v takovém případě povinen aktivně prohledávat, zda jeho úložiště neobsahuje konkrétní dílo sdělované bez souhlasu nositelů práv veřejnosti. Pokud tak neučiní, může být odpovědný za škodu sekundárně v důsledku porušení preventivní povinnosti.

Gema vs. Rapidshare (poskytovatel prostoru)

Sekundární odpovědností poskytovatele prostoru za porušení autorského práva a specifickými opatřeními se zabýval německý vrchní zemský soud v Hamburgu v rozhodnutí ze dne 14.3.2012 ve věci Gema vs. Rapidshare. Rapidshare, který podniká v oblasti poskytování prostoru (úložiště) uživatelům Internetu, byl shledán povinným provést konkrétní preventivní opatření z důvodu, že jeho obchodní model je založen na takové struktuře, která umožňuje masové porušování autorských práv ze strany třetích osob – uživatelů.

Rapidshare soud z titulu sekundární odpovědnosti uložil, aby

- smazal externí downloadové odkazy na soubory ve svém úložišti poté, co se o jejich existenci dozvěděl.

- systematicky vyhledával externí downloadové odkazy obsahující nebo napovídající název chráněného díla, a to formou vyhledávání pomocí aplikací jako jsou Google, Facebook či Twitter.

Přestože se jedná o velmi pozitivní rozhodnutí z pohledu nositelů práv, vrchní zemský soud v Hamburku jako soud odvolací akcentoval odpovědnost Rapidshare za kontrolu externích odkazů narozdíl od rozhodnutí soudu prvního stupně, které Rapidshare ukládalo filtrovat jeho vlastní servery. Odvolací soud zdůvodnil své rozhodnutí tím, že porušení autorského práva (sdělení veřejnosti) nenastane do okamžiku, než je zveřejněn externí odkaz na uložený soubor. Proti rozhodnutí odvolacího soudu podal Rapidshare opravný prostředek k Nejvyššímu soudnímu dvoru SRN.

Sony Music vs. Rapidshare (poskytovatel prostoru)

Další ze sporů se společností Rapidshare rozhodl k žalobě společnosti Sony Music německý vrchní zemský soud v Mnichově jako poslední instance v září 2012. Soud přitom odkázal na právní závěry BGH v kauze Atari vs. Rapidshare. Soud dospěl k závěru, že sama skutečnost, že obchodnímu modelu Rapidshare je inherentní vysoká pravděpodobnost výskytu případů porušení autorského práva, nepostačuje k uložení povinnosti Rapidshare provádět preventivní kontrolu ukládaných souborů či odkazů. Soud nicméně aproboval povinnost provádět preventivní vyhledávání poté, co dojde k upozornění na konkrétní porušení autorských práv. Rapidshare není povinen filtrovat uploadované soubory, neboť upload není bez zveřejnění odkazu považován za sdělení díla veřejnosti. V návaznosti na zjištění odkazů na neoprávněně užitá autorská díla je Rapidshare povinen smazat kopii díla ze svých serverů.

Přestože výše uvedená rozhodnutí týkající se projektu Rapidshare se zaměřují spíše na povinnost kontrolovat externí odkazy na soubory uložené na serverech Rapidshare, v únoru 2010 rozhodl zemský soud v Hamburku, že Rapidshare je povinen aktivně blokovat již samotný upload děl na servery Rapidshare. Stejný soud uložil v roce 2010 v kauze IBM vs. Rapidshare povinnost Rapidshare provádět důkladné a účinné kontroly, zda uživatelé, kteří v minulosti nahráli závadný obsah na servery Rapidshare, neporušují autorská práva opakovaně.

7.7 Odpovědnost „administrátorského kontaktu“

Odpovědnost **Admin C** administrátorského kontaktu domény – Zemský soud v Berlíně ve svém rozsudku ze dne 26. 09. 2005 (Sp. zn. 16 O 718/05) rozhodl, že administrátorský kontakt (osoba uvedená jako administrátor domény) je odpovědný za **spamy** odeslané skrze doménu i jejich obsah. V daném případě jeden podnikatel rozeslal pomocí E-mailu reklamu na automobilová kola. Soud dospěl k názoru, že se jedná o podstatné a nepřijatelné obtěžování a zásah do osobnostních práv, resp. do podnikání příjemce (a to přesto, že se jednalo pouze o jednu e-mailovou zprávu – soud svůj postoj zdůvodnil tím, že všichni odesílatelé spamů by měli nést odpovědnost společně s ohledem na nutnost držet toto chování – spamming - v patřičných mezích).

O jiném případě odpovědnosti administrátorského kontaktu rozhodoval Zemský soud v Hamburku (Rozsudek z 15.3.2007, Sp.zn. 327 O 718/06) ve věci chybějících údajů o webových stránkách.

Podle směrnic vydaných ze strany NIC (organizace odpovědné za přidělování doménových jmen) je totiž osoba uvedená jako administrátorský kontakt (Admin-C) osobou pověřenou činit veškerá rozhodnutí týkající se přiděleného doménového jména. Z tohoto důvodu je na něj tak dle Zemského soudu v Hamburku třeba pohlížet jako na osobu odpovědnou za přidělenou doménu (například též za chybějící kontaktní údaje). Rozhodující pro odpovědnost Admin-C v tomto případě byla skutečnost, že při registraci umožnil, aby byl jako administrátorský kontakt uveden. Skutečnost, že je administrátorským kontaktem tisíců jiných doménových jmen na jeho odpovědnosti nic nemění.

Oproti tomu Zemský soud v Drážďanech posoudil ve svém rozhodnutí ze dne 9.3.2007, Sp.zn. 43 O 128/07 odpovědnost administrátorského kontaktu a odmítl odpovědnost Admin-C za závadný obsah webových stránek porušující pravidla na ochranu nekalé soutěže.

VIII. PRÁVNÍ PROSTŘEDKY OCHRANY

V ústavněprávní rovině je ochrana práv k výsledkům tvůrčí duševní činnosti zakotvena v článku 34 Listiny základních práv a svobod, který ve svém odst. 1 stanoví, že „Práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti jsou chráněna zákonem.“

Autorský zákon upravuje jak soukromoprávní prostředky ochrany autorských práv, tak prostředky veřejnoprávní (správní delikty). Autor nebo osoba, které autor udělil (nebo zákon svěřil) výhradní oprávnění k výkonu práva dílo užit, má právo použít při prosazování svých práv prostředků ochrany definovaných autorským zákonem ve spojení s dalšími normami, zejména s občanským zákoníkem, obchodním zákoníkem, trestním zákonem či normami upravujícími činnost celních orgánů. Právní prostředky ochrany lze z tohoto důvodu rozčlenit na prostředky soukromého práva a prostředky práva veřejného.

8.1. Soukromoprávní prostředky ochrany

Autorský zákon obsahuje podrobný výčet soukromoprávních prostředků ochrany, a to ve svém ustanovení § 40, přičemž soukromoprávní prostředky ochrany jsou dále odkazem v §40 odst. 4 doplněny též možnostmi domáhat se náhrady škody a vydání bezdůvodného obohacení podle zvláštních právních předpisů (občanský zákoník a obchodní zákoník).

Jelikož český autorský zákon je založen na dualistické koncepci autorského práva, rovněž soukromoprávní prostředky ochrany podle autorského zákona směřují jak proti zásahům osobnostních práv autora, tak proti zásahům do autorských práv majetkových. V případě, že **dojde k zásahu do práv autora nebo hrozí-li takový zásah**, je autor oprávněn domáhat se podle § 40 autorského zákona **zejména** (výčet následujících žalobních nároků postiženého autora je demonstrativní):

a) **Určení svého autorství**, přičemž právní nauka dovozuje, že se jedná o nárok speciálně upravený autorským zákonem a nikoliv o určovací žalobu ve smyslu § 80 písm. c) OSŘ,¹⁰⁶ kde je žalobce povinen prokázat naléhavý právní zájem na určení. Zároveň není vyloučeno, aby autor uplatnil svá práva určovací žalobou podle § 80 písm. c) OSŘ, za současného prokázání naléhavého právního zájmu (zde však v prvním stupni bude příslušný okresní soud).

¹⁰⁶ Srov. Rozhodnutí VS Praha 5 Co 42/92 nebo Telec, I., Tůma P.: Autorský zákon Komentář. Praha: C.H.Beck 2007, str. 418

b) **Zákazu ohrožení svého práva**, včetně hrozícího opakování, nebo neoprávněného zásahu do svého práva, zejména zákazu neoprávněné výroby, neoprávněného obchodního odbytu, neoprávněného dovozu nebo vývozu originálu nebo rozmnoženiny či napodobeniny díla, neoprávněného sdělování díla veřejnosti, jakož i neoprávněné propagace, včetně inzerce a jiné reklamy. V případě porušení autorských práv v prostředí Internetu bude zejména připadat v úvahu nárok na zdržení se neoprávněného sdělování díla veřejnosti, přičemž postačí již existence hrozby porušení práva a není nezbytné, aby k porušení autorova práva již došlo. Z povahy zdržovacího nároku vyplývá, že jej již nelze uplatnit v době, kdy již škodlivý stav netrvá. V případě, že k odstranění závadného stavu dojde v průběhu soudního řízení a nehrozí opakování porušení, mělo by být řízení zastaveno, přičemž i v takovém případě náleží žalobci náhrada nákladů řízení (§ 142 a násl., § 146 odst. 2 OSŘ).

c) **Sdělení údajů** o způsobu a rozsahu neoprávněného užití, o původu neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla, o způsobu a rozsahu jejího neoprávněného užití, o její ceně, o ceně služby, která s neoprávněným užitím díla souvisí, a o osobách, které se neoprávněného užití díla účastní, včetně osob, kterým byly předmětné rozmnoženiny či napodobeniny díla určeny za účelem jejich poskytnutí třetí osobě; práva na informace podle tohoto ustanovení se autor může domáhat vůči osobě, která do jeho práva neoprávněně zasáhla nebo je neoprávněně ohrozila, a dále zejména vůči osobě, která

1. má nebo měla v držení neoprávněně zhotovenou rozmnoženinu či napodobeninu díla za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu,

2. využívá nebo využívala za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu službu, která neoprávněně zasahuje nebo zasahovala do práva autora nebo je neoprávněně ohrožuje nebo ohrožovala,

3. poskytuje nebo poskytovala za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu službu užívanou při činnostech, které neoprávněně zasahují do práva autora nebo je neoprávněně ohrožují, anebo

4. byla označena osobou uvedenou v bodě 1, 2 nebo 3 jako osoba, která se účastní pořízení, výroby nebo distribuce rozmnoženiny či napodobeniny díla anebo poskytování služeb, které neoprávněně zasahují do práva autora nebo je neoprávněně ohrožují,

Ustanovení zakládající povinnost ke sdělení údajů je koncipováno v souladu se směrnicí 2004/48/ES o dodržování práv duševního vlastnictví poměrně široce. Rozsah informací, které lze požadovat je zákonem taxativně vymezen, zatímco výčet osob zde uvedených je výčtem příkladným a zahrnuje i osoby, které se na protiprávním jednání podílejí, byť nepřímě. Sdělovací povinnost tak bude zahrnovat zejména poskytovatele internetových služeb (Internet Access-providery), kteří disponují důležitými informacemi, jako jsou IP adresy uživatelů apod. Soud při rozhodování o nároku dle uvedeného ustanovení autorského zákona třetím osobám má diskreční pravomoc, pokud jde o uvážení o odůvodněnosti a přiměřenosti nároku v konkrétním případě.¹⁰⁷

Smyslem tohoto práva je získání informací o původu zboží nebo služeb, kterými jsou porušována práva, o osobách, které se na porušování podílejí, a to k účelu zabránění dalšímu porušování a zjištění informací o rozsahu porušení a odpovědných subjektech. Podle právní nauky lze též dovodit, že informace je povinná osoba povinna sdělit i v případě, že jde o informace, které jsou předmětem obchodního tajemství či jinak soukromoprávně utajovány, čímž však není dotčena povinnost utajovat obsah obchodního tajemství, včetně např. možnosti vyloučit veřejnost z projednávání v rámci soudního řízení podle § 116 odst. 2 OSŘ.¹⁰⁸

Tato široce pojatá zákonná povinnost sdělit údaje však v praxi naráží na nemalá úskalí. Při úmyslném nesdělení údajů lze uvažovat naplnění skutkové podstaty trestného činu nadřování podle § 366 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, prokazování úmyslu je však v individuálních případech nesnadné.

Povinnost sdělit údaje se může dostat do kolize s právem na ochranu osobních údajů. Uvedený střet byl předmětem řízení před Evropským soudním dvorem v kauze *Promusicae*, C-275/04, která je podrobněji popsána níže.

Uplatněním uvedených nároků však není vyloučeno uplatnění obecných procesněprávních povinností občanského soudního řádu, jako povinnost svědčit (§ 126 OSŘ), sdělit informace mající význam pro řízení a rozhodnutí (128 OSŘ) a ediční povinnost (§ 129 odst. 2 OSŘ). Rovněž možnost požadovat informace od celních orgánů a orgánů vykonávajících státní statistickou službu dle § 42 autorského zákona zůstává zachována,

¹⁰⁷ Viz čl. 8 odst. 1 směrnice 2004/48/ES

¹⁰⁸ Srov. *Telec, I., Tůma P.: Autorský zákon Komentář*. Praha: C.H.Beck 2007, str. 419

ovšem s ohledem na zaměření informací podle tohoto ustanovení na okruh hmotných rozmnoženin, nosičů dat či zařízení obcházejících technické prostředky ochrany bude využití tohoto ustanovení pro oblast informačních sítí spíše jen okrajové.

d) Odstranění následků zásahu do práva, zejména

1. stažením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky podle § 43 odst. 2 z obchodování nebo jiného užití,

2. stažením z obchodování a zničením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky podle § 43 odst. 2,

3. zničením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky podle § 43 odst. 2,

4. zničením nebo odstraněním materiálů a nástrojů použitých výlučně nebo převážně k výrobě neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky podle § 43 odst. 2.

Uvedený nárok směřuje k odstranění důsledků porušení a obnovení právního stavu před zásahem do autorského práva, popř. jeho ohrožením. Odstranění se lze domáhat, pokud následky zásahu do práva trvají, přestože samotné jednání porušení již netrvá. Jedná se o demonstrativní výčet a v prostředí informačních sítí lze uvažovat například o nároku na odstranění dat umístěných na serverech či počítačích v decentralizovaných typech informačních sítí. Opatření podle tohoto odstavce 1 písm. d) musí být přiměřené závažnosti porušení práva a musí být přihlédnuto k zájmům třetích osob, zejména spotřebitelů a osob jednajících v dobré víře.

e) Poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu, zejména

1. omluvou,

2. zadostiučiněním v penězích, pokud by se přiznání jiného zadostiučinění nejevilo postačujícím; výši peněžitého zadostiučinění určí soud, který přihlédne zejména k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k zásahu do práva došlo; tím není vyloučena dohoda o narovnání.

Určitou formou zadostiučinění autora, jehož návrhu bylo vyhověno, je i separátní nárok podle ustanovení § 40 odst. 3 AZ uveřejnit rozsudek na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl.

Práv na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění náleží nositeli v případě, že neoprávněným zásahem mu vznikla anebo hrozila újma nemajetkové povahy. Přiměřené zadostiučinění (satisfakce) nesupluje nároky na náhradu škody, neboť to jsou nároky povahy majetkové. Účelem zadostiučinění není reparace následků nýbrž satisfakce za nemajetkovou újmu, kterou autor musel proti své vůli v důsledku neoprávněného zásahu strpět. Nemajetková újma může spočívat například poškození pověsti autora, ale i v jeho psychickém traumatu, obavách ze ztráty zákazníků apod. Důkazem o její existenci však může být i její projev ve sféře majetkové (nižší poptávka po užití díla). Základní formou zadostiučinění je omluva autorovi, ale může se jednat též o jiné formy jako například nepeněžité plnění autorovi. Teprve, pokud je nemajetková újma vzniklá v důsledku porušení autorského práva tak závažná, že jiné prostředky ochrany práv nejsou k jejímu odčinění dostačující, nastupuje peněžité zadostiučinění.¹⁰⁹ Při rozhodování o nároku na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění je třeba dbát, aby žalobci byla vyrovnána újma v rovině morální a aby se nejednalo o odvetu či šikanu žalovaného.

f) **Zákazu poskytování služby**, kterou využívají třetí osoby k porušování nebo ohrožování práva autora.

Zákaz poskytování služby je speciálním ustanovením zdržovacího typu, vyplývajícím ze směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů práva autorského a práv s ním souvisejících v Informační společnosti. Tento specifický nárok směřuje vůči osobám (poskytovatelům služby), na porušení či ohrožení práva nutně přímo neparticipujícím, které jsou prostředníky (Intermediaries, Mittelpersonen) zásahu třetích osob. Vznik povinnosti těchto poskytovatelů služby je zde proto vázán na prokázání primární odpovědnosti porušitelů využívajících služby. Poskytovatelem služby bude zejména poskytovatel služby informační společnosti (viz odstavec 59 recitálu směrnice 2001/29/ES), nicméně autorský zákon (ani citovaná směrnice) okruh povinných osob přímo neomezuje, když se uvedená povinnost bude vztahovat na poskytovatele jakékoliv služby. Ze tedy uvažovat aplikaci uvedeného ustanovení na příklad na provozovatele webových stránek obsahujících torrentové odkazy, provozovatele peer-to-peer služeb, ale i poskytovatele kopírovacích služeb či dopravce.

¹⁰⁹ Srov. též rozhodnutí MS v Praze, 7 C 138/89 (Intelektuální vlastnictví a hospodářská soutěž, 1996/1)

V každém jednotlivém případě je však třeba důkladně posoudit, jaký je stupeň příčinné souvislosti mezi poskytováním služby a závadným jednáním třetích osob a dále přiměřenost nároku ve vztahu ke vzniklé újmě.

Zdržovací nárok podle § 40 odst. 1 písm. f) není nijak dotčen právní úpravou zákona č. 480/2004 Sb. o některých službách v informační společnosti, který v obecné rovině upravuje otázku odpovědnosti poskytovatelů informačních služeb a její omezení.

8.1.1. Náhrada škody a vydání bezdůvodného obohacení

Bezpochyby nejčastěji uplatňovaným nárokem je nárok na náhradu škody a na vydání bezdůvodného obohacení. Autor nebo nositel práv se uvedených nároků mohou domáhat podle zvláštních právních předpisů¹¹⁰, tj. podle předpisů práva občanského. Autorský zákon výslovně upravuje možný souběh shora vyjmenovaných nároků dle autorského zákona a nároku na náhradu škody či bezdůvodné obohacení. Navíc oproti obecné právní úpravě náhrady škody a bezdůvodného obohacení autorský zákon stanoví zvláštní pravidla pro určení rozsahu odpovědnosti. Místo skutečně ušlého zisku se tak autor může domáhat náhrady ušlého zisku ve výši odměny, která by byla obvyklá za získání takové licence v době neoprávněného nakládání s dílem. V případě nároku na vydání bezdůvodného obohacení vzniklého na straně toho, kdo neoprávněně nakládal s dílem, aniž by k tomu získal potřebnou licenci, stanoví autorský zákon, že se lze domáhat bezdůvodného obohacení ve výši, jež činí dvojnásobek odměny, která by byla za získání takové licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem.

Pro uplatňování nároku na náhradu škody se použijí ustanovení § 420 a násl. ObčZ. Na rozdíl od objektivní odpovědnosti za porušení autorského práva a oproti odpovědnosti za bezdůvodné obohacení, se jedná o odpovědnost založenou na principu zavinění (z nedbalosti či úmyslné). Poškozený má nárok na náhradu skutečné škody (například poškození hmotného substrátu, do něž je autorské dílo vtěleno) a ušlého zisku, který může spočívat v tom, že autor v důsledku protiprávního jednání třetí osoby nemohl dílo užít nebo souhlas k užítí udělit jiné osobě.

Náhrada autorovi od osoby, která neoprávněně užila jeho autorské dílo, je náhradou bezdůvodného obohacení a nikoliv náhradou škody (ušlého zisku).¹¹¹ Tato skutečnost

¹¹⁰ Viz ustanovení § 40 odst. 4 AZ

¹¹¹ srov. např. NS Tz 124/2004 a NS 5 Tdo 160/2005

samozřejmě významně ovlivňuje procesní postavení nositelů práv v trestním řízení (viz níže). Ve smyslu § 451 odst. 2 ObčZ se jedná zpravidla o plnění bez právního důvodu (autor neudělil svolení k užití a k užití nebyl dán ani jiný právní důvod – např. zákonná licence). Může se jednat též o plnění z právního důvodu, který později odpadl. V prostředí informačních sítí se lze s takovým následným neoprávněným užitím setkat např. po vypršení zkušební (trial) verze počítačového programu. Při uplatňování nároku na vydání bezdůvodného obohacení není třeba dokazovat zavinění neoprávněného uživatele. Bezdůvodné obohacení může představovat jak hodnotu, kterou by neoprávněný uživatel býval byl povinen zaplatit autorovi za udělení licence, tak hodnotu, kterou neoprávněně získal tím, že udělil třetí osobě licenci k dílu, jehož autorem nebyl. Autorský zákon posouvá stanovením výše bezdůvodného obohacení na dvojnásobek obvyklé licenční odměny povahu institutu bezdůvodného obohacení z tradiční roviny restituční do roviny sankční (neoprávněný uživatel platí více, než o kolik se obohatil).

Právo na náhradu škody a na vydání bezdůvodného obohacení se **promlčuje** ve lhůtách vyplývajících z ustanovení občanským zákoníkem, a to v subjektivní lhůtě 2 roky, objektivní lhůtě 3 roky, popř. 10 let (u úmyslné škody a bezdůvodného obohacení). V případě obchodních závazkových vztahů (např. je-li neoprávněným uživatelem podnikatel a výhradním nositelem majetkových práv autorských také podnikatel ve smyslu obchodního zákoníku), uplatní se pro nároky na náhradu škody a na vydání bezdůvodného obohacení promlčecí lhůty upravené obchodním zákoníkem, tj. čtyři roky, resp. desetiletá objektivní lhůta u náhrady škody.

Oproti tomu autorské právo a nároky vyplývající z jeho osobnostní povahy se **nepromlčují**, což platí i o nároku na přiměřené zadostiučinění v nepeněžité formě. Nárok na peněžité zadostiučinění se však promlčuje, přestože i v tomto případě jde o satisfakci v oblasti nemateriálních práv (postihující újmu nemajetkové povahy). Její vyjádření peněžním ekvivalentem totiž způsobuje, že jde o osobní právo majetkové povahy.¹¹²

K projednání soukromoprávních nároků ve sporech vyplývajících z autorského zákona jsou **věcně příslušné krajské soudy**. Ve sporech, které však nejsou přímým nárokem z porušení či ohrožení autorského práva (např. poškození hmotného nosiče nebo nároky z peněžitého plnění licenčních smluv), budou věcně příslušné soudy okresní (nebude-li se

¹¹² srov. např. 30 Cdo 410/2007; opačný zřejmě již překonaný názor pak viz např. Telec, I., Tůma P.: Autorský zákon Komentář. Praha: C.H.Beck 2007, str. 430

jednat o spory z obchodních závazkových vztahů s předmětem sporu přesahujícím částku 100.000,- Kč)¹¹³.

Jak již bylo uvedeno, některých shora uvedených nároků se může domáhat též osoba, které autor udělí výhradní oprávnění k výkonu práva dílo užít, nebo osoba, které je takové oprávnění nebo výkon majetkových práv k dílu svěřen ze zákona (např. zaměstnavatel u zaměstnaneckých děl, objednatel u počítačových programů, databází a kartografických děl či osoba vedoucí kolektiv u děl kolektivních). Tyto osoby se mohou domáhat nároku záporního (§ 40 odst. 1 písm. b)), sdělení údajů (§ 40 odst. 1 písm. c)), odstranění následků zásahu (§ 40 odst. 1 písm. d)), uveřejnění rozsudku (§ 40 odst. 3), náhrady škody a vydání bezdůvodného obohacení (§ 40 odst. 4).

Právo autora domáhat se ostatních nároků zůstává nedotčeno a může se tedy domáhat určení svého autorství (§ 40 odst. 1 písm. a)), náhrady nemajetkové újmy (§ 40 odst. 1 písm. e)), zákazu poskytování služby (§ 40 odst. 1 písm. f)), uveřejnění rozsudku (§ 40 odst. 3) a jiných nároků autorským zákonem nevyjmenovaných. Vyloučení možnosti nabyvatele výhradní licence domáhat se zákazu poskytování služby, kterou využívají třetí osoby k porušování nebo ohrožování práva autora podle § 40 odst. 1 písm. f) AZ je poněkud nesystematické a ne zcela eurokonformní. Směrnice 2004/48/ES o dodržování práv duševního vlastnictví stanoví ve svém recitálu 18), že osobami oprávněnými požadovat použití těchto řízení, postupů a nápravných opatření by neměli být pouze nositelé práv, ale také osoby, které mají na věci přímý zájem a odpovídající právní postavení, pokud je to povoleno platným právem a v souladu s ním. Článek 4 dále stanoví, že členské státy uznávají jako osoby oprávněné žádat o použití opatření, řízení a nápravných opatření uvedených ve směrnici vedle nositelů práv duševního vlastnictví též všechny ostatní osoby oprávněné užívat tato práva, zejména držitele licence, v rozsahu povoleném použitelným právem a v souladu s tímto právem.

8.2. Veřejnoprávní prostředky ochrany

Z rozhodovací praxe Ústavního soudu České republiky vyplývá, že proti jednáním porušujícím práva vyplývající z občanskoprávních předpisů je v první řadě zasahovat prostředky soukromého práva podle zásady *vigilantibus iura*. Při nedostatečnosti

¹¹³ srov. § 9 odst. 2 písm. b) OSŘ a § 9 odst. 3 písm. r) OSŘ

prostředků soukromého práva mají být použity sankce správní a teprve na posledním místě postih trestněprávní, neboť platí princip subsidiarity trestního postihu.

8.2.1. Právo na informace od orgánů státní správy

Autorský zákon přiznává autorovi právo požadovat od celních orgánů a orgánů vykonávajících státní statistickou službu informace o obsahu a rozsahu dovozu nebo přijetí a vývozu nebo odeslání zboží, které

a) je rozmnoženinou jeho díla nebo zvukovým, zvukově obrazovým nebo jiným záznamem takového díla,

b) má k pořízení takové rozmnoženiny sloužit jako nosič (nenahraný nosič),

c) je přístrojem k zhotovení zvukových, zvukově obrazových nebo jiných záznamů nebo tiskové rozmnoženiny, anebo

d) je zařízením, výrobkem nebo součástíkou podle § 43 odst. 2 (tj. zařízením, výrobkem nebo součástíkou sloužícím k obcházení účinných technických prostředků ochrany),

a nahlížet do celních a statistických dokumentů v rozsahu nezbytném k tomu, aby zjistil, zda dovoz nebo přijetí takového zboží k užití na území celé České republiky jsou oprávněné podle tohoto zákona, nebo aby zjistil údaje rozhodné pro uplatnění práv z tohoto zákona vyplývajících.

Okruh osob oprávněných tyto informace požadovat se shoduje s okruhem osob oprávněných uplatňovat soukromoprávní nároky podle ustanovení § 41 AZ a spadají sem příslušný kolektivní správce, jakož i právnická osoba oprávněná hájit zájmy autorů, nebo osoby, kterým ze zákona přísluší oprávnění k výkonu majetkových práv k dílu (§ 58) nebo ze smlouvy výhradní oprávnění.

Zjištění informace o dovozu nebo vývozu nemá v případě neoprávněného užití autorských děl v informačních sítích z povahy věci podstatný význam. Mohlo by se jednat například o údaje o nosičích dat a zařízeních využívaných k neoprávněnému sdělování veřejnosti, takové nosiče a zařízení však zpravidla v okamžiku dovozu či vývozu nebudou vykazovat

žádné odlišnosti od nosičů či zařízení, která k porušení práv využívána nejsou. Nicméně údaje rozhodné pro uplatnění práv vyplývajících z autorského zákona mohou být i jiné povahy (IP adresy porušitelů či jiné údaje sloužící k identifikaci osob).

8.2.2. Zajištění věcí celním úřadem

Autorský zákon dává v ustanovení § 42a AZ celním úřadům možnost v rámci výkonu dohledu a kontroly podle zákona o Celní správě¹¹⁴ zajistit věc, u které má podezření, že její držitel neoprávněně zasahuje do práva autorského. Doba zajištění věci je zákonem stanovena na jeden měsíc s tím, že tato doba může být zajištěna, pokud byl ve vztahu k zajištěné věci podán návrh na vydání předběžného opatření nebo uplatněn nárok podle autorského zákona, o kterých dosud nebylo rozhodnuto. Proti rozhodnutí o zajištění věci se nelze odvolat.

Uvedená pravomoc celních orgánů zajistit z cizího či vlastního podnětu věc, je formou předběžného zajištění důkazu pro navazující civilní řízení. Možnost zajistit věc podle § 42a AZ je aplikovatelná též na věci ve volném oběhu v rámci Evropského Společenství na rozdíl od oprávnění vyplývajících ze zákona č. 191/1999 Sb., o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví, která se vztahují na věci nepropuštěné do volného oběhu v rámci Společenství¹¹⁵.

Je otázkou, zda uvedené veřejnoprávní oprávnění mohou celní orgány aplikovat též např. na nosiče dat, kde jsou umístěny elektronické rozmnoženiny autorských děl či na technické prostředky, které jsou porušiteli práv využívány k neoprávněnému sdělování veřejnosti.

Po zajištění věci je celní orgán povinen bezodkladně oznámit zajištění věci autorovi, příslušnému kolektivnímu správci, právnické osobě oprávněné hájit zájmy autorů nebo osobám, kterým ze zákona přísluší oprávnění k výkonu majetkových práv k dílu.

Jestliže autor, kolektivní správce, právnická osoba oprávněná hájit zájmy autorů nebo osoba, které ze zákona přísluší oprávnění k výkonu majetkových práv k dílu, nesdělí celnímu úřadu nejpozději do 15 pracovních dnů ode dne doručení oznámení o zajištění

¹¹⁴ Zákon č. 185/2004 Sb., o Celní správě České republiky

¹¹⁵ Obdobně též Nařízení Rady (ES) č. 1383/2003 o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví a o opatřeních, která mají být přijata proti zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo.

věci, zda hodlá uplatnit nárok na ochranu práva autorského u soudu, vrátí celní úřad zajištěné věci osobě, které byly zajištěny; tato osoba nemá nárok na náhradu majetkové újmy od státu.

Pokud soud rozhodne pravomocně, že bylo neoprávněně zasaženo do práva autorského, předá celní úřad zajištěné věci osobě, která uplatnila nárok na ochranu práva autorského u soudu, a učiní o tom záznam do spisu. Veškeré náklady spojené se zajištěním, uskladněním a předáním zajištěného zboží je povinna uhradit osoba, které byly věci zajištěny. Jedná se o správní rozhodnutí, proti němuž nemá odvolán odkladný účinek a jehož výkon se řídí zákonem č. 337/1992 Sb. o správě daní a poplatků.

8.2.3. Přestupky a správní delikty

Protiprávní jednání spočívající v neoprávněném zásahu do autorského práva může naplnit znaky skutkové podstaty přestupku, popř. správního deliktu. Skutkové podstaty přestupku na úseku autorského práva a práv souvisejících jsou uvedeny v ustanovení § 105a AZ a správních deliktů právnických osob v § 105b AZ. Skutkové podstaty přestupků se týkají fyzických osob (vč. fyzických osob jednajících jménem právnické osoby¹¹⁶) a správní delikty se týkají osob právnických.

Skutkové podstaty přestupků a správních deliktů se neliší, jedná se o následující skutkové podstaty:

- a) neoprávněné užití autorského díla, uměleckého výkonu, zvukového či zvukově obrazového záznamu, rozhlasového nebo televizního vysílání či databáze;
- b) neoprávněný zásah do autorského práva spočívající v obcházení technických prostředků ochrany nebo výroba, dovoz, příjem, rozšiřování, prodej, pronájem, propagace prodeje či pronájmu a držení k obchodním účelům zařízení, výrobků, součástí či služeb, jejichž smyslem je obcházení technických prostředků ochrany;
- c) nesplnění oznamovací povinnosti obchodníka, který se účastní prodeje originálu uměleckého díla, kolektivnímu správci se specifikací prodávaných originálů a uvedením prodejní ceny za účelem stanovení odměny za opětovný prodej originálu uměleckého díla.

¹¹⁶ Srov. Ustanovení § 6 Přestupkového zákona

U přestupků podle § 105a AZ se vyžaduje zavinění, postačí nedbalost nevědomá. Příprava, pokus, organizátorství, návod či pomoc postihovány nejsou. U správních deliktů podle § 105b AZ se zavinění nevyžaduje, v ustanovení § 105c odst. 1 jsou nicméně uvedeny některé liberační důvody.

Přestupky a správní delikty projednávají v prvním stupni obecní úřady s rozšířenou působností, v jejichž obvodu byl přestupek nebo správní delikt spáchán. Na řízení o přestupcích se uplatní zákon č. 200/1990 Sb. o přestupcích a tedy též prekluzivní lhůta pro projednání přestupku do 1 roku od jeho spáchání. U správních deliktů pak za použití správního řádu (500/2004 Sb.) platí, že odpovědnost právnické osoby za správní delikt zaniká, jestliže správní orgán o něm nezahájil řízení do 1 roku ode dne, kdy se o něm dozvěděl, nejpozději však do 3 ode dne, kdy byl spáchán.

Jak v případě rozhodnutí o přestupku, tak v případě rozhodnutí o jiném správním deliktu, se jedná o rozhodnutí, jímž je vázán soud v občanském soudním řízení o nárocích z porušení nebo ohrožení autorského práva a práv souvisejících.

Na rozdíl od přestupkového řízení v řízení o správním deliktu není možné jako adhezni nárok projednat nárok na náhradu škody vzniklé v souvislosti se spácháním správního deliktu.

Sankce za přestupky a správní delikty spočívají v pokutách odstupňovaných dle jednotlivých skutkových podstat na pokutu do 50.000,- Kč (skutková podstata výše ad a)), do 100.000,- Kč (skutková podstata výše ad b)) a pokutu do 150.000,- Kč. Výše zákonem stanovené sankce jsou tedy stejné pro fyzické i právnické osoby a případná diferenciaci s ohledem na porušující subjekt, jeho majetkové poměry a okolnosti případu je prováděna v rámci diskreční pravomoci orgánu ukládajícího sankci.

Poněkud citelnější sankce jsou obsaženy v **zákoně č. 191/1999 Sb., o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví.**

Podle tohoto zákona jsou jako přestupek (u fyzických osob) a správní delikt (u právnických osob) považovány následující skutky kdy, fyzická nebo právnická osoba:

- a) podá celní prohlášení na propuštění zboží, kterým jsou porušena práva k duševnímu vlastnictví, do volného oběhu, režimu vývozu nebo režimu s podmíněným osvobozením od cla,
- b) podá žádost na propuštění zboží, kterým jsou porušena práva k duševnímu vlastnictví, ke zpětnému vývozu nebo požádá o jeho umístění do svobodného pásma nebo svobodného skladu,
- c) přepraví na celní území Evropské unie, vlastní, drží, skladuje nebo prodává na území České republiky zboží, kterým jsou porušena práva k duševnímu vlastnictví, které uniklo celnímu dohledu nebo
- d) jako osoba, které bylo celním úřadem ponecháno zadržené zboží, ohledně něhož je podezření, že jím došlo k porušení práv k duševnímu vlastnictví, toto zboží používá, zcizí nebo s ním jiným způsobem nakládá.

Ohledně právnických osob je navíc do právní úpravy zákona začleněna skutková podstata správního deliktu, kdy právnická osoba jako přejímající organizace nesplní po bezúplatném převodu padělků některou z povinností podle § 14b odst. 3 zákona, tj. např. přijetí opatření k zabránění zneužití padělků a jejich opětovnému uvedení do obchodního styku, zajištění odstranění ochranných známek a zničení odstraněných ochranných známek, nebo evidence a archivace dokladů o převzetí padělků a způsobu, jak s nimi bylo naloženo.

Za uvedené přestupky a správní delikty lze ukládat pokuty, dle jednotlivých přestupků ve výši do 100 000 Kč, do 1 000 000 Kč a u většího rozsahu porušení (dle celní či statistické hodnoty zboží) u některých přestupků a deliktů až do 20 000 000 Kč. Mimo peněžitých sankcí je možné uložit též propadnutí zboží či jeho zabránění.

8.2.4. Trestný čin

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále také jen „**trestní zákoník**“ nebo „**TZ**“) zavedl tzv. formální pojetí trestného činu, kdy na rozdíl od původní formálně-materiální právní úpravy trestního zákona z roku 1961 není společenská nebezpečnost podmínkou trestnosti.

Oproti tomu jsou podle trestního zákona stíhána jen taková jednání pachatelů, která jsou společensky škodlivá, a trestní odpovědnost přichází v úvahu jen jako ultima ratio, kde nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.

Trestného činu porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 270 TZ se dopustí ten, „*kdo neoprávněně zasáhne nikoli nepatrně do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi*“.

Za spáchání takového trestného činu lze pachatele potrestat odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty. V případě, že skutek neoprávněného zásahu vykazuje znaky obchodní činnosti nebo jiného podnikání, popř. získá-li takovým činem pachatel pro sebe nebo pro jiného značný prospěch (nad 500 tis. Kč) nebo způsobí-li tím jinému značnou škodu (nad 500 tis. Kč) nebo dopustí-li se takového činu ve značném rozsahu, pak lze udělit trest odnětí svobody na šest měsíců až pět let, peněžitý trest nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty. Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán, půjde-li o velký rozsah (nad 5 mil. Kč) škody, získaného prospěchu nebo o spáchání trestného činu ve velkém rozsahu.

Subjektivní stránka trestného činu podle § 270 TZ představuje úmysl, který musí zahrnovat i znak „neoprávněnosti“, jinými slovy, pachatel si je vědom toho, že jeho zásah do chráněných práv je neoprávněný. Není vyloučeno, aby se pachatel tímž skutkem dopustil zároveň v jednočinném souběhu i trestného činu neoprávněného podnikání.

Jiného trestného činu se může v souvislosti s neoprávněným zásahem do autorských práv dopustit též jiná osoba. Například nesdělí-li povinná osoba úmyslně údaje podle § 40 odst. 1 písm. c) AZ, může naplnit znaky skutkové podstaty trestného činu nadřezování (jako formy trestné součinnosti) podle § 366 TZ.

Nositelé práv se v trestním řízení zpravidla ocitají v postavení poškozeného se všemi procesními právy vyplývajícími z ustanovení § 43 a násl. zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu. Mohou tak například právo činit návrh na doplnění dokazování, nahlížet do spisů, zúčastnit se sjednávání dohody o vině a trestu, zúčastnit se hlavního líčení a veřejného zasedání konaného o odvolání nebo o schválení dohody o vině a trestu a před skončením řízení se k věci vyjádřit. Své nároky na náhradu škody musí jako adhezní nárok uplatnit

nejpozději u hlavního líčení před zahájením dokazování a z návrhu musí být patrné, z jakých důvodů a v jaké výši nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení poškozený uplatňuje.

8.3. Střet práva na ochranu osobních údajů a práva duševního vlastnictví

8.3.1 Kauza Promusicae

Střetem práva na ochranu osobních údajů a práv duševního vlastnictví se na úrovni komunitárního práva ve své rozhodovací praxi zabýval Evropský soudní dvůr, v rozhodnutí C-275/04, ze dne 29. 1. 2008, ve věci Promusicae.

Promusicae je nezisková společnost, která sdružuje producenty a vydavatele hudebních a audiovizuálních nahrávek. Promusicae podala u obchodního soudu v Madridu návrh na přijetí předběžného opatření vůči společnosti Telefonica, na základě kterého by této společnosti bylo nařízeno, aby Promusicae a jejím členům **zpřístupnila IP adresy osob, kterým Telefonica dodávala služby internetového připojení, a dále informace o datech přístupu těchto osob k její chráněným dílům.** Podle Promusicae tyto osoby užívaly programu KaZaA, fungujícího na principu propojení P2P k výměně a sdílení hudebních záznamů, jejichž autorská práva vykonává Promusicae. Promusicae se domnívala, že uživatelé programu KaZaA se měli dopouštět nekalé soutěže a porušení autorských a průmyslových práv. Madridský soud nařídil Telefonice data zveřejnit. Telefonica se odvolala s tím, že zmíněná data mohou být podle španělské legislativy poskytnuta pouze v případě trestního řízení anebo v zájmu ochrany národní bezpečnosti a obrany. Dle jejího tvrzení se tak daná právní úprava nemůže vztahovat na civilní řízení. Promusicae naopak tvrdila, že národní předpisy musejí být vykládány v souladu s komunitárními směrnici v oblasti informační společnosti¹¹⁷ a ochrany autorských práv a osobních údajů¹¹⁸.

V předmětné věci položil Madridský obchodní soud Evropskému soudnímu dvoru **předběžnou otázku, zda je v souladu s komunitárním právem, a to zejména s jeho směrnicemi 2000/31, 2001/29 a 2004/48, taková národní úprava, která omezuje povinnost operátora datové sítě zveřejnit či poskytnout třetí osobě data osob, které jeho**

¹¹⁷ 2000/31/ES

¹¹⁸ 2001/29/ES

služeb využívají (k výměně hudebních a audiovizuálních děl po internetu), pouze na případy, kdy jde o zachování národní bezpečnosti anebo o situace trestního řízení.

Komunitární právo má autonomní úpravu otázek ochrany dat a autorských práv. Na mezinárodní úrovni jsou tyto otázky upraveny v Marakešské dohodě Světové obchodní organizace (WTO) o aspektech průmyslového vlastnictví (1994), jejíž článek 41 odst. 2 stanoví že, smluvní strany jsou povinny přijmout postupy, které zajistí, že v případě porušení průmyslových práv jedince se mu dostane náležitá právní ochrana, a to včetně přístupu k předběžným opatřením, která zabrání dalšímu nárůstu jemu vzniklé škody. Článek 47 pak dále stanovuje, že členské státy mohou ve svých národních právních řádech zavést povinnost subjektu, který je zpracovatelem osobních dat v rámci průmyslových práv, poskytnout oprávněnému z těchto práv informace o třetích osobách, které se podílejí na distribuci zboží a služeb, na které tato práva dopadají. Dle konstantní judikatury ESD nemají normy práva Světové obchodní organizace v komunitárním právu přímou účinnost, a jsou vynutitelné pouze v případě, kdy na ně komunitární právní norma přímo odkazuje¹¹⁹ anebo, kdy je takováto norma transponována do komunitárního práva. To byl případ Marakešské úmluvy, která byla do komunitárního práva přijata rozhodnutím č. 94/800. Je tak indikátorem pro následnou komunitární normotvorbu. Zmíněné základní pravidlo, vycházející z mezinárodního práva je velmi vágní a nespecifikuje podmínky, za kterých je osoba poskytující zboží anebo službu, na kterou dopadají průmyslová práva třetí osoby, povinna zveřejnit data třetích osob. Za tímto účelem přijalo Evropské společenství tři výše zmíněné směrnice z oblasti práva duševního vlastnictví.

Směrnice 2000/31/ES

Základním principem směrnice 2001/31/ES o elektronickém obchodu je přispět k volnému pohybu na komunitárním trhu sbližováním národních předpisů zejména v oblasti elektronických a informačních komunikací. Jedním z důležitých procesních nástrojů upravených touto směrnicí je zakotvení povinnosti členských států zajistit řádný přístup k účinným opravným prostředkům osobám, které jsou v důsledku používání služeb elektronických a informačních komunikací poškozeny¹²⁰.

Členské státy nejsou oprávněny uložit svým subjektům obecnou povinnost dohlížet na obsah informací, které přenášejí anebo skladují, ani jim uložit v těchto informacích

¹¹⁹ Rozhodnutí ESD C-69/89 Nakajima a 70/87 Fediol

¹²⁰ Srov. zejména čl. 15 směrnice o elektronickém obchodu

aktivně vyhledávat ty, které by poukazovaly na protiprávní aktivity beneficentů jejich služeb (článek 15 odst. 1). Povinnost vyhledávat takové aktivity leží na příslušných úřadech členských států. Pouze v případě jejich žádosti na základě podezření, že by k takovým činům mohlo docházet, jsou poskytovatelé elektronických informačních služeb povinni informace, které přenášejí anebo skladují, těmto úřadům poskytnout. Směrnice 2000/31 tedy ukládá členským státům přijmout taková opatření, která zajistí prevenci a případný následný postih porušení práv duševního, zejména průmyslového vlastnictví (článek 18). Směrnice však blíže nespecifikuje jednání, které by založilo povinnost poskytnout informace o jeho původcích.

Směrnice 2001/29/ES

Směrnice 2001/29/ES o harmonizaci některých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti stanoví povinnost členských států zavést ve prospěch subjektů postižených na svých autorských (a jim příbuzných) právech účinné nápravné prostředky. Dále ukládá státům ES povinnost přijmout sankce v případě, že k porušování autorského práva dochází. Směrnice výslovně uvádí žalobu na náhradu škody a žádost o vydání soudního zákazu k zabránění dalšímu zneužívání autorských práv osobou, které nakládání s nimi v daném případě nepřísluší. Možnost vydání zákazu mají členské státy zajistit též ve vztahu ke zprostředkovatelům, jejichž služby jsou třetí stranou využívány k porušování autorského práva nebo práv s ním souvisejících (článek 8).

Směrnice 2004/48/ES

Směrnice 2004/48/ES o dodržování práv duševního vlastnictví se netýká těch aspektů duševního vlastnictví, které jsou upraveny směrnicí 2000/31 o elektronickém obchodu, ani povinností, které členským státům vyplývají z ustanovení mezinárodních smluv, a to zejména ze zmíněné Marakešské úmluvy o ochraně duševního vlastnictví. Základní pravidla, která mají vliv na posuzovaný případ, stanovuje článek 3 Směrnice, který říká, že postupy a opatření, které mají chránit práva duševního vlastnictví, musejí dodržovat zásadu spravedlnosti a rovnosti, nesmějí být zbytečně komplexní a nákladné a ani nesmějí vést k neodůvodnitelným prodlením. To znamená, že státy musí zajistit, aby se každý, jehož práva vyplývající z duševního vlastnictví by mohla být, či dokonce byla ohrožena anebo poškozena, mohl domáhat jejich ochrany postupem, který mu bude srozumitelný a jehož nákladnost bude odpovídat nárokovanému výsledku. Tato opatření musí splňovat

standardy efektivit a přiměřenosti (článek 3)¹²¹. Tato opatření nemají dále narušovat legitimní využívání produktů duševního vlastnictví k rozvoji dovoleného obchodu.

Z článku 8 téže směrnice vyplývá povinnost členských států dbát na to, aby jeho soudní instance byly oprávněny v odůvodněných případech **nařídít** porušitelům práv v oblasti duševního vlastnictví anebo jakékoli jiné osobě, která byla přistižena v držení podvrženého zboží či služeb anebo při jejich dodávce v elektronickém smyslu, **poskytnout veškeré informace o jeho původu**. To také osobě podezřelé z protiprávního jednání poskytuje možnost se v rámci probíhajícího řízení vyvinut. Směrnice dále uvádí, které údaje musí konkrétně být zveřejněny¹²². Povinnost informace zveřejnit má být podle Směrnice uložena také jakékoli třetí osobě, která by mohla rozhodnými informacemi disponovat¹²³.

Směrnice dále v odstavci 3 článku 8 stanoví, že právo na informace přiznané podle této směrnice se nedotýká jiných právních předpisů, které

- a) přiznávají nositeli práv práva na získání úplnějších informací;
- b) upravují použití informací poskytnutých na základě článku 8 v občanskoprávním či trestním řízení;
- c) upravují odpovědnost za zneužití práva na informace;
- d) poskytují možnost odepřít poskytnutí informací, které by nutily osobu povinnou poskytnout informaci přiznat svou účast nebo účast svého blízkého příbuzného na porušení práva duševního vlastnictví, nebo
- e) upravují ochranu důvěrnosti informačních zdrojů nebo zpracování osobních údajů.

Vedle směrnic ukládajících členským státům povinnost zajistit účinnou ochranu autorských práv je tak třeba vzít v úvahu komunitární právní úpravu ochrany osobních

¹²¹ Článek 3 Směrnice 2004/48/ES:

1. Členské státy stanoví opatření, řízení a nápravná opatření potřebná k zajištění dodržování práv duševního vlastnictví, na něž se vztahuje tato směrnice. Tato opatření, řízení a nápravná opatření musí být spravedlivá a nestranná a nesmějí být nadměrně složitá nebo nákladná, nesmějí obsahovat nerozumné lhůty ani nesmějí mít za následek bezdůvodná zdržení.

2. Tato opatření, řízení a nápravná opatření musí být rovněž účinná, přiměřená a odrazující a musí být používána způsobem, který zabraňuje vzniku překážek právně dovoleného obchodu a poskytuje záruky proti jejich zneužití.

¹²² Jedná se o jména a adresy výrobců, zpracovatelů, distributorů, dodavatelů a jiných předchozích držitelů zboží nebo služeb, stejně jako velkoobchodníků a maloobchodníků, informace o vyrobeném, zpracovaném, dodaném, přijatém nebo objednaném množství a o ceně za dané zboží či služby.

¹²³ Jde o osoby, které prokazatelně v obchodním měřítku držely zboží porušující právo, užívaly služby porušující právo, poskytovaly služby používané při činnostech porušujících právo, nebo byly označeny těmito osobami za účastníka na výrobě, zpracování, nebo distribuci zboží či poskytování služeb.

údajů a zejména situace, ve kterých je možné zákaz jejich volného poskytování z legitimních důvodů překročit.

Těmito otázkami se zabývá **směrnice 2002/58**. Ta stanovuje členským státům povinnost zaručit důvěrnost informací, které proudí veřejnými sítěmi, jako je Internet. Tato opatření mají spočívat zejména v tom, že osoby s výjimkou uživatelů nemohou nijak využívat ani zasahovat do informačních toků, které jim svým obsahem nejsou určeny. Základní povinností poskytovatelů informačních služeb je tak smazat anebo učinit anonymními taková data, pakliže již dále nejsou potřebná pro provedení jejich přenosu s tím, že s takovými daty může jejich zprostředkovatel dále nakládat pouze po dobu, po kterou jsou nutná pro stanovení výše ceny za jím poskytované služby. Stejně jako právo autorské, ani právo na ochranu osobních údajů není absolutní. Jak bylo řečeno výše, ochrana osobních údajů je prolomena v nezbytné a přiměřené míře za účelem zajištění:

- a) národní bezpečnosti, obrany a veřejné bezpečnosti
- b) pro prevenci, vyšetřování odhalování a stíhání trestných činů nebo neoprávněného použití elektronického komunikačního systému¹²⁴

Z doslovného textu tedy přímo nevyplývá, že by se výjimka z pravidla nezveřejňování vztahovala na soukromoprávní žaloby.

V případě Promusicae je patrný střet mezi dvěma skupinami práv potenciálně proti sobě stojících subjektů. Na jedné straně původci anebo držitelé práv vyplývajících z jejich duševního vlastnictví a na druhé straně osoby, které mají při využívání moderních metod komunikace právo na to, aby jejich vyjádření a obsah posílaných textů zůstaly utajeny. Lze namítat, že později zmíněné osoby vlastním rozhodnutím posílat kanály internetu a jiných multimediálních nástrojů jinému „odcizenou“ výsledky tvůrčí činnosti (hudbu apod.) právo na to, aby byly chráněny, porušují. V jiné pozici jsou však provozovatelé datových služeb, kteří se sami přímého porušení či ohrožení autorských práv nedopustili. Celý případ je tak potřeba vidět ve světle otázky, **zda jsou provozovatelé datových služeb odpovědní za chování osob využívajících jejich služeb a v jakém rozsahu jsou nuceni o nich státním úřadům poskytovat informace** tak, aby na jedné straně neporušili své závazky vůči svým odběratelům, a zároveň splnili povinnosti, které jim plynou z veřejného práva.

¹²⁴ Viz též čl. 15 odst. 1 směrnice 2002/58/ES

Soud se tak musel v kauze zabývat odpovědí na otázky:

1. Zájmy, které skupiny jsou v takové situaci přednější.
2. Zda je třeba výjimky z nezveřejňování osobních údajů ve směrnici 2002/58/ES považovat za taxativní anebo exemplární výčet, který je možné soudním výkladem rozšířit.
3. Posouzením možnosti vzájemné anebo naopak výlučné aplikace několika směrnic, které se střetávají.

Evropský soudní dvůr v kauze *Promusicae* dospěl k názoru, že ochrana práv autorů není absolutní. Výjimky z povinnosti zajistit důvěrnost informací, které proudí veřejnými komunikačními sítěmi, jsou stanoveny ve prospěch osob, které dbají na národní bezpečnost a o obranu, jako jsou orgány činné v trestním řízení, a dále ve prospěch osob, které zajišťují a umožňují transfer dat v sítích elektronických komunikací (ovšem jen po dobu, kdy jsou tyto informace potřebné pro přenos mezi odesílatelem a adresátem). Soud konstatoval, že směrnice 2002/58/ES povoluje tři výjimečné situace zveřejnění informací, konkrétně

- i) zveřejnění informací v rámci národní bezpečnosti,
- ii) v rámci trestního šetření a
- iii) poskytnutí za účelem ochrany práv druhých.

Výjimka vztahující se k ochraně před zásahem do práv druhých je podle ESD natolik obecná, že přímo neukládá členským státům povinnost přijmout v národních právních řádech výjimku z ochrany informací pro případ, že se jeden subjekt domáhá zveřejnění osobních údajů v rámci civilněprávního sporu. To však nebrání, aby členské státy ve svých národních řádech takovou výjimku stanovili též pro případ civilních řízení.

Přestože ESD v rozhodnutí ve věci *Promusicae* upřednostnil ochranu osobních údajů před ochranou autorských práv, když povinnost zveřejnit osobní údaje porušitelů autorských práv vyložil restriktivním způsobem pouze pro případy trestního řízení, nebrání to členským státům, aby ve svých právních řádech upravily povinnost poskytování údajů též pro účely řízení civilního. Tuto skutečnost považují z hlediska vymáhání práv duševního vlastnictví za velmi podstatnou, ať již v rovině aplikace platných právních norem či *de lege ferenda*. Přístup ESD k aplikaci směrnice 2004/48/ES o dodržování práv duševního vlastnictví naznačený v kauze *Promusicae* samozřejmě může v praxi vést též ke snaze získat informace vztahující se k porušování autorských práv v rámci trestního řízení. Do

jaké míry jsou orgány činné v trestním řízení připraveny na případné zvýšené nároky na vyšetřování případů porušení autorských práv, je však otazné.

8.3.2. Svoboda projevu a právo na informace

Článek 17 Listiny základních práv a svobod zakotvuje v ústavněprávní rovině svobodu projevu a právo na informace, tedy právo vyjadřovat názory a svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace, přičemž k omezení těchto práv může dojít jen zákonem za účelem opatření v demokratické společnosti nezbytných pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.

Jak bylo shora popsáno v kapitole týkající se soukromoprávních prostředků ochrany, mohou se nositelé práv domáhat též vůči poskytovatelům služeb zákazu poskytování služby, kterou využívají třetí osoby k porušování nebo ohrožování práva autora (§ 40 odst. 1 písm. f) AZ). Tento nárok přiznaný autorským zákonem lze realizovat například s cílem odstranění či zamezení přístupu k webovým stránkám, kde se nacházejí neoprávněně šířená autorská díla nebo odkazy na ně. Využití těchto nároků však nemusí být příliš efektivní zejména z důvodu, že osoby porušující autorská práva mohou velmi rychle měnit umístění neoprávněně šířených autorských děl. Jiný způsob ochrany práv autorů zvolili například ve Francii, kde soud může přímo uložit sankci zamezení přístupu k Internetu uživateli, který se podílí na porušování autorských práv (například prostřednictvím peer-to-peer sítí).¹²⁵

Kromě sporné efektivity použití možnosti zamezení přístupu k webovým stránkám či k internetovému připojení je v konkrétních případech porušení třeba počítat též s možnou kolizí se základním právem na informace a svobodou projevu. V případném sporu tedy nositel práv může čelit obraně, že ochrana práv autorských či práv souvisejících (tedy zpravidla práv majetkových) nemá mít přednost před jiným ústavně zaručeným právem na informace a svobodou projevu. To však nehrozí v případě zákazu poskytování služby v jednoznačných případech porušování či ohrožování autorských, nýbrž spíše v případech, kdy pro marginální závadný obsah by mělo dojít k zákazu poskytování celé služby, která z převážné části slouží k běžné realizaci svobody projevu či práva na informace.

¹²⁵ více též v článku Mgr. Miroslav Bednář, LL.M., Nové pojetí odpovědnosti uživatelů Internetu dle francouzské právní úpravy, na <http://obcasnepravo.juristic.cz/679679/calnek/obcan5>

IX. VÝCHODISKA ZE STÁVAJÍCÍ SITUACE PORUŠOVÁNÍ AUTORSKÝCH PRÁV V INFORMAČNÍCH SÍTÍCH

9.1. Imunita pro oprávněné subjekty?

S poměrně kontroverzním návrhem směřujícím k potlačení pirátství v P2P sítích vystoupil v červnu 2002 v Kongresu USA demokratický kongresman Howard Berman. Návrh měl poskytnout nositelům autorských práv imunitu (safe harbor) při činnostech jinak nedovolených, jako je pronikání do počítačů uživatelů P2P sítí (self-help hacking) a mazání nedovolených rozmnoženin autorských děl, blokování sítí apod.¹²⁶ Tento návrh však vyvolal vlnu kritiky, neboť imunita by byla poskytována jen podle práva Spojených států, kdežto podle jiných právních řádů by se jednalo o nedovolené jednání.¹²⁷ Tento návrh je třeba považovat za krok spíše politický než praktický. Vyřešení problému pirátství by jako ojedinělá vnitrostátní úprava zřejmě nepřinesl a jeho prosazení ve všech či alespoň většině právních řádů států světa lze považovat za nereálnou.

9.2. Placené internetové archivy

S jistou časovou ztrátou oproti boomu P2P sítí s neoprávněně sdílenými autorskými díly se postupně prosazují i legální placené varianty šíření děl v digitální podobě. Většina těchto placených služeb funguje za využití technologií DRM pro digitální správu práv (viz dále). Po skončení sporu s provozovatelem nejznámější centralizované P2P sítě - společností Napster - byl server Napster přetransformován na placený internetový archiv nabízející za úplatu ke stažení velké množství nahrávek.¹²⁸ Placené internetové archivy (MusicNet, Pressplay, OD2, iTunes, Echo apod.) je třeba považovat za určitou kompromisní variantu. Jejich výhodou oproti stahování děl v rámci P2P sítí může být z pohledu uživatelů především zaručená kvalita stahovaných děl, jež je v prostředí P2P sítí také díky „záškodnické“ činnosti nositelů autorských práv (vypouštění tzv. spoof files) často značně pochybná. Ve spojení s rozumnou cenovou politikou provozovatelů placených internetových archivů by pak tato skutečnost mohla být rozhodným faktorem

¹²⁶ viz “Berman Introduces Bill Immunizing Copyright Owners from Liability for Self-Help Hacking,” Vol 7(30), Electronic Commerce and Law Report, str. 769 (31. července 2002)

¹²⁷ viz Nathan Cochrane, “Copyright Bill Will Create Vigilantes: Critics” The Age, (6. srpna 2002) na <http://www.theage.com.au>

¹²⁸ viz. www.napster.com

pro přechod některých uživatelů P2P sítí k legálnímu způsobu obstarávání si hudebních a audiovizuálních nahrávek prostřednictvím těchto placených archivů.

9.3. Filtrace obsahu

Bylo by však přehnaným optimismem očekávat, že většina subjektů pořizujících si rozmnoženiny chráněných děl projeví ochotu platit za možnost pořídit si kopii nahrávky jejím stažením z Internetu. Sdružení oprávněných subjektů (výrobců záznamů, autorů apod.) proto vytvářejí a zavádějí software k filtraci souborů sdílených uživateli v P2P sítích.

Filtrace obsahu je efektivní především u P2P sítí s centralizovaným způsobem vyhledávání. Základním způsobem filtrace je filtrování souborů podle jejich názvu popřípadě podle klíčového slova. Tento způsob vystopování souborů je tedy založen na stejném principu vyhledávání jako vyhledávání souborů uživateli P2P sítí. Soubory jsou v rámci P2P sítí identifikovatelné především podle svého názvu. Dále je možné využít k hledání tzv. metadat, což jsou další údaje připojené k souboru obsahující například datum a čas vytvoření souboru, název skladby, alba a interpreta, použitou kompresi atd. Vyhledávání podle klíčových slov může však selhat v případech, kdy jsou názvy souborů záměrně pozměňovány, aby nedošlo k jejich odfiltrování. Poněkud erudovanějším způsobem filtrace je porovnávání obsahu souborů s obsahem chráněných děl. Filtrační nástroje založené na této technologii jsou schopné rozpoznat chráněná díla v jednotlivých datových paketech, na které je přenášený soubor rozložen. Ve spolupráci s poskytovatelem připojení je pak možné zabránit přenosu takových souborů. V případě decentralizovaných P2P sítí představuje tento postup jednu z mála možností, jak přenosu souboru zabránit. Nelze ovšem předjímat do jaké míry budou poskytovatelé připojení ochotni při aplikaci filtračních nástrojů s oprávněnými subjekty spolupracovat.

9.4. Technické prostředky ochrany práv a informace o identifikaci práv, Digital Rights Management (DRM)

Technické prostředky jsou v době, kdy díky digitální podobě děl a vzniku globálních informačních sítí je přístup k dílům výrazně usnadněn, velice významným způsobem sloužícím k ochraně a zajištění práv autorů.

9.4.1. Digital Rights Management (DRM)

Jako odměnu za tvůrčí činnost autorů a investice do tvorby autorských děl vložené, poskytuje autorské právo autorům děl výlučné majetkové právo své dílo užít nebo udělit jiné osobě oprávnění k výkonu tohoto práva.¹²⁹ Jiná osoba může bez udělení takového oprávnění dílo užít pouze v zákonem stanovených případech. Autoři udělují obvykle oprávnění k užití díla za úplaty a při stanovení určitých podmínek užití v licenční smlouvě. Tradiční způsoby udělování licencí k užití autorského díla jsou v současnosti ovlivňovány digitální podobou děl a důvěrou oprávněných subjektů v možnosti informačních technologií. Právě využití informačních technologií ke snazšímu a bezpečnému užívání autorských děl je běžně nazýváno anglickým termínem Digital Rights Management (DRM).¹³⁰ Neexistuje pouze jediná definice termínu DRM. Jednotlivé definice se zpravidla liší podle subjektu, který ji podává. Tak např. Electronic Frontier Foundation (EFF)¹³¹ definovala DRM jako technologii zaměřenou na hledání nových způsobů kontroly, pomocí které mohou oprávněné subjekty prosazovat zisky plynoucí z duševního vlastnictví. Americká asociace knihoven zase definovala DRM jako technologii zaměřenou na regulaci přístupu k digitálním dílům, jeho sledování a omezování. Systémy DRM slouží k podpoře zachovávání určitých pravidel při užití chráněných autorských děl vyjádřených v digitální podobě. Jedná se konkrétně například o určení konkrétní osoby oprávněné s dílem nakládat, jakým způsobem (zda může vytvářet kopie díla a v jakém počtu), jak dlouho, na kolika zařízeních, za jakou cenu a zda je oprávněn provádět změny díla. Systémy DRM tak vlastně automatizují proces udělování licence k užití děl vyjádřených digitální (elektronické) podobě a zajišťují, aby licenční podmínky byly dodržovány.

9.4.2. DRM systémy v praxi

DRM je často členěno do dvou separátních funkčních oblastí. Tou první je identifikace a popis práv a omezení vztahujících se k dílům a subjektům zabývajícím se jejich správou (digital rights management - správa digitálních práv). Druhou oblastí je technická realizace používání takových omezení (digital management of rights – digitální správa práv).

¹²⁹ Srov. § 12 českého autorského zákona (č. 121/2000 Sb.)

¹³⁰ Do češtiny možné volně přeložit jako „digitální správa práv“

¹³¹ Organizace podporující svobodu Internetu a Informačních technologií

V současné době se můžeme setkat s používáním DRM systémů v mnoha oblastech zábavního průmyslu, trhu z knihami atd.

9.4.3. DRM v oblasti hudebních děl

V oblasti hudebního průmyslu je používání DRM služeb nejrozšířenější. Za podpory nejvýznamnějších společností v oblasti zábavního průmyslu vznikla celá řada on-line služeb jako třeba služba Rhapsody od společnosti Real Networks. Ideální scénář DRM služby vypadá asi takto: Spotřebitel si doma za poplatek stáhne z Internetu hudební dílo. V rámci licence je mu dovoleno jej poslouchat na jakémkoliv zařízení, které vlastní, po dobu například 12 měsíců. Může rovněž zdarma vytvořit kopii pro deset svých přátel, nicméně takovou kopii je možné bez získání další licence poslechnout již jen jednou.

Služba MusicNet jako produkt společností BMG, Warner Music a EMI umožňuje uživatelům stáhnout si za poplatek hudební nahrávku a uložit si jí na pevný disk popřípadě vypálit na CD. Za poplatek okolo 10 USD měsíčně mohou uživatelé poslouchat neomezené množství nahrávek z on-line katalogu MusicNet. Na podobném principu je založena i služba Pressplay společností Vivendi Universal a Sony. Služba iTunes od společnosti Apple spuštěná na jaře roku 2003 je založena na přehrávači Apple iPod, který uchovává skladby chráněné pomocí DRM stažené do počítače pomocí internetové služby iTunes Music Store. Tato služba zaznamenala veliký úspěch a již v červnu 2003 oznámila společnost Apple více než 5 miliónů prodaných skladeb.

9.4.4. DRM v oblasti audiovizuálních děl

V roce 2002 byla spuštěna služba MovieLink, která umožňuje uživatelům stáhnout si za poplatek na pevný disk svých počítačů film, v němž je vložena DRM technologie. Jakmile je film stažen zůstává na disku použitelný po dobu jednoho měsíce. Pokud je soubor během této expirační doby spuštěn, začne běžet 24 hodinová lhůta, po jejímž uplynutí se soubor stane nepoužitelným.

9.4.5. DRM služby v oblasti literárních děl

Společnost Microsoft vytvořila DRM systém sloužící k ochraně elektronických publikací nazvaný Digital Asset Server. Jejím hlavním konkurentem v této oblasti je společnost Adobe se svým produktem Adobe Content Server. Internetová knihkupectví zavádějí tyto produkty do svých systémů pro distribuci knih v elektronické podobě. DRM

systemy jsou využitelné i v případě elektronických knihoven. Na rozmnoženinu textu vyjádřeného v digitální podobě lze díky technologiím DRM aplikovat různá časová omezení, která zabezpečí, že po uplynutí určité „výpůjční“ doby se rozmnoženina stane nezpůsobitelnou k dalšímu použití. Součástí systému DRM mohou být například i obchodní modely pro poskytování slev na koupi publikace osobě, která si dílo chráněné DRM technologií vypůjčila.

9.4.6. DRM v oblasti software

V této oblasti jsou systémy DRM zaváděny do on-line herních systémů nebo herních konzolí. Společnost Microsoft vložila do svých produktů Xbox game console 128 bitové čipy, které mají zabránit uživatelům konzolí v používání neoprávněných kopií počítačových her a v používání těchto zařízení k jiným účelům. Podobné hardwarové omezení zavedlo Sony do PlayStation 2 společnost Nintendo do svého produktu GameCube. Nicméně rozšíření tzv. mod-čipů, které umožňují tuto ochranu obejít, poněkud snižuje účinek těchto DRM systémů.

9.4.7. Právní úprava DRM

Právní základ pro DRM systémy najdeme v tzv. internetových smlouvách Světové organizace duševního vlastnictví, které byly přijaty na diplomatické konferenci v roce 1996.¹³² Smluvní strany se v nich zavazují „stanovit přiměřenou právní ochranu a účinná právní opatření proti obcházení technických prostředků, jež užívají autoři (nebo výkonní umělci a výrobci zvukových záznamů) v souvislosti s výkonem svých práv podle těchto smluv nebo podle Bernské úmluvy a které omezují nakládání s jejich díly (výkony nebo zvukovými záznamy), k němuž příslušní autoři (výkonní umělci nebo výrobci zvukových záznamů) nedali svolení nebo které není dovoleno zákonem.“ Dále se smluvní strany WCT a WPPT zavazují stanovit přiměřená a účinná opatření proti odstraňování a pozměňování elektronických informací o identifikaci práv a proti vědomému užití děl s odstraněnou či pozměněnou informací o identifikaci práv.¹³³ Rovněž Informační směrnice obsahuje závazek členských států poskytnout přiměřenou právní ochranu proti obcházení

¹³² Smlouva WIPO o právu autorském - WIPO Copyright Treaty (WCT) a smlouva WIPO o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech - WIPO Performances and Phonograms Treaty (WPPT) přijaté na diplomatické konferenci WIPO konané 2. až 20. prosince roku 1996

¹³³ viz Článek 11 a 12 WCT a Článek 18 a 19 WPPT

technických prostředků a ochranu informací o identifikaci práv.¹³⁴ Tato ustanovení se konečně promítají i v našem autorském zákoně v ustanoveních § 43 a § 44 AZ.

Podle ustanovení § 43 AZ:

(1) Do práva autorského neoprávněně zasahuje ten, kdo obchází účinné technické prostředky ochrany práv podle tohoto zákona.

(2) Do práva autorského neoprávněně zasahuje také ten, kdo vyrábí, dováží, přijímá, rozšiřuje, prodává, pronajímá, propaguje prodej nebo pronájem nebo drží k obchodnímu účelu zařízení, výrobky nebo součástky nebo poskytuje služby, které

a) jsou za účelem obcházení účinných technických prostředků nabízeny, propagovány nebo uváděny na trh,

b) mají vedle obcházení účinných technických prostředků jen omezený obchodně významný účel nebo jiné užití, nebo

c) jsou určeny, vyráběny, upravovány nebo prováděny především s cílem umožnit nebo usnadnit obcházení účinných technických prostředků.

Účinnými technickými prostředky se rozumí jakákoli technologie, zařízení nebo součástka, která je při své obvyklé funkci určena k tomu, aby zabraňovala nebo omezovala takové úkony ve vztahu k dílům, ke kterým autor neudělil oprávnění, jestliže užití díla může autor kontrolovat uplatněním kontroly přístupu nebo ochranného procesu jako je šifrování, kódování nebo jiná úprava díla nebo uplatněním kontrolního mechanismu rozmnožování.

Do autorského práva pak dle ustanovení § 44 AZ zasahuje též ten, kdo do bez svolení autora způsobuje, umožňuje, usnadňuje nebo zastírá porušování práva autorského tím, že:

a) odstraňuje nebo mění jakoukoli elektronickou informaci o správě práv k dílu, nebo,

b) rozšiřuje, dováží nebo přijímá za účelem rozšiřování, jakož i vysílá a sděluje veřejnosti díla, u nichž byly informace o správě práv nedovoleně odstraněny nebo pozměněny.

¹³⁴ Kapitola III. články 6 a 7 Směrnice 2001/29/ES

Informací o správě práv k dílu se přitom rozumí jakákoli informace určená autorem, která identifikuje dílo, autora nebo jiného nositele práva, nebo informace o způsobech a podmínkách užití díla a jakákoli čísla nebo kódy, které takovou informaci představují. Totéž platí i pro informaci, která je připojena k rozmnoženině díla nebo se objevuje v souvislosti se sdělováním díla veřejnosti.

Na základě ustanovení § 43 a 44 AZ poskytuje tedy autorský zákon ochranu právům autorů i v případě jiných jednání, než je užití díla. K porušení práv autora dojde tedy například též v důsledku jednání spočívajícím v obcházení účinných technických prostředků ochrany práv, ve výrobě zařízení či v poskytování služeb sloužících k obcházení za předpokladu, že je tak činěno k obchodnímu účelu nebo v odstraňování informací o správě práv k dílu.

Článek 6 odst. 1 Informační směrnice zakazuje vědomé obcházení technických prostředků ochrany práv. Podle článku 6 odst. 2 se právní ochrana proti výrobě, dovozu, rozšiřování, prodeji, pronájmu, propagaci nebo jejich využívání k obchodním účelům vztahuje na taková zařízení, výrobky, součástky nebo poskytované služby, které

- a) jsou za účelem obcházení technických prostředků ochrany nabízeny, propagovány a obchodovány, nebo
- b) vedle obcházení technických prostředků ochrany mají pouze omezený obchodní význam nebo je lze k jinému účelu použít pouze v omezeném rozsahu, anebo
- c) jsou přednostně určeny, vyráběny, upravovány nebo předváděny k účelu umožnění nebo usnadnění obcházení jakýchkoli účinných technických prostředků.¹³⁵

9.4.8. Konflikt s oprávněným rozmnožováním díla pro osobní potřebu

V případě využívání pomůcek k obcházení technických prostředků ochrany je pak třeba vyřešit otázku konfliktu právní ochrany proti obcházení technických prostředků ochrany práv a institutu volného užití díla zhotovením rozmnoženiny pro osobní potřebu. Půjde zpravidla o situaci, kdy uživatel (konzument) díla odstraní nebo obejde technické prostředky ochrany práv autora díla (nebo jiných osob) za účelem zhotovení rozmnoženiny

¹³⁵ Článek 6 odst. 2 Směrnice 2001/29/ES

pro svou osobní potřebu. Na tento konflikt dvou autorskoprávních institutů lze nahlížet ze dvou úhlů pohledu.

Na jedné straně je třeba brát zřetel na smysl a rostoucí význam technických prostředků ochrany práv v digitálním věku, kdy přístup k autorským dílům je výrazně usnadněn. Omezení autorského práva jsou navíc dovolena jen ve zvláštních případech stanovených v tomto zákoně a nesmějí být vykládána způsobem, který by narušoval běžný výkon práv autorských a který by byl neospravedlnitelně na újmu oprávněným zájmům autora.¹³⁶ Odstranění či obcházení technických prostředků ochrany za účelem získání rozmnoženiny pro osobní potřebu je třeba považovat za jednání, jehož cílem je dosažení majetkového prospěchu spočívající v úspoře nákladů na oprávněné odstranění prostředků ochrany (čili zakoupením originálu či rozmnoženiny díla), a proto takovým jednáním dochází k porušování autorského práva. Tento názor se objevil v některých rozsudcích z angloamerické oblasti práva týkajících se institutu „fair use“¹³⁷ a kloní se k němu i autoři komentáře k českému autorskému zákonu.¹³⁸

Na druhé straně volné užití díla zhotovením rozmnoženiny pro osobní potřebu je již tradiční právní institut zakotvený v zákoně spadající do okruhu zvláštních případů omezení autorského práva. V případě bezvýjimečného uplatňování technických prostředků ochrany by se stal zbytečným.

Možná ve snaze předejít takové situaci, stanoví Informační směrnice v článku 6 odstavci čtvrtém možnost členských států přijmout taková opatření ve prospěch uživatele výjimky nebo omezení podle článku 5 (2) (b), ledaže rozmnožování pro soukromou potřebu již bylo ze strany nositelů umožněno v rozsahu potřebném k využití příslušné výjimky nebo omezení a v souladu s ustanoveními článku 5 (2) (b) a (5), aniž by bránili nositelům práv přijmout přiměřená opatření ohledně počtu rozmnoženin podle těchto ustanovení. Tato úprava upřednostňuje v první řadě ujednání mezi oprávněnými subjekty a osobami, kterým svědčí výjimky a omezení a teprve tehdy, když nositelé práv tuto možnost neposkytnou, mohou členské státy přijmout taková opatření, aby k využití těchto

¹³⁶ Srov. např. § 29 odst. 1 AZ nebo recitál 44 a článek 5 odst. 5 Směrnice 2001/29/ES

¹³⁷ Například rozsudek ve věci A&M Records, Inc. v. Napster, Inc. viz výše

¹³⁸ Kříž J., Holcová I., Kordač J., Křesťanová V.: Autorský zákon – komentář, Linde, 1. vydání, Praha, 2001, str. 138

výjimka a omezení práv oprávněných osob mohlo dojít.¹³⁹ V jakých případech a jakým způsobem tak členské státy mají učinit, Informační směrnice nestanoví.

Ve srovnání s jinými omezeními autorského práva (např. zhotovování tiskových rozmnoženin, případy efemérních rozmnoženin vytvářených vysílateli atd.) v tomto případě Informační směrnice nestanoví povinnost členských států přijmout příslušná opatření k zajištění toho, aby nositelé práva umožnili uživatelům využití takové výjimky nebo omezení, nýbrž pouze možnost taková opatření přijmout. Je tím dle mého názoru naznačeno, že institut volného užití díla zhotovením rozmnoženiny pro osobní potřebu má v rámci omezení autorského práva zvláštní postavení. Toto zvláštní postavení je dáno právě určitým posunem v nahlížení na tento institut v souvislosti s rozvojem informační společnosti a tendencemi k jeho masovému zneužívání za využití digitálních technologií. Přijetí opatření k možnosti využití institutu volného užití díla vytvořením rozmnoženiny pro osobní potřebu u děl chráněných technickými prostředky je tedy ponecháno na vůli členských států.

Ustanovení amerického Digital Millennium Copyright Act,¹⁴⁰ provádějící smlouvy WCT a WPPT a týkající se zákazu obcházení technických prostředků ochrany práv se nedotýkají omezení a obran proti tvrzenému zásahu do autorských práv, včetně institutu fair use. Na první pohled by tato omezení mohla být vykládána jako ustanovení směřující k ochraně institutu fair use. Nicméně soudy tato ustanovení interpretují tak, že omezení autorského práva je třeba posuzovat odděleně od nových ustanovení proti obcházení technických prostředků ochrany práv, a tudíž jako argument proti porušení práv obcházením těchto prostředků není možné použít skutečnost, že se tak stalo za účelem zákonné aktivity zhotovení rozmnoženiny pro osobní potřebu.¹⁴¹

Český autorský zákon v ustanovení § 30 odst. 6 výslovně stanoví, že ustanoveními o volných užitích nejsou dotčena ustanovení § 43 a 44 týkající se technických prostředků ochrany práv. Autorský zákon zároveň v § 43 odst. 4 vyjmenovává ustanovení výjimky z ochrany práv, které nejsou dotčeny ustanovením § 43 odst. 1 v rozsahu nezbytném k využití výjimky.

¹³⁹ Srov. Recitál 52 Směrnice 2001/29/ES

¹⁴⁰ § 1201(c)(1) DMCA

¹⁴¹ Viz například rozhodnutí ve věci *Universal City Studios, Inc. v. Corley*, 273 F.3d 429 (2d Cir. 2001)

9.4.9. DRM a náhradní zpoplatnění

Jak již bylo vysvětleno v kapitole týkající se náhradního zpoplatnění, smyslem tohoto institutu je kompenzovat oprávněným subjektům ztráty plynoucí z vytváření rozmnoženin pro osobní potřebu. Většina autorskoprávních úprav evropských států obsahuje institut náhradního zpoplatnění nenahraných nosičů či zařízení sloužících k vytváření rozmnoženin. Informační směrnice ve svém článku 5 odst. 2 písm. b) výslovně stanoví, že členské státy mohou stanovit výjimky a omezení práva na rozmnožování pro nekomerční pořizování rozmnoženin pro osobní potřebu za předpokladu, že oprávněným subjektům se dostane přiměřené náhrady s přihlédnutím k použití či nepoužití technických prostředků ochrany práv. Toto ustanovení naznačuje, že poskytnutí náhrady je závislé na použití technických prostředků ochrany. V případě použití DRM prostředků za současného zpoplatňování nenahraných nosičů či kopírovacích zařízení by tak oprávněné subjekty vlastně obdržely dvojí kompenzaci. Jednu v souvislosti s použitím DRM a druhou jako odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu. Informační směrnice řeší tento konflikt kompenzací pouze ve svých recitálech. Recitál 39 tak stanoví, že *členské státy by měly brát náležitý zřetel na technický a ekonomický vývoj, zejména s ohledem na digitální rozmnožování pro osobní potřebu a honorářová schémata v případech, kdy existují účinné technické prostředky ochrany*. V praxi pak může činit poměrně značné obtíže posouzení jednak samotné existence prostředků ochrany, jednak jejich účinnosti. Kdy je třeba konstatovat existenci účinných technických prostředků ochrany práv, aby bylo možné rezignovat na zpoplatnění určitého typu nosiče záznamu nebo určitého kopírovacího zařízení? Takové otázky si budou jednotlivé členské státy klást při rozhodování o zachování náhradního zpoplatnění těch kterých nosičů či zařízení.

9.4.10. Závěr k DRM

Pojetí ochrany práv k nehmotným statkům v informačních sítích by mělo vzít v úvahu zvláštní povahu děl vyjádřených v elektronické podobě. Jejich typickým důsledkem je jednoduchost s jakou lze díla v této podobě přenášet z jednoho zařízení na druhé, možnost zpřístupnit dílo „celému světu“ prostřednictvím informačních sítí a bezproblémovost pořizování vysoce kvalitních rozmnoženin takových děl.

Od systémů DRM si nositelé a vykonavatelé autorských práv slibují potlačení bezuzdného pirátství chráněných děl, a proto v poslední době proudí značné investice do vývoje technických prostředků ochrany.

Uživatelé naopak očekávají, že díla vyjádřená v elektronické podobě budou takovými vlastnostmi obdařena, a proto jakákoliv omezení budou snižovat atraktivitu děl v jejich očích a vyvolávat snahy o obcházení technických prostředků ochrany práv.

Problematika technických prostředků ochrany zasahuje rovněž do budoucího pojetí omezení autorských práv v digitálním prostředí. Přestože smlouvy WCT a WPPT umožňují smluvním stranám ve svém vnitrostátním zákonodárství stanovit omezení nebo výjimky z práv přiznaných autorům těmito smlouvami v určitých zvláštních případech,¹⁴² je otázka, zda v případě všeobecného užívání technických prostředků ochrany budou mít autorskoprávní instituty, jako jsou tzv. volná užití a bezúplatné zákonné licence, vůbec nějaký smysl.

Informační směrnice předvídá, možný vznik konfliktů mezi technickými prostředky ochrany práv a výjimkami a omezeními práva autorského ve veřejném či soukromém zájmu. Povinnost tyto konflikty řešit se však vztahuje pouze na výjimky a omezení v zájmu veřejném, kdežto u omezení a výjimek z práva na rozmnožování pro zhotovování rozmnoženin pro soukromé užití, je vše ponecháno na vůli členských států. Rovněž opouštění institutu náhradního zpoplatnění v případech, kdy ochrana pomocí DRM dosáhne dostatečné úrovně k zabezpečení spravedlivé odměny oprávněným subjektům, je ve svém výsledku ponecháno na úvaze členských států.

Přestože do DRM technologií byly na počátku jejich zavádění vkládány velké naděje, pokud jde o vymezení hranic pro užití autorských děl v informačních sítích, je zřejmé, že DRM technologie nejsou schopny čelit masivnímu šíření autorských děl v informačních sítích. Nesporné využití DRM technologie však zaznamenávají na poli prodeje hudebních děl a počítačových aplikací v elektronických obchodech jako jsou například Apple Store, iTunes, Google Play či Microsoft Store

X. ZÁVĚR

¹⁴² Článek 10 WCT a Článek 16 WPPT

Ochrana autorských práv v informačních sítích a vliv informační společnosti na autorská práva souvisí do značné míry z ekonomickým a filozofickým pohledem na úlohu, jakou tvorba a užití autorských děl v moderní společnosti sehrává. Konzumace autorských děl tvoří významný podíl na aktivitách členů společnosti při trávení volného času a zábavní průmysl je tak nezanedbatelnou složkou ekonomik vyspělých států světa. Je přirozené, že konzumenti autorských děl usilují o minimalizaci nákladů spojených s přístupem k dílům, kdežto subjekty podílející se na tvorbě autorských děl zase o maximalizaci zisků z jejich činnosti plynoucích. Technický pokrok v podobě digitálních technologií tvorby a vyjádření děl a technologií umožňujících jejich šíření a rozmnožování usnadňuje pozici prvně jmenovaných subjektů.

Není pochyb o tom, že základem pro udržení rovnováhy mezi zájmy jedněch a druhých subjektů musí být přiměřená právní úprava. V této souvislosti bych rád zmínil Recitál 10 Informační směrnice, ve kterém členské státy Evropského společenství deklarují: *Mají-li autoři nebo výkonní umělci pokračovat ve své tvůrčí a umělecké práci, musí dostat přiměřenou odměnu za užití své práce, jako musí výrobci být schopni řádně tuto práci financovat. Investice, které vyžaduje výroba zboží, jako jsou zvukové záznamy, filmy nebo multimediální výtvořky a služby, jako jsou služby na požádání (on-demand), je nutno brát v úvahu. Odpovídající právní ochrana práv k duševnímu vlastnictví je nezbytná k tomu, aby byla zaručena dostupnost takové odměny a vytvořeny předpoklady pro uspokojujivou návratnost této investice.*

Oprávněné subjekty se náskok konzumentů výsledků jejich činnosti snaží vyrovnat i vývojem a prosazováním technologií určených k ochraně svých práv.

Moderní technologie vkládají tedy do rukou jedněch i druhých subjektů bránících své zájmy takové nástroje k šíření či naopak k ochraně proti rozmnožování autorských děl, které mají vliv na dosavadní pojetí některých institutů autorského práva.

Vedle právního posouzení některých postupů a jednání subjektů v digitálním prostředí informačních sítí jsem se v této práci pokusil poukázat i na dopady, které má rozvoj digitálních technologií na tradiční autorskoprávní instituty, jako jsou např. užití děl pro osobní potřebu a náhradní zpoplatnění nosičů a kopírovacích zařízení.

Technické vymoženosti si samozřejmě rychle získávají oblibu široké veřejnosti, avšak tempo v jakém k tomu dochází, je příliš rychlé, aby se na nové právní otázky technického rozmachu v oblasti digitálních informačních technologií mohlo právo dostatečně připravit předem. To ovšem neznamená, že v situaci, kdy se mírně obrací poměr sil mezi technickým pokrokem a právní regulací otázek s ním souvisejících, se právní řád zcela podřídí diktátu technického pokroku. Technický pokrok musí naopak zapadat do rámce právního řádu. Je tedy nutné rychle reagovat na nové právní aspekty měnící se informační společnosti, která vystavuje právní řád zkoušce přizpůsobivosti a pružnosti.

V dosavadním historickém vývoji prokázala autorskoprávní věda schopnost průběžně se přizpůsobovat technickému pokroku ovlivňujícímu proces tvorby, šíření, užívání atd. autorských děl. Vzhledem k současnému významu kultury a zábavního průmyslu v moderní společnosti nemám pochybnosti o tom, že se jí tak podaří i v případě digitálních technologií.

XI. SEZNAM VYBRANÉ POUŽITÉ LITERATURY

Knižní prameny:

- Čermák Jiří: Internet a autorské právo, 2. vydání, Linde Praha, 2003
- Davies G., Hung M. E.: Music and Video Private Copying, Sweet&Maxwell, 1993
- Dobřichovský T.: Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví – v kontextu evropského práva, dohody TRIPS a aktivit WIPO, Linde Praha, 2004
- Hunton & Williams, Brussels, Kuner Ch., Burton C., Hladjk J., Proust O.: Study on Online Copyright Enforcement and Data Protection in Selected Member States, European Commission, DG Internal Market and Services, November 2009
- Chaloupková H., Svobodová H., Holý P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 1. vydání, Praha, 2001
- Knap K., Kříž J., Opltová M., Růžička M.: Práva k nehmotným statkům, CODEX, 1994
- Kříž J., Holcová I., Kordač J., Křesťanová V.: Autorský zákon – komentář, Linde, 1. vydání, Praha, 2001
- Kříž J., Holcová I., Nerudová V.: Autorský zákon - poznámkové vydání, IFEC Praha, 2000
- Kříž J.: Ochrana autorských práv v informační společnosti, Linde – Praha 1999
- Polčák R.: Internet a proměny práva, Auditorium, Praha 2012
- Smejkal V.: Internet @ §§§, Grada Publishing, Praha 1999
- Šámal a kol.: Trestní zákoník – komentář, C. H. Beck, 1. vydání, Praha, 2009
- Štědroň B.: Ochrana a licencování počítačového programu, Wolters Kluwer, 2010
- Tůma P.: Autorský zákon Komentář. Praha: C.H.Beck 2007
- Týč V.: Průmyslová a autorská práva v mezinárodním obchodě, Linde Praha, 1997

Odborné časopisy:

- Bulletin advokacie
- GRUR International
- Intellectual Property and IT Law
- JURISPRUDENCE
- Právní rádce
- Právní rozhledy
- Průmyslové vlastnictví

Články:

Ahlert Ch., Marsden Ch., Yung Ch.: How „Liberty“ Disappeared from Cyberspace: The Mystery Shopper Tests Internet Content Self-Regulation

Bodewig T.: Tschechien – Umfassende Neuregelung und Modernisierung des tschechischen Urheberrechts, GRUR Int. 2000 Heft 7

Borland J.: „File swapping shifts up a gear“ dostupný na <http://news.com.com> (27. května 2003)

Clark, I.: “Freenet: A Distributed Decentralized Information Storage and Retrieval System“, <http://freenetproject.org/freenet.pdf>

Cochrane N.: “Copyright Bill Will Create Vigilantes: Critics” The Age, (6. srpna 2002) na <http://www.theage.com.au>

Cunard J. P., Hill K., Barlas C.: Current developments in the field of digital rights management, na Internetu

Čermák Jiří: Internet a autorské právo (Problematika určení rozhodného práva a další autorskoprávní aspekty Internetu), 29.1.2001, www.ipravnik.cz

Čermák Jiří: Ochrana autorského práva v informační společnosti se zvláštním zřetelem k užití díla prostřednictvím Internetu, 4.4. 2002 www.itpravo.cz

Čermák Jiří: Omyly znalce počítačového práva, 2.7. 2001, www.ipravnik.cz

Dignan L.: „Study: Kazaa, Morpheus Rave on“, CNET News, (August 14, 2002) na stránce <http://news.com/2100-1023-949724.html>

Gooch R.: Opportunities and Challenges, Geneva, (IFPI) (16. května, 2002) na http://www.wipo.int/news/en/index.html?wipo_content_frame=/news/en/conferences.html

Jakab, P.: 1997, „Facts and Law of Web Linking“, Twelfth Annual Computer Law Institute, State Bar of Georgia

Jelveh Z., Ross K.: „Profiting From Piracy: A Preliminary Analysis of the Economics of the Cyberlocker Ecosystem“

Macek Jiří: K vymezení podmínek pro uplatnění práva na informace podle § 3 zákona č. 221/2006 Sb. in Průmyslové vlastnictví 4/2012, str. 143

Masopustová Hana: Autorský zákon na prahu tisíciletí, Právní Rádce 8/2000

Matejka Ján, Čermák Jiří: Odpovědnost poskytovatelů volného prostoru na Internetu za cizí obsah, 3.12. 2001, www.itpravo.cz

Matejka Ján: Odpovědnost poskytovatelů web-hostingu za cizí obsah, 13.6. 2001, www.lupa.cz

Matejka Ján: Právní odpovědnost za diskusní příspěvky na Internetu, 15.09. 2003, www.lupa.cz

Pavliček Tomáš, Čermák Jiří: Autorské právo a Internet v SRN – vývoj a perspektivy, 2.1.2002, www.itpravo.cz

Polčák Radim, JUDr.: Internet, technologické trhy a tržní dominance, JURISPRUDENCE 4/2006

Polčák Radim, JUDr., Ph.D.: Odpovědnost poskytovatelů služeb informační společnosti, Právní rozhledy, 23/2009

Pomaizlová Karin: Vyčerpání práv k některým průmyslovým právům – současná právní úprava a očekávané změny v důsledku vstupu do EU, 21.1. 2004, www.epravo.cz

Romanek B.: Hyperlinks, www.linksandlaw.com

Segal D.: “A New Tactic in the Download War: Online ‘Spoofing’ Turns the Tables on Music Pirates,” Washington Post, (21. října 2002) na <http://www.washingtonpost.com>

Smejkal V.: Autorské právo z pohledu informačních technologií, Právní Rádce 10/2000
Spinello R. A. : June 4-5, 1999, „Web Site Linking: Right or Privilege“, www.bc.edu

Telec I.: Některé základní a obecné otázky nového českého autorského práva, Bulletin advokacie 2/2001

Telec I.: Právo k počítačovým programům podle nového autorského zákona, Průmyslové Vlastnictví 9-10/2000

Tůma Pavel: Nad problematikou souladu českého autorského práva s právem EU, 29.4. 2002, www.epravo.cz

Internetové stránky:

<http://www.linksandlaw.com>

<http://www.javisite.nl>

<http://www.wired.com>

<http://www.eff.org>

www.einfuehrung-internetrecht.de - Heckmann D., Einführung in das Internetrecht

<http://www.nua.com/surveys> - Nua Internet Surveys

<http://www.forrester.com> - Forrester Research Report

www.itpravo.cz

www.bc.edu

www.ipravnik.cz

www.epravo.cz

XII. ABSTRAKT (ČESKY)

FRÖHLICH, Jakub:

AUTORSKOPRÁVNÍ UŽITÍ V INFORMAČNÍCH SÍTÍCH

Tato rigorózní práce se věnuje zabývá užitím autorských děl v informačních sítích, jako jsou například Internet a sítě typu peer-to-peer. Pozornost je věnována zejména právním pramenům, způsobům užití chráněných děl, stahování autorských děl a odkazování na ně, technickým kopiím a užití díla pro osobní potřebu. Zvláštní pozornost je věnována judikatuře v oblasti odkazů na neoprávněně zveřejněná díla a v této souvislosti též druhotné odpovědnosti poskytovatelů internetových služeb a poskytovatelů file-hostingových služeb (úložišť). Zvláštní kapitoly pak pojednávají o soukromoprávních a veřejnoprávních prostředcích ochrany a mimosoudních prostředcích ochrany proti neoprávněnému užití autorských děl, jako jsou filtrování obsahu a technickým prostředkům ochrany (DRM).

XIII. ABSTRACT (ENGLISH)

FRÖHLICH, Jakub:

USE OF COPYRIGHTED WORKS IN THE INFORMATION NETWORKS

The work concentrates on use of copyrighted works in the information networks such as Internet and peer-to-peer networks. Attention is devoted especially to sources of law, types of use of copyrighted works, downloading, hyperlinks, technical copies and use for personal needs. Special attention is paid to case law on linking to illegally disclosed material and in this context also secondary liability of ISPs and providers of file-hosting services. Separate chapters deal with the legal means of copyright protection in terms of private and public law and the non-judicial means of protection against unauthorized use of copyrighted works, such as content filtering and Digital Rights Management (DRM).

XIV. RESUMÉ (ENGLISH)

FRÖHLICH, Jakub:

USE OF COPYRIGHTED WORKS IN THE INFORMATION NETWORKS

Charles university in Prague. Faculty of Law; Institute of Copyright, Industrial Property and Competition Law, Prague, 2013, 121p

The work concentrates on use of copyrighted works in the information networks.

Attention is primarily devoted to legal regulation of the use of copyrighted works in information networks, sources of law, types of copyrighted works used on the Internet and in particular the ways the use of copyrighted works arising in the context of information networks occurs.

Chapter V deals with the downloading the works from the Internet, the creation of a technical copies and the institute of use to personal needs.

A separate chapter treats the issue of Internet links (hyperlinks). This chapter describes the different types of links and the legal regime of linking in terms of copyright. Big attention is paid to foreign case law on the use of links and linking to illegally disclosed material and in this context also secondary liability of ISPs.

A specific area of the copyright use in information networks are peer to peer networks, and therefore, the work also deals with the development, types and a legal nature of peer to peer networks. Also in case of P2P networks the case law of domestic and foreign courts and legal assessment is analyzed of legal behaviour of users of P2P networks. Special subchapter is devoted to legal position of Internet service providers when participating on the conduct of P2P participants. This chapter also includes the issue of file-hosting services (such as Rapidshare, Hotfile, FileServe, FileSonic or Megaupload) and their abuses in the unauthorized distribution of copyrighted works.

The eighth chapter deals with the legal means of copyright protection, both in terms of private law and public law. This chapter also identifies certain constraints which right-holders face in defending their rights, namely the conflict between the personal data protection and intellectual property rights.

The ninth chapter concerns on one hand with the paid web archives, on the other hand with the non-judicial means of protection against unauthorized use of copyrighted works, such as content filtering and technical means of protection of rights and rights management information, Digital Rights Management (DRM).

XV. KLÍČOVÁ SLOVA – KEYWORDS

Autorské dílo – Copyrighted work

Poskytovatel internetových služeb – Internet service provider

Odkazy – Hyperlinks